

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН І БІЗНЕСУ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ О. П. Степанов
« ____ » _____ 2020р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 056 «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
«МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС»

Тема: «Практика діяльності бізнес-інкубаторів на базі інформаційних технологій:
досвід європейських країн»

Виконавець: Дем'яненко Анна Дмитрівна, група МБ-403

(підпис виконавця)

Керівник: к. е. н. , доцент кафедри міжнародних
економічних відносин і бізнесу ФМВ НАУ
Сидоренко Катерина Вікторівна

(підпис керівника)

Нормоконтролер: Побоченко Леся Миколаївна

(підпис нормоконтролера)

Київ – 2020

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до дипломної роботи «Практика діяльності бізнес-інкубаторів на базі інформаційних технологій: досвід європейських країн»: 87 с. , 8 рис. , 11 табл. , 114 літературних джерела.

Перелік ключових слів (словосполучень): БІЗНЕС-ІНКУБАТОРИ, ПРОЦЕС БІЗНЕС-ІНКУБАЦІЇ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ МОДЕЛІ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ, БІЗНЕС-АНГЕЛИ, ВЕНЧУРНИЙ КАПІТАЛ, ІНКУБАЦІЙНІ ПРОГРАМИ, ПОСЛУГИ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ, ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ІНТЕРНЕТ, ВІРТУАЛЬНИЙ ОФІС, БІЗНЕС-ЗМАГАННЯ/ХАКАТОНИ, МЕРЕЖА ЄВРОПЕЙСЬКИХ БІЗНЕС-ЦЕНТРІВ, МІЖНАРОДНА БІЗНЕС ІННОВАЦІЙНА АСОЦІАЦІЯ, ЕПОХА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ВЕБ-СТАРТАПИ.

Об'єкт дослідження: процеси становлення і розвитку бізнес-інкубаторів на базі інформаційних технологій європейських країн.

Предмет дослідження: теоретичні та практичні аспекти використання потенціалу інформаційних технологій у діяльності бізнес-інкубаторів в європейських країнах.

Мета дипломної роботи: дослідити особливості діяльності бізнес-інкубаторів на базі інформаційних технологій європейських країн, проаналізувати специфіку розвитку бізнес-інкубації в Україні та розробити пропозиції щодо її вдосконалення.

Методи дослідження: діалектичний, історико-логічний, аналізу і синтезу, економіко-статистичні, логічного узагальнення результатів.

Значущість виконаної роботи та висновки: адаптація досвіду європейських країн щодо регулювання процесу бізнес-інкубації в Україні.

Рекомендації щодо використання результатів: матеріали дипломної роботи рекомендується використовувати при розробленні пропозицій щодо вдосконалення діяльності бізнес-інкубаторів, в тому числі для України.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1	10
БІЗНЕС-ІНКУБАТОРИ ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА	10
1.1. Глобальне поняття «бізнес-інкубатор»	10
1.2. Специфіка діяльності бізнес-інкубаторів на базі інформаційних технологій	15
1.3. Передумови та наслідки діяльності бізнес-інкубаторів для економіки країни	23
РОЗДІЛ 2	31
АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ	31
В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СПІВДРУЖНОСТІ.....	31
2.1. Досвід створення бізнес-інкубаторів в європейських країнах.....	31
2.2. Регулювання процесу бізнес інкубації в Європейському Союзі	53
РОЗДІЛ 3	59
РОЗВИТОК БІЗНЕС-ІНКУБАЦІЇ В УКРАЇНІ	59
3.1. Практика діяльності бізнес-інкубаторів в Україні	59
3.2. Пропозиції щодо вдосконалення діяльності бізнес-інкубаторів для України	81
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ.....	92
ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	92
ДОДАТКИ	103

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Бізнес-інкубатори з'явилися в кінці 50-х років ХХ століття у Великій Британії, проте до кінця 1970-х років ідея допомоги (надання послуг) бізнесу на ранніх етапах не знаходила підтримки. Це підтверджує той факт, що у 1980 році на північному сході Сполучених Штатів (який постраждав через закриття підприємств в попередньому десятилітті), працювало близько дванадцяти бізнес-інкубаторів.

Сьогодні інкубатори бізнесу поширені по всьому світу, про що сказав керівник відділу досліджень шведської компанії UBI Global Хольгер Мейер: «бізнес-інкубатори та акселератори виконують дивовижну роботу в Африці, Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, в країнах Близького Сходу та Північної Африки, в Європі, Північній та Південній Америці».

Щодо кількості бізнес-інкубаторів, необхідно відзначити, що у світі не існує точних даних. Згідно з даними американської Національної асоціації бізнес-інкубаторів, за останнє десятиліття їх кількість зросла з 800 до 5000 одиниць. Деякі аналітики наводять наступні цифри: 2000 рік – 3200; 2007 рік – 5000; 2013 рік – 9000 бізнес-інкубаторів. Нині бізнес-інкубатори діють в понад 70 країнах, лідерами серед яких є: США (981), Чилі (400), Німеччина (380), Корея (289), Японія (269).

Першим бізнес-інкубатором вважають промисловий центр Батавія (Batavia Industrial Center), що був відкритий у 1959 році в місті Батавія (США). Цей проект був здійснений американським соціологом Джозефом Л. Манкузо, який орендував стару станцію, розділив площу на невеликі кімнати, найняв кваліфікований персонал (юриста і економіста) і здавав їх недорого в оренду (під офіси для започаткування малого бізнесу).

Через два десятиліття, протягом 1980-х років індустрія бізнес-інкубування почала швидко зростати. Цьому сприяло розуміння обмеженості загальних економічних стратегій, які були зосереджені виключно на розвитку галузей і широкомасштабному розширенні бізнесу.

Водночас бізнес-інкубатори були створені для стимулювання організації нового бізнесу, і сьогодні - це популярні інструменти для прискорення створення і підтримки нових підприємств з метою перетворення їх на самоокупні, успішні і процвітаючі компанії. Така підтримка охоплює кілька аспектів, таких, як офісні приміщення, спільні ресурси, підтримка бізнесу та доступ до мереж.

Практику діяльності бізнес-інкубаторів досліджувало багато західних та вітчизняних науковців. Зокрема, вчені з Великобританії, Бельгії і Нідерландів, Йохан Брунелль, Тіаго Ратінью, Барт Кларіссе і Аард Гроен досліджували еволюцію бізнес-інкубаторів, порівняння попиту та пропозиції їх послуг для різних поколінь інкубаторів.

Американські науковці Х'ю Шерман і Девід С. Чаппелл вивчали проблеми оцінювання результатів бізнес-інкубатора з метою визначення найкращих методологій, які могли б використовуватися окремими інкубаторами для оцінки впливу їх програм на місцеві спільноти.

Доктор Ханада Мубарак Аль-Мубарак з кувейтського університету у співавторстві з Майклом Буслером досліджували найкращі практики інновацій та інкубаторів як потужний інструмент для економіки в США, Великобританії та арабських державах Перської затоки.

Група науковців з Технологічного університету Філіппін (Дженніфер П. Алінсунод, Франциско Д. Еспонілла, Хасмін Т. Ігнасіо та ін.) у своєму дослідженні представили найкращі практики філіппінських бізнес-інкубаторів.

Науковці відзначають, що сьогодні бізнес-інкубатори є ефективною формою підтримки підприємництва, зокрема малого бізнесу. Нині - це один з інструментів, який застосовується на міждержавному рівні. Приклад Європейської комісії показовий в цьому сенсі. У 2002 році Європейська комісія виступила за подальший розвиток сектора бізнес-інкубаторів. Європейська хартія малих підприємств була підписана лідерами ЄС на Європейській Раді, що відбулась у 2000 році у Санта-Марія-да-Фейра (Португалія).

Важливу роль в діяльності бізнес-інкубаторів відіграють інформаційні технології, зокрема, в європейських країнах, де серед інституційних цілей інкубаторів

технології займають важливе місце. Так, згідно з даними центрального банку Італії, крім створення робочих місць, отримання доходу, міжнародного партнерства, прискорення зростання промисловості, спрямованість бізнес-інкубаторів на комерціалізацію технологій становить 70 відсотків.

Про популярність практики діяльності бізнес-інкубаторів в світі свідчить той факт, що провідні міжнародні організації (NBIA, UKBI, Світовий банк, OECD, ЄС, ін.) в своїй діяльності зосередилися на виконанні інкубаційних та інноваційних програм для посилення успішного зростання економічного та соціального розвитку.

Мета дипломної роботи – дослідити особливості діяльності бізнес-інкубаторів на базі інформаційних технологій європейських країн, проаналізувати специфіку розвитку бізнес-інкубації в Україні та розробити пропозиції щодо вдосконалення даного процесу.

Для досягнення визначеної мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- визначити глобальне поняття «бізнес-інкубатор»;
- охарактеризувати специфіку діяльності бізнес-інкубаторів на базі інформаційних технологій;
- проаналізувати передумови та наслідки для економіки країни;
- вивчити досвід створення бізнес-інкубаторів європейських країн;
- розглянути регулювання процесу бізнес-інкубації в Європейському Союзі;
- вивчити практику діяльності бізнес-інкубаторів в Україні;
- обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення діяльності бізнес-інкубаторів для України.

Об’єктом дослідження є процеси становлення і розвитку бізнес-інкубаторів на базі інформаційних технологій європейських країн.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти використання потенціалу інформаційних технологій у діяльності бізнес-інкубаторів в європейських країнах.

Методи дослідження. В ході дослідження використовувались загальнонаукові та спеціальні методи: діалектичний та історико-логічний; системного підходу; аналізу і синтезу; економіко-статистичні методи; логічного узагальнення результатів.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові праці зарубіжних і вітчизняних вчених щодо еволюції і розвитку бізнес-інкубаторів, малого бізнесу, інноваційної діяльності. Також за основу бралися огляди і звіти міжнародних організацій (Doing-business, UBI Global, ESABIC тощо), статистичні дані Євростату, кейси відомих корпорацій і бізнес-інкубаторів.

Дослідження практики діяльності бізнес-інкубаторів в Україні базувалось на вивченні законодавчих й нормативних актів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України; офіційних матеріалах Державної служби статистики України; матеріалах, опублікованих в наукових і періодичних виданнях, електронних ресурсах, представлених в мережі Інтернет.

Апробація результатів. Результати наукового дослідження у лапідарному вигляді висвітлені в науковому фаховому виданні «Стратегія розвитку України» (2020 р.).

Структура й обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. В роботі розміщено 11 таблиць, 8 рисунків та 5 додатків. Список використаних джерел включає 114 найменувань на одинадцяти сторінках.

РОЗДІЛ 1

БІЗНЕС-ІНКУБАТОРИ ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1. Глобальне поняття «бізнес-інкубатор»

Сьогодні бізнес-інкубатори поширені по всьому світу (від Європи до Африки, від Латинської Америки до Азії). Це один з інструментів, який застосовується на міждержавному рівні. Приклад Європейської комісії показовий в цьому сенсі. У 2002 році Європейська комісія виступила за подальший розвиток сектора бізнес-інкубаторів.

Щоб визначити сутність поняття «бізнес-інкубатор», доцільно з'ясувати мету їх діяльності. Так, протягом 2015-2018 років в європейських країнах (зокрема, Бельгії, Чехії, Італії, Словаччині, Іспанії та Великобританії) було проведено дослідження процесу інкубації, в ході якого було встановлено, що в Європі існують різні географічні моделі інкубаторів, які працюють на різних принципах [71].

Наприклад, в Італії інкубаційна система включає різноманітні організаційні моделі інкубаторів, їх потенціал і обслуговування, а більшість інкубаторів є державними. При цьому в країні відсутні бізнес-ангели та венчурний капітал, а основними джерелами фінансування підприємців являються фінанси державного сектору (в основному, кошти місцевої влади). Тому надання послуг інкубатора переважно направлено на матеріально-технічне забезпечення (наприклад, приміщення) підприємців. Водночас, менша кількість інкубаторів пропонує більш складні послуги, такі як репетиторство, наставництво та створення мереж.

Інституційні цілі, які переслідують інкубатори в Італійській Республіці, – це, головним чином, створення робочих місць в географічній області і на території регіону, а також створення або прискорення зростання промисловості на місцевому рівні. При цьому створення міжнародних партнерств вважається менш важливим (див. Табл. 1. 1):

Таблиця 1.1

Інституційні цілі бізнес-інкубаторів Італії

Цілі	Не важливо (%)	Важливо (%)	Дуже важливо (%)
Створення робочих місць	7, 1	5, 5	87, 3
Створення або прискорення зростання промисловості	10, 9	5, 5	83, 7
Отримання доходу для партнерських організацій	22, 5	15, 9	61, 6
Створення додаткових переваг для партнерських організацій	27, 8	20, 4	51, 8
Комерціалізація технологій	29, 7	24, 1	46, 3
Створення міжнародного партнерства	37, 1	24, 1	38, 9

Примітка. Складено автором за даними [71]

Цілі італійських бізнес-інкубаторів проілюстровані на рис. 1. 1:

Рис. 1. 1. Інституційні цілі бізнес-інкубаторів в Італії

Примітка. Побудовано автором за даними [71]

Безперечно, для того, щоб реалізувати такі важливі цілі, як створення робочих місць та створення і прискорення зростання промисловості, підприємцям необхідна допомога, яку надають бізнес-інкубатори.

Як відзначають вчені А. М. Паучану і Ш. Саньял, бізнес-інкубатор відноситься до компанії, яка допомагає стартапам та новим компаніям розвиватись, пропонуючи такі послуги, як офісні приміщення або навчання менеджменту. Оскільки стартап-компаніям не вистачає досвіду (в бухгалтерській і юридичній сфері, сфері інформаційних технологій) і ресурсів (відсутність фінансів, офісного приміщення, доступу до Інтернету, канцелярського та іншого обладнання), бізнес-інкубатори надають послуги, які допомагають пройти початкові перешкоди, з якими вони можуть зіткнутися під час запуску бізнесу [55].

Деякі послуги, які є спільними для бізнес-інкубаторів, включають управління інтелектуальною власністю, допомогу в комерціалізації технологій, в діловому етикеті, ідентифікацію керівної команди, консультації наставників, навчальні програми, які є всеосяжними для бізнесу, а також мають доступ до венчурного капіталу та бізнес-ангелів.

Послуги також включають зв'язок бізнесу зі стратегічними партнерами, допомогу з основами бізнесу та дослідження ринку, доступ до гарантійної програми, позикові кошти та банківські позики, а також діяльність в Мережі. В таблиці 1. 2 представлені види послуг, які пропонують бізнес-інкубатори в європейських країнах.

Таблиця 1. 2

Послуги, що пропонуються бізнес-інкубаторами в європейських країнах

Послуги	у % від загального обсягу надання послуг
Сервіс /сприятливі умови	89, 7
Діяльність репетиторства та наставництва	75, 9
Діяльність взаємодії з дослідними установами	77, 6
Діяльність мереж з партнерами та постачальниками	51, 7
Діяльність взаємодії з консалтинговими компаніями	46, 6
Маркетингова допомога	55, 2
Підбір ключових показників для підприємств	20, 7
Доступ до джерела фінансування власного капіталу	53, 4
Доступ до джерела боргового фінансування	37, 9
Адміністративні послуги для підприємств	32, 8
Послуги з підтримки управління інтелектуальною власністю	37, 9
Юридичні послуги	21, 1
Інші послуги	13, 8

Примітка. Складено автором за даними [71]

Враховуючи широкий спектр послуг, які надають підприємцям бізнес-інкубатори, можна дійти висновку, що інкубатори – це організації, діяльність яких спрямована на надання допомоги підприємцям, що бажають започаткувати свій бізнес.

Європейська Комісія пропонує визначення бізнес-інкубатора, під яким слід розуміти місце, де новостворені фірми зосереджені на обмеженому просторі, метою якого є збільшення шансів зростання і виживання молодих фірм шляхом надання їм приміщення зі стандартним офісним устаткуванням, а також адміністративних та інших бізнес-послуг.

Українська вчена І. В. Литвин наводить наступне визначення поняття «бізнес-інкубатор», під яким слід розуміти спеціальні інфраструктурні об'єкти, що створюють сприятливі умови для розвитку малого бізнесу шляхом надання необхідних інформаційно-консультаційних послуг та технологічного обладнання [11, с. 476].

В науковій літературі існує багато визначень поняття «бізнес-інкубатор», одне з яких визначає бізнес-інкубатор, як фізичне місце, спрямоване на економічний розвиток через підтримку стартап-компаній та розвиток їх бізнесу, а також підтримку існуючих малих та середніх компаній [53].

Існують й інші визначення процесу бізнес-інкубації, а саме: бізнес-інкубатор – це ефективні зв'язки талантів; організації з передачі технологій, системи руху капіталу, групи технічного ноу-хау для використання підприємницьких талантів та прискорення розвитку нових компаній. Інші науковці визначають бізнес-інкубацію як спільні послуги (наприклад, офісні приміщення), які прагнуть забезпечити програму інкубації стратегічною системою моніторингу та сприяння бізнесу.

Таким чином, головною метою створення бізнес-інкубаторів є розвиток місцевих територій та створення нових робочих місць. Бізнес-інкубатори за зовнішнім виглядом є комплексами приміщень, комунікацій, які обслуговують діяльність новостворених фірм. Одночасно у стінах одного інкубатора можуть існувати від десяти до ста підприємств.

Процес «виращування» молодих фірм в бізнес-інкубаторах до моменту, коли вони досягнуть точки безбитковості, стануть фінансово життєздатними й автономними називається бізнес-інкубацією. Фахівці найбільшого міжнародного об'єднання бізнес-інкубаторів NBIA (Національна асоціація бізнес-інкубаторів, США) рекомендують вживати замість поняття «бізнес-інкубатор» термін «програма бізнес-інкубації» («business incubation program»). Як підкреслює І. В. Литвин, надання офісних послуг, таких як оренда приміщень, відіграють не єдине і першочергове значення у бізнес-інкубації [11, с. 476].

На думку вченої, такий підхід до визначення поняття інкубатора не виключає існування та успішного функціонування віртуальних бізнес-інкубаторів, які можуть не мати приміщень, але при цьому надавати якісні консалтингові послуги на пільгових умовах, тим самим стимулюючи підприємницьку діяльність.

Розвиток інкубаторів зазвичай відбувається на засадах самофінансування. Досвід розвинених країн свідчить про те, що існує три основні типи інкубаторів: неприбуткові, прибуткові та інкубатори, які створені при вищих навчальних закладах.

Функції бізнес-інкубаторів постійно розширюються. В умовах розвитку глобалізаційних процесів та інформаційної революції поширення набули Інтернет інкубатори, що надають швидкий доступ Інтернет компаніям та їх сервісам на ринку віртуального бізнесу.

Щоб з'ясувати основні причини виникнення та поширення бізнес-інкубаторів в світі, експерти дослідили еволюцію концепції бізнес-інкубування і виокремили три основні періоди еволюції бізнес-інкубації (табл. 1. 3):

Таблиця 1. 3

Три покоління інкубаційних моделей

	1-е покоління 1980-ті	2-е покоління 1990-ті	3-е покоління 2000 +
Пропозиція	Офісні приміщення та спільні ресурси	Підтримка бізнесу через коучинг та тренування	Доступ до мереж
Теоретичне обґрунтування	Економія масштабу	Прискорення навчання	Доступ до зовнішніх ресурсів, знань, легітимність

Примітка. Складено автором за даними [71]

В економічній літературі виокремлюють різні покоління моделей інкубаторів. Наприклад, у 1980-х роках інкубатори першого покоління були головним чином постачальниками спільних офісних приміщень та інфраструктури для того, щоб забезпечити невеликі стартові економії масштабу. У другому поколінні (у 1990-х роках) акцент змістився на надання підтримки бізнесу з метою прискорення стартового навчання [71].

Третє покоління інкубаторів виникло наприкінці 90-х років ХХ століття з акцентом на полегшення доступу до зовнішніх ресурсів, знань і легітимності. Крім того, нове покоління інкубаторів приділяє більше уваги до більш конкретних секторів, зокрема, високотехнологічних галузей, інформаційно-комунікаційних технологій, та націлює на найперспективніші інноваційні стартапи (див. *Додаток А*).

Зміни моделей інкубаторів з часом спричиняють наслідки для досліджень, оскільки дослідження, проведені попередніми поколіннями інкубаторів, не обов'язково стосуються нинішніх інкубаторів, тому важливо оглянути новітні дані. Однак, сьогодні навіть інкубатори старшого покоління, як правило, пропонують подібний асортимент послуг для підприємців нового покоління, тому положення більшості інкубаторів досить схожі.

Отже, основна мета діяльності бізнес-інкубатора полягає у створенні успішних, життєздатних фірм, які мають потенціал створити робочі місця, комерціалізувати нові технології та сприяти розвитку регіональної і національної економіки. З метою підтримки підприємців, інкубатори пропонують їм офісні приміщення, служби підтримки, надають різноманітні послуги, тим самим сприяють розвитку галузей, малого бізнесу, компаній приватного сектору.

1.2. Специфіка діяльності бізнес-інкубаторів на базі інформаційних технологій

Інтернет-технології з кожним роком все більше впливають на глобальні світові економічні процеси.

Сьогодні більша частина економіки та бізнесу стають електронними і здійснюються в мережі Інтернет. Концепція електронного бізнесу (е-бізнесу) виникла в США у 80-х роках ХХ століття і стала результатом розвитку ідеї глобальної інформаційної економіки, яка базується на використанні локальних і глобальних мереж з поєднанням інформаційних технологій.

Як відзначив Мануель Кастельс, «... за останні два десятиліття у світі з'явилася економіка нового типу, яку називають інформаційною та глобальною. Інформаційною, оскільки продуктивність і конкурентоспроможність факторів або агентів у цій економіці залежать першочергово від їх здатності генерувати, обробляти та ефективно використовувати інформацію. Глобальною, тому що основні види економічної діяльності, такі як виробництво, споживання та обіг товарів і послуг, а також їх складові (капітал, праця, сировина, управління, інформація, технології, ринки) організовуються у глобальному масштабі, напрямі або з використанням розгалуженої мережі, що пов'язує економічних агентів» [8].

Розвиток глобальної комп'ютерної мережі Інтернет за останні роки дуже змінив життя людини. Якщо кілька років тому мережа Інтернет використовувалася в основному тільки для обміну поштовими повідомленнями і пересилки файлів, то сьогодні – це розвинена інфраструктура, яка охоплює всі основні інформаційні центри, світові бібліотеки, бази даних наукової та правової інформації, державних і комерційних організацій.

Завдяки інформаційним технологіям та Інтернету, бізнес стає електронним, а світова економіка переходить на новий виток свого розвитку, де інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) є одними з основних засобів виробництва.

Інформаційно-комунікаційні технології – це цілеспрямована сукупність методів, процесів, комунікацій, мереж та програмно-технічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюг, що забезпечує збирання, зберігання, оброблення та передавання інформації з метою підвищення ефективності діяльності людей [14].

Сучасні технології підтримки процесів бізнесу дозволяють їм перетинати кордони компанії і знову «з'єднуватися» через Інтернет. Тим самим виникає

перспектива співпраці між економічними суб'єктами для організації спільних підприємств і можливість динамічної перебудови їх конфігурації в міру необхідності.

Завдяки інноваційним продуктам та послугам, які забезпечують ефективно обслуговування клієнтів в усьому світі за рахунок об'єднання засобів комунікації, електронної комерції та автоматизації процесів бізнесу, відбувається потужний прорив у сфері продуктивності, організації, міжнародних обмінів та економічного зростання [16, с. 131].

Становлення інформаційної економіки пов'язане з виникненням нових видів комунікацій між комп'ютерами, які є вузлами глобальних мереж. Рівень розвитку інформаційної економіки характеризується ступенем її інформатизації.

Інформатизація національної економіки передбачає трансформацію економічних процесів на принципово нових основах; організацію та використання автоматизованих інформаційних систем, реінжиніринг бізнес-процесів в режимі онлайн [16, с. 22].

Сьогодні все більше підприємств переходять на електронні методи ведення бізнесу, а їх витрати на впровадження цих методів щорічно зростають. Це означає, що традиційні компанії послідовно інтегруються в «нову економіку» (інформаційну, мережеву, цифрову) і починають роботу на електронному ринку, тобто починають проводити електронний бізнес.

В наш час практично немає бізнесу, який повністю був би традиційним або електронним. Якщо дві або більше складових (складові фактори традиційного бізнесу: товар, суб'єкт, операції, процес) реалізуються із застосуванням ІКТ, бізнес є електронним [21, с. 10]. Більшість типів бізнесу входять до категорії часткового бізнесу, тобто той чи інший фактор частково або повністю відбувається в електронному режимі.

На думку Р. Ю. Царьова, бізнес вважається електронним (е-бізнес), якщо хоча б один з трьох факторів відбувається в електронному режимі. При цьому, для електронного бізнесу характерні наступні риси [21, с. 11]:

– автоматизація бізнес-процесів компанії на основі створення автоматизованих робочих місць (АРМ) та їх об'єднання в корпоративну інформаційну мережу – back-

office. Бізнес-процеси компанії – це облік ресурсів, бухгалтерський облік, документообіг, підтримка прийняття управлінських рішень;

- реорганізація зовнішніх зв'язків компанії (Web-сайт, Інтернет-сервіси, е-пошта, ICQ, IP-телефонія – front-office);

- мережна взаємодія з бізнес-партнерами і клієнтами;

- реорганізація структури компанії на основі ІКТ (горизонтальна корпорація, мережні оргструктури, віртуальна корпорація).

На нашу думку, всі вищенаведені характеристики можна віднести до специфіки діяльності бізнес-інкубаторів на базі інформаційних технологій.

Наведемо основні характеристики бізнес-інкубаторів, які пропонують цілий ряд послуг для підтримки підприємців під час створення на ранніх етапах життєвого циклу бізнесу. Як правило, програми підтримки включають навчальні семінари, бізнес-коучинг і наставництво, бізнес-консультації, можливості створення мереж, доступ до фінансування та ін. [101], (табл. 1. 4).

Таблиця 1. 4

Характеристики бізнес-інкубаторів

Критерії	Характеристика
Мета	Підтримка створення та розвитку бізнесу
Забезпечення офісом	Зазвичай
Портфель послуг	Навчання: навички підприємництва Наставництво: фокус на бізнес-моделі та початковій роботі; бізнес-план Мережа: інші підприємці та суб'єкти в більш широкій підприємницькій екосистемі Доступ до фінансування: гранти або основний капітал Інше: управлінська підтримка (наприклад, бухгалтерський облік, доступ до спеціалізованого обладнання, ін.)
Надання послуг	За запитом
Тривалість підтримки	До 3-4 років і більше
Вибір компанії	Прийом компанії відбувається відповідно до встановлених інкубатором критеріїв
Орендарі	Вступають на етапі перед запуском; декілька працівників
Модель бізнесу	Переважно некомерційна, при цьому операційні витрати становлять значною мірою покриті зібраними орендною платою

Примітка. Складено автором за даними [101]

Так, у Звіті «Фактори успіху та невдач бізнес-інкубаторів у ВНЗ» («Critical success and failure factors of business incubation in HEI»), де відображені дослідження процесу інкубації в європейських вищих навчальних закладах (за 2015-2018 рр.), серед ключових висновків зазначено, що в Європі існують різні географічні моделі інкубаторів, які працюють на різних принципах [71].

При цьому, в діяльності бізнес-інкубаторів традиційними є такі послуги з інкубації, як: курси перед запуском; бізнес-змагання/хакатони (марафон, під час якого спеціалісти в галузі розробки програмного забезпечення разом працюють над розв'язанням якоїсь проблеми або створенням нового додатку чи сервісу) [48]; надання в оренду для підприємців офісного приміщення; мережі (високошвидкісний Інтернет); наставництво; допомога в пошуку стартового капіталу (посилання на зовнішніх інвесторів); фінансування; консультування тощо.

Дослідження 62 інкубаторів та акселераторів в шести країнах – Бельгія, Чехія, Італія, Словаччина, Іспанія та Великобританія, яке проводилося з червня по вересень 2016 року, показало, що [71]:

- більшість організацій (61%) проводять курси перед запуском; на базі університетських організацій такі курси проводять 72% бізнес-інкубаторів, тоді як серед не вузівських інкубаторів - тільки 48%;

- серед досліджуваних організацій – 40% проводять бізнес-змагання/хакатони, в тому числі серед інкубаторів, заснованих університетами – 51%, серед інших - 28%;

- найпоширенішою послугою, яку надають бізнес-інкубатори, це надання офісних приміщень новим підприємствам та фізичним особам в оренду (94%). З досліджуваних інкубаторів, лише чотири організації (в Чехії) не надавали офісу (або письмового столу) в оренду для своїх клієнтів (див. Табл. 1. 5):

Послуги, що надаються бізнес-інкубаторами в європейських країнах

Послуга бізнес-інкубатора	Частка інкубаторів, що надає послуги, %	Послуга бізнес-інкубатора	Частка інкубаторів, що надає послуги, %
Зона відпочинку	50	Послуги з обслуговування офісу	69
Кафе	56	Оренда офісів	48
Конференц-зали	82	Оренда меблів (столів)	50
Комунальна площа	76	«Віртуальний стіл»	84
Ресепшн (приміщення при вході в офіс)	58		

Примітка. Складено автором за даними [71]

Безумовно, для того, щоб запропонувати клієнтам для започаткування та ведення бізнесу приміщення в оренду, бізнес-інкубатор повинен мати необхідні площі (виходячи з закордонного досвіду – 1000-2000 кв. м.). З метою надання інших послуг, організація має власну матеріально-технічну базу (офісну техніку, Інтернет, навчальні класи, конференц-зал, бібліотеку, ін.), кваліфікований штат, а також консультантів і викладачів, що працюють, як правило, на контрактній основі [7, с. 79].

Наприклад, Центр інноваційних технологій (Center for Innovation Technology, ATIS) реалізує програму інкубації («business incubation program») в Університеті Лафборо. Бізнес-інкубатор розташований в культовій будівлі One Croydon на півдні Лондона (Лондонський боро Кройдон), який вважають «Силіконовою долиною Південного Лондона». Ця інкубаційна програма пропонує гнучкі умови та оренду приміщень, кафе, сховище для велосипедів, зарядку електромобілів, конференц-зали та багато іншого [65].

Сучасний багатофункціональний простір інкубатора призначений для заохочення підприємців та спільної роботи. Персонал регулярно проводить заходи, щоб поділитися досвідом з представниками малого бізнесу. Послуги інкубатора включають: цілодобовий доступ круглий рік; надшвидкий широкосмуговий Інтернет (вартість послуги «віртуальний стіл» становить 300 фунтів стерлінгів + ПДВ на

місяць), телефонний зв'язок, засоби друку та сканування; душ і кухню, безкоштовні чай і каву.

На сайті організації наведені пропозиції офісних приміщень, де зазначено, що офіси надаються в оренду з цілодобовим доступом до мережі Інтернет та адаптуються до потреб клієнтів. Наприклад, вартість оренди малого офісу у Кройдоні площею до 239 кв. футів (72 кв. м) на 1-4 людини становить від 750 фунтів стерлінгів з ПДВ. При цьому, протягом перших трьох місяців надається знижка на оренду на 25% при переході на членство орендаря, а зали засідань орендують за субсидованими ставками [65].

Один з відомих американських бізнес-інкубаторів AlphaLab був створений у 2008 році для реалізації софтових та Інтернет-проектів [44]. Офіс компанії знаходиться в районі Іст-Ліберті міста Піттсбург (штат Пенсільванія, США), де він зручно розташований між кафе, ресторанами та іншими стартап-технологічними компаніями, і являється важливим центром підприємництва і технічної діяльності в місті [56].

Бізнес-інкубатор AlphaLab має загальну площу 5000 кв. футів (1500 кв. м), на якій розташовані окремі офіси для кожної компанії та відкритий простір для роботи або співпраці, а також конференц-зали для великих або приватних зустрічей, і кухня. Компанія пропонує своїм клієнтам загальне канцелярське приладдя, основні меблі, безкоштовні напої та закуски.

Компанія AlphaLab регулярно проводить заходи в області підприємництва і технологій в космосі, тому клієнтам не потрібно виходити за межі свого офісу, щоб знайти зв'язок, який допоможе початківцям вивести бізнес на новий рівень.

Ще одним прикладом успішного бізнес-інкубатора є White City Incubator Імператорського коледжу (Imperial College White City Incubator) у Великобританії. Це програма інкубації Імперського коледжу в Лондоні, яка пропонує інкубаційні можливості для стартапів, що займаються глибокими технологіями, науками про життя, проєктуванням і виробництвом. Разом з робочим простором, організація може надавати широкий спектр послуг віртуального офісу [90].

Робочий простір Інкубатора Імператорського коледжу White City Incubator включає лабораторний простір, конференц-зали і офіси.

В інкубаторі Імператорського коледжу лабораторії з окремими областями досліджень займають площу від 410 до 1130 кв. футів (123-340 кв. м). В кожній лабораторії є регульовані лавки, раковини, станції для промивання очей, газ і електрика, витяжні шафи і вентиляція до них, високошвидкісний Інтернет та ін.

Крім лабораторій, інкубатор має п'ять загальних конференц-залів місткістю від 10 до 15 осіб, оснащених аудіо візуальним обладнанням з мультимедійними можливостями. Крім цього, є два великих конференц-зали, які можуть вмістити до 100 осіб.

Також інкубатор пропонує клієнтам індивідуальні приватні офіси від 150 до 344 кв. футів (від 46 до 105 кв. м), які повністю мебльовані, а їх стиль і розмір залежить від потреб клієнтів. У стандартну комплектацію послуг входять точки харчування, телефонний зв'язок і високошвидкісна Мережа.

Прикладом інкубатора, діяльність якого зосереджена на наданні підтримки компаніям, які займаються цифровими технологіями, зокрема, розробляє хмарні технології або технології для аналізу великих даних (BigData), є хмарний інноваційний центр Cloud Innovation Center (CIC). Центр Cloud є спільною ініціативою міської ради Ньюкасла та Інституту цифрових технологій Університету Ньюкасла (Великобританія). Організатори центру шукають стартапи на ранній стадії і пропонують доступ до експертів, Мережі, технологічних нововведень та оренду офісних приміщень [66].

Отже, аналіз діяльності бізнес-інкубаторів європейських країн свідчить про те, що інкубатори можуть бути ефективною підтримкою заснування та зростання бізнесу. При цьому, їх діяльність відбувається в нових умовах, коли більша частина економіки та бізнесу стають електронними і здійснюються в мережі Інтернет. Тобто, на сучасному етапі бізнес-інкубатори надають послуги клієнтам, використовуючи інформаційні технології (високошвидкісний широкопasmовий Інтернет; широкий спектр послуг віртуального офісу; проводять бізнес-змагання/хакатони (марафони,

під час яких спеціалісти в галузі розробки програмного забезпечення працюють над розв'язанням проблеми або створенням нового додатку чи сервісу).

Можна стверджувати, що завдяки інформаційним технологіям та Інтернету, підприємства, які отримують підтримку в бізнес-інкубаторах, мають вищий рівень виживання, створюють більше робочих місць та приносять більший дохід.

1. 3. Передумови та наслідки діяльності бізнес-інкубаторів для економіки країни

Загальновідомим є факт, що від розвитку підприємництва залежить функціонування економіки країни в цілому. Зокрема, мале інноваційне підприємництво є важливим фактором соціально-економічного розвитку кожної країни. В порівнянні з середнім і великим бізнесом, мале підприємництво є найбільш вагомою складовою в структурі національної економічної системи, яка здатна визначати темпи економічного зростання, сприяє зміцненню конкурентного середовища та вирішенню соціальних проблем [4, с. 4].

Підприємницька діяльність є механізмом влаштування соціально-економічного життя суспільства та вирішення соціальних проблем, вона сприяє запровадженню великими компаніями нової техніки, технології виробництва, покращенню ефективності виробництва та економіки країни в цілому.

При цьому, ступінь розвитку малого підприємництва залежить від формування, реалізації і рівня використання його потенціалу. У зв'язку з цим, актуальним є питання напрямів підвищення ефективності використання потенціалу малого підприємництва у забезпеченні стійкого економічного зростання країни.

Як свідчить статистика, велика кількість малих підприємств має дуже коротку життєдіяльність (в перші п'ять років відбувається закриття 80 зі 100 підприємств), і тому їм вкрай необхідна підтримка. Такою дієвою підтримкою малого підприємництва науковці вважають систему інкубування бізнесу, яка реалізується в бізнес-інкубаторах і технопарках.

Так, діяльність бізнес-інкубаторів спрямована на полегшення початкової стадії розвитку нових підприємств. Вони навчають їх власників, створюють умови, надають ресурси для прискореного розвитку, і тим самим зменшують статистику невдач в бізнесі. Проте, як підкреслює Н. В. Багашова, бізнес-інкубатори не створюють підприємницьке середовище, а лише прискорюють економічні процеси [2, с. 61].

Можна навести багато прикладів успішної діяльності бізнес-інкубаторів, наприклад: інкубатор для технічної підтримки високотехнологічних компаній FFVC у Північній Кароліні, бізнес-інкубатор для допомоги підприємцям-початківцям AffinityLab у Вашингтоні, бізнес-інкубатор для реалізації софтових та Інтернет-проектів AlphaLab у Пенсільванії [44].

За даними американської Національної асоціації бізнес-інкубаторів (NBIA, National Business Incubation Association), 87% підприємств, що були «вирощені» в бізнес-інкубаторах, продовжують функціонувати на ринку. При цьому, без інкубаторів частка працюючих підприємств знижується до 50% [91].

Так, бізнес-інкубатори як багатопрофільні установи, створені місцевою адміністрацією (або за її участі), мають на меті допомогти опікуваним ними малим підприємствам почати власну справу, вийти на ринок, закріпитися на ньому, захиститися від недобросовісних або некомпетентних дій органів влади.

Як показує практика, у всьому світі інкубатори бізнесу прискорюють розвиток компаній, сприяють розвитку нових малих підприємств і робочих місць, збільшенню податкових надходжень до бюджету, поповненню товарного ринку новими інноваційними видами продукції. Поряд з технопарками, вони визнані однією з найбільш ефективних і перспективних форм підтримки підприємництва, що підтверджується світовою статистикою.

За даними відділу Адміністрації США, що відповідає за розвиток малого підприємництва, шість з десяти малих підприємств припиняють своє існування в перші кілька років після початку роботи. Разом з тим, за даними Американської асоціації інкубаторів бізнесу, на плаву залишаються чотири з п'яти компаній, які пройшли через інкубатор.

Дослідження 51 бізнес-інкубатора в одинадцяти європейських країнах показали, що за два роки роботи вони започаткували 2726 компаній (з яких лише 11, 2% зазнали невдачі), які за п'ять років роботи створили 16 тисяч робочих місць [112].

Так, у 1990-х роках в США було зареєстровано майже 600 бізнес-інкубаторів, кожен з яких обслуговував до двадцяти малих фірм (в середньому - дванадцять). Загалом інноваційні інкубатори США сприяли створенню близько 19 тисяч функціонуючих й нині малих компаній і більше 245 тисяч робочих місць [6].

Серед азійських країн, модель інноваційних бізнес-інкубаторів найяскравіше представлена в КНР, де створення міжнародних бізнес-інкубаторів має на меті сприяти конкурентоспроможності китайських товарів за кордоном [22, с. 135].

Щодо інших економічно розвинених країн, там, як правило, розробляють спеціальні програми для інкубаторів з метою підтримки розвитку малого бізнесу. Наприклад, в Італії бізнес-інкубатори виконують функції центрів зайнятості, середовища впровадження інноваційних ідей, підтримки малого бізнесу, джерел новітніх технологічних розробок та центрів прикладання надлишкової робочої сили для великих корпорацій [22, с. 135].

Малі інноваційні підприємства Італії, що «вирощені» в бізнес-інкубаторах, забезпечують діяльність великих промислових корпорацій у сфері інновацій. Найбільшим італійським бізнес-інкубатором вважається ВІС Liguria, головною метою діяльності якого є розвиток регіону Лігурії, а також підтримка стартів і розширення бізнес-проектів, управління проектами, підтримка трансферу технологій і підприємництва з залученням науковців Генуезького університету. ВІС Liguria входить до складу європейської мережі підтримки інноваційного підприємництва EVN, що нараховує понад 200 центрів у Європі. Бізнес-інкубатор «Лігурія» надає три види послуг: логістичні, консультаційні та фінансові [2, с. 62].

У Фінляндії метою бізнес-інкубування є стимулювання державою через фінансування інноваційних наукових розробок, проектів наукових лабораторій. В країні на одного жителя припадає найбільша кількість бізнес-інкубаторів, що забезпечило стабільне економічне зростання. Фінські бізнес-інкубатори стали ефективним механізмом створення нових промислових підприємств, та, водночас,

одним з ключових центрів консолідації зусиль різних суб'єктів (підприємств, університетів тощо) для активізації інноваційної діяльності. Фінські фахівці на власному практичному досвіді переконалися, що бізнес-інкубатори є дуже ефективним інструментом створення нових фірм та робочих місць, а також розширення співпраці між підприємствами й навчальними закладами [2, с. 61].

Модель створення і функціонування бізнес-інкубаторіву Німеччини має такі особливості, як висока якість підготовки підприємців-початківців (лише 5% підприємств, «вирощених» у бізнес-інкубаторах, банкрутують) та переорієнтація бізнес-інкубаторів з інноваційної сфери на сферу підтримки малого і середнього підприємництва [2, с. 62].

У Швеції створюються внутрішні інкубатори для підтримки нових ідей та інноваційних проектів. Така форма ділового інкубування, як «внутрішній» інкубатор, створюється великими підприємствами з метою стимулювання нових ідей, інновацій та розробки і впровадження внутрішніх бізнес-проектів [22, с. 135].

Стимулювання державою комерціалізації інноваційних наукових розробок дослідників та науковців зі збереженням за ними права інтелектуальної власності є особливістю фінської та шведської моделей бізнес-інкубування [2, с. 61].

Практика діяльності бізнес-інкубаторів впливає не тільки на мале підприємство, зокрема, на створення нових підприємств. Щодо інкубаційного з'єднання великого бізнесу та інкубаційної екосистеми, необхідно відзначити, що великі корпорації приділяють цьому велику увагу, прагнучи зростати і випереджати своїх конкурентів на ринку.

Так, шведська компанія UBI Global, з метою розкриття можливостей бізнесу для економічного розвитку, провела опитування 78 транснаціональних корпорацій різних галузей (які працюють мінімум в десяти країнах), кожна з яких назвала себе «готовою до інновацій» [102].

Фахівці UBI Global з'ясували, що майже 30 відсотків великих компаній прагнуть до інновацій для вирішення проблем в таких сферах, як: утримання клієнтів; розробка нового продукту; внутрішні проблеми управління.

Майже чверть корпорацій вказали в якості основного напрямку – стратегічний напрямок діяльності компанії, а також підтримання безперервного лідерства на ринку (22%), лідерства в галузі (14%), розширення власних можливостей (9%), пошук нових клієнтів (5%), ін.

Крім цього, дослідження показало, що одним зі своїх головних завдань корпорації вважають розгляд заявок на інновації (27%). Так, для попередження проблем з поточними продуктами і послугами, менеджмент великих корпорацій здійснює пошук інноваційних продуктів і методів, для чого вони можуть співпрацювати з новаторами в бізнес-інкубаторах [102].

Корпорації постійно дбають про те, щоб їх пропозиції були новими, відповідали (та навіть на крок випереджали) запитам споживачів. Згідно з опитуваннями UBI Global, дві з кожних десяти транснаціональних корпорацій (22%) заявляють, що вони шукають нові продукти і покращують поточні, тому звертаються за допомогою ззовні (від інкубаторів та стартапів).

При цьому, з метою забезпечення доставки нових або поліпшених продуктів замовнику, компанії реалізують так звану «стратегію безперервного конвеєра». Корпорації використовують короткі цикли, тобто на будь-якому етапі продукт або послуга можуть бути випущені і мати успіх на ринку. На підприємствах формуються групи з доставки, в яких відділи розробки, експлуатації і тестування працюють разом зі стартапами як єдине ціле, щоб скоротити цикл випуску інноваційних, цікавих продуктів. При цьому компанії отримують такі переваги, як більш швидкий час виходу на ринок; кращу якість; конкурентну перевагу; задоволеність клієнтів; зниження витрат на НДДКР. Таким чином, стартапи грають ключову роль в наданні допомоги корпораціям [102].

Одна з найменш згадуваних областей інтересу серед транснаціональних корпорацій – це орієнтація на підвищення ролі власних акселераторів або вітчизняних центрів інновацій. Ймовірно, це пов'язано з тим, що не всі корпорації мають окремий інкубатор, пов'язаний з їх дослідженнями і розробками або діяльністю, орієнтованою на інновації.

За даними Forbes, такі великі компанії, як Intel, Siemens, Xerox, GE, IBM, Lucent і Merck, багато років займалися корпоративним бізнесом, проте «протягом 2010-2016 років використання корпоративних інкубаторів та акселераторів в 30 найбільших компаніях світу виросло всього з 2% до 44%» [86].

Водночас, як відмічають фахівці UBI Global, у 2018 році спостерігався сплеск співпраці між корпораціями і стартапами. Потреби і вимоги, викладені транснаціональними корпораціями в опитуванні UBI Global, відображають діяльність в рамках інкубаційної екосистеми. У звітах «Кращі практики» і «World Benchmark» програми інкубації в університетах демонструють, що їхні цілі і завдання відповідають потребам корпорацій для інновацій в своєму секторі.

Для корпорацій має сенс звернутися до стартапів та інкубаційних програм, якими вони керуються. На думку фахівців Forbes, це чудова ідея щодо інкубаційного з'єднання. Адже, «великі корпорації схожі на великі, повільні океанські лайнери: їм важко керувати, коли справа доходить до інновацій, в тому темпі, який потрібно ринку. Стандартизовані процеси, бюрократичне управління, неприйняття ризику і недолік креативності є одними з причин цього. Навпаки, стартапи хочуть кинути виклик існуючому стану речей, мають потенціал для швидкого зростання і можливості для постійного потоку нових ідей» [86].

Компанія UBI Global запропонувала стратегічний спосіб підключення до співтовариства інкубаторів у всьому світі як для корпорацій, так і для інкубаційних програм, керуючих стартапами наступного покоління. Корпорації можуть навчитися ефективно співпрацювати з цікавими програмами і їх стартапами. Інкубаційні програми можуть краще зв'язуватися з корисною інформацією та один з одним через Інтернет платформу UBI Connect.

Таким чином, практики діяльності бізнес-інкубаторів мають важливе значення для економіки країни. Подальший розвиток бізнесу сформує постійний попит на послуги бізнес-інкубаторів з боку малих підприємств та великих корпорацій, які зацікавлені в інвестуванні і розвитку виробництва та, в підсумку, в економічному зростанні.

Розвиток економіки передбачає збільшення кількості професійно підготовлених виробничих бізнес-майданчиків та індустріальних об'єктів. Використання інноваційних та сучасних технологічних проєктів, створення нових робочих місць, залучення інвестицій, стабільність мають велике значення для сприятливого економічного клімату будь-якої країни.

Висновки до розділу 1

Отже, основна мета діяльності бізнес-інкубатора полягає у створенні успішних, життєздатних фірм, які мають потенціал створити робочі місця, комерціалізувати нові технології та сприяти розвитку регіональної і національної економіки. З метою підтримки підприємців, інкубатори пропонують їм офісні приміщення, служби підтримки, надають різноманітні послуги, тим самим сприяють розвитку галузей, малого бізнесу, компаній приватного сектору.

Аналіз діяльності бізнес-інкубаторів європейських країн свідчить про те, що інкубатори можуть бути ефективною підтримкою заснування та зростання бізнесу. При цьому, їх діяльність відбувається в нових умовах, коли більша частина економіки та бізнесу стають електронними і здійснюються в мережі Інтернет. Тобто, на сучасному етапі бізнес-інкубатори надають послуги клієнтам, використовуючи інформаційні технології (високошвидкісний широкопasmовий Інтернет; широкий спектр послуг віртуального офісу; проводять бізнес-змагання/хакатони (марафони, під час яких спеціалісти в галузі розробки програмного забезпечення працюють над розв'язанням або створенням нового додатку чи сервісу).

Можна стверджувати, що завдяки інформаційним технологіям та Інтернету, підприємства, які отримують підтримку в бізнес-інкубаторах, мають вищий рівень виживання, створюють більше робочих місць та приносять більший дохід.

Практики діяльності бізнес-інкубаторів мають важливе значення для економіки країни. Подальший розвиток бізнесу сформує постійний попит на послуги бізнес-інкубаторів з боку малих підприємств та великих корпорацій, які зацікавлені в інвестуванні і розвитку виробництва та, в підсумку, в економічному зростанні.

Розвиток економіки передбачає збільшення кількості професійно підготовлених виробничих бізнес-майданчиків та індустріальних об'єктів. Використання інноваційних та сучасних технологічних проєктів, створення нових робочих місць, залучення інвестицій, стабільність мають велике значення для сприятливого економічного клімату будь-якої країни.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СПІВДРУЖНОСТІ

2.1. Досвід створення бізнес-інкубаторів в європейських країнах

Бізнес-інкубатори розглядаються у всьому світі як інструмент сприяння розвитку фірм, орієнтованих на технологію і подальше зростання. Вони щорічно генерують тридцять тисяч нових робочих місць, на основі чого у звіті Європейської Комісії (2002 р.) був зроблений висновок, що інкубатори бізнесу є важливим економічним інструментом [71].

Варто відзначити, що європейська економічна і соціальна політика ґрунтується на зацікавленості у розвитку підприємництва. В аналітичному дослідженні «Фактори успіху та невдач бізнес-інкубаторів у вищих навчальних закладах», яке було проведено за підтримки Європейської Комісії, автори підкреслили, що Європейський Союз зосереджується на підприємстві «як ключі, що запалює двигун зростання» [71].

На думку фахівців Європейської Комісії, «економічне зростання Європи та робочі місця залежать від здатності країн підтримувати створення і розвиток підприємств. Підприємництво створює нові компанії, відкриває нові ринки та виховує нові навички...», а метою Комісії є «заохотити людей ставати підприємцями, а також полегшити їм створення та розвиток власного бізнесу» (2016) [71, с. 17].

Протягом останніх двадцяти років головним дослідженням стану підприємництва в світі є Глобальний звіт «Моніторинг глобального підприємництва» (*Global Entrepreneurship Monitor, GEM*), який був заснований у 1997 році, а перший звіт вийшов у 1999 році [80, с. 5]. У Глобальному звіті «GEM 2017/2018» відзначено, що в останні десятиліття у світі простежується глобальна тенденція зростання підприємницької діяльності.

З метою дослідження процесу інкубації в Європі, зокрема, створення бізнес-інкубаторів, розглянемо загальний рівень підприємницької активності в європейських країнах.

Так, у 2017 році розвиток бізнесу вивчали у п'ятдесяти чотирьох країнах, в результаті чого експертами GEM були визначені рівень створення підприємництва, рівень підприємницької діяльності на ранньому етапі (Early-stage Entrepreneurial Activity, TEA) та інші параметри.

Експертами було встановлено, що загальна підприємницька діяльність на ранньому етапі, тобто відсоток дорослих людей, які розпочали або ведуть бізнес протягом 3-5 років, найвища в Латинській Америці, Карибському басейні та в Африці – 18,5%. Трохи менше однієї п'ятої дорослих працездатного віку займаються бізнесом на ранній стадії. Рівень підприємницької діяльності на ранньому етапі (Early-stage Entrepreneurial Activity, TEA) в Європейських країнах є найнижчим (8, 1%) [80, с. 12], (табл. 2. 1):

Таблиця 2. 1

Рівень створення підприємництва в країнах Європи і США, 2017-2018 рр.

Країни Європи	2017				2018			
	Рівень створення підприємництва		Підприємницька активність на ранньому етапі (TEA)		Рівень створення підприємництва		Підприємницька активність діяльність на ранньому етапі (TEA)	
	%	Ранг	%	Ранг	%	Ранг	%	Ранг
Австрія	-	-	-	-	6, 8	20	10, 9	23
Боснія і Герцеговина	2, 5	51	4, 0	52	-	-	-	-
Болгарія	1, 8	54	3, 7	54	2, 4	46	6, 0	42
Хорватія	6, 1	28	8, 9	34	5, 8	24	9, 6	29
Кіпр	3, 6	43	7, 3	43	1, 2	48	3, 9	48
Естонія	13, 4	6	19, 4	11	-	-	-	-
Франція	2, 9	48	3, 9	53	4, 0	35	6, 1	41
Німеччина	3, 4	46	5, 3	48	2, 7	42	5, 0	46
Греція	2, 3	53	4, 8	49	4, 2	30	6, 4	38
Ірландія	5, 8	29	8, 9	34	6, 5	22	9, 6	29
Італія	2, 7	50	4, 3	51	2, 7	42	4, 2	47
Латвія	9, 4	15	14, 2	16	-	-	-	-
Люксембург	6, 7	23	9, 1	32	7, 1	17	10, 7	24

Нідерланди	4,7	33	9,9	29	6,0	23	12,3	18
Польща	6,7	23	8,9	34	4,1	32	5,2	45
Словаччина	8,2	19	11,8	24	9,2	11	12,1	19
Словенія	4,0	39	6,9	45	2,8	41	6,4	38
Іспанія	2,8	49	6,2	46	2,7	42	6,4	38
Швеція	5,3	30	7,3	43	4,6	29	6,8	36
Швейцарія	4,7	33	8,5	39	4,1	32	7,4	35
Великобританія	4,4	36	8,4	40	4,2	30	8,2	34
США	9,4	15	13,6	18	10,5	8	15,6	13

Примітка. Складено автором за даними Global Entrepreneurship Monitor 2017/2018 GlobalReport

Аналіз даних таблиці 2.1 свідчить, що рівень створення підприємництва в європейських країнах знаходиться в межах 10%, а середній рівень підприємницької активності на ранньому етапі (TEA) становить 7,6% [81]. При цьому у високорозвинених країнах Європи рівень створення підприємництва є найнижчим, наприклад, у Франції - 2,9%, в Німеччині – 3,4%, Іспанії – 2,8%, Італії – 2,7%.

На рис. 2.1 проілюстрований ряд країн з найбільш високим рівнем підприємницької активності в Європі у 2018 році.

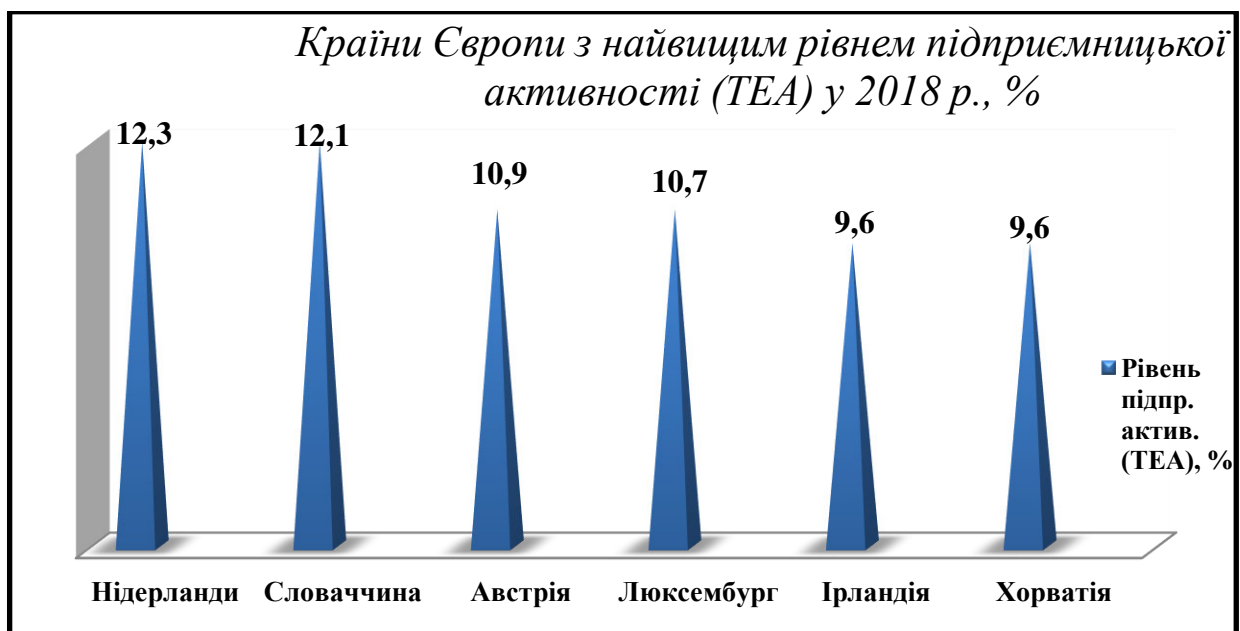

Рис. 2. 1 Країни Європи, що мають найвищий рівень підприємницької активності на ранньому етапі у 2018 р. , %

Примітка. Побудовано автором за даними Global Entrepreneurship Monitor 2017/2018 Global Report

Дані глобальних звітів показують, що тільки невелика кількість дорослого населення бере участь у підприємницькій діяльності, такій, як створення бізнес-підрозділу, заводу або розробка нових товарів та послуг. Середній рівень створення підприємництва по Європі у 2018 році – 4,9%.

Таким чином, можна зробити висновок, що за показниками, які характеризують підприємницьку діяльність, європейські країни значно відстають від інших країн світу.

В Глобальному звіті «Моніторинг глобального підприємництва 2019/2020» наведена інформація щодо стану підприємництва в 50 країнах світу [82, с. 31]. Однак, не всі європейські країни (наприклад, Франція, Фінляндія, Литва, Естонія, Болгарія, Румунія, Чехія, ін.) були представлені в дослідженні за 2019 рік. (табл. 2.2):

Таблиця 2.2

Рівень створення підприємництва
в країнах Європи і США, 2019 р. (відсоток населення 18-64 рр.)

Країна	Рівень створення підприємництва		Підприємницька діяльність на ранньому етапі (ТЕА)		Країна	Рівень створення підприємництва		Підприємницька діяльність на ранньому етапі (ТЕА)	
	%	Ранг	%	Ранг		%	Ранг	%	Ранг
Хорватія	7, 0	25	10, 5	27	Норвегія	4, 9	38	8, 4	36
Кіпр	7, 9	20	12, 2	23	Польща	3, 6	43	5, 4	47
Німеччина	5, 3	34	7, 6	41	Португалія	6, 9	26	12, 9	20
Греція	4, 6	39	8, 2	39	Словаччина	9, 2	15	13, 3	18
Ірландія	8, 4	17	12, 4	22	Словенія	4, 4	41	7, 8	40
Італія	1, 2	49	2, 8	50	Іспанія	2, 4	47	6, 2	44
Латвія	10, 5	11	15, 4	12	Швеція	5, 1	36	8, 3	38
Люксембург	7, 2	23	10, 2	30	Швейцарія	6, 2	29	9, 8	31
Нідерланди	5, 6	32	10, 4	29	Велико-британія	6, 5	28	9, 3	32
Північна Македонія	2, 1	48	6, 2	44	США	11, 8	6	17, 4	10

Примітка. Складеноавтором за даними Global Entrepreneurship Monitor 2019/2020 GlobalReport

Серед європейських країн, які брали участь в дослідженні, жодна не увійшла в десятку лідерів, як за рівнем створення підприємництва, так і за рівнем підприємницької активності на ранньому етапі (ТЕА) [82, С. 194-197].

Ранжування європейських країн за рівнем створення підприємництва наведено на рис. 2.2:

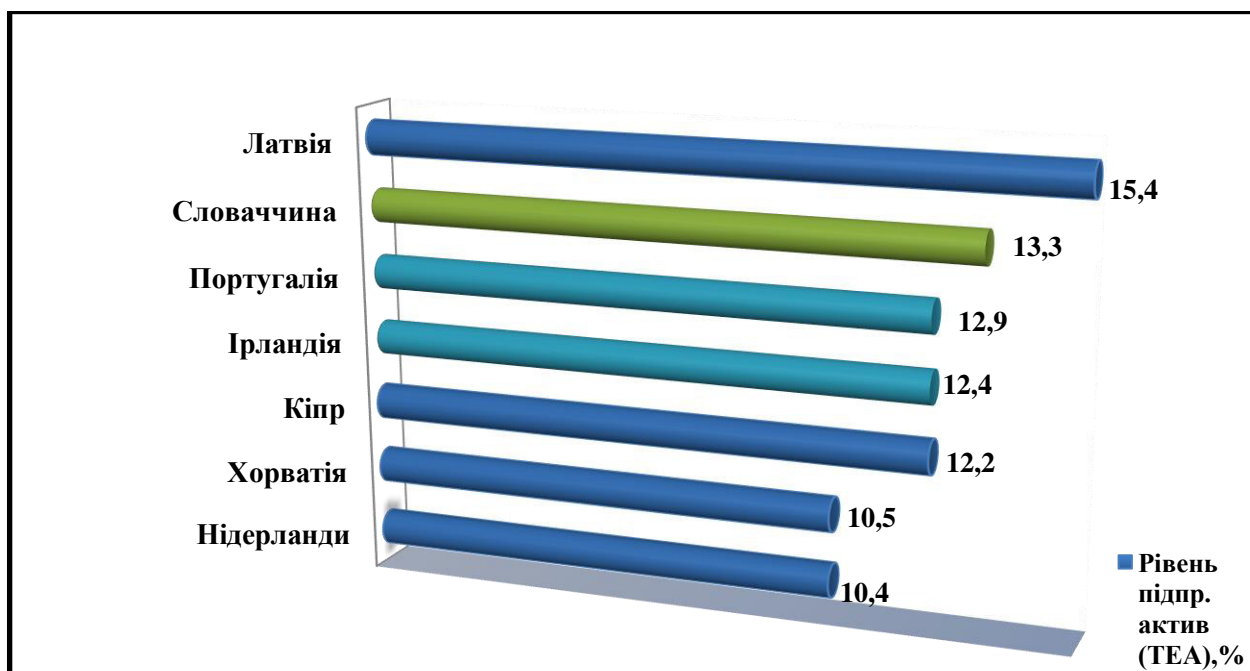

Рис. 2. 2. Ранжування європейських країн за рівнем підприємницької активності на ранньому етапі у 2019 р. , %

Примітка. Побудовано автором за даними Global Entrepreneurship Monitor 2019/2020 Global Report

З метою аналізу діяльності бізнес-інкубаторів доцільно розглянути кількість діючих стартапів в країнах Європи, найбільша кількість яких представлена у високорозвинених країнах: Великобританії (5210), Німеччині (2071), Франції (1457), Іспанії (1276), Італії (886), Нідерландах (884) та ін. [114], (див. *Додаток Д*).

На підставі аналізу даних табл. 2.1 і 2.2, можна стверджувати, що в країнах, де розвинена система бізнес-інкубаторів, рівень створення підприємництва є вищим, а також діє більше створених стартапів.

Наприклад, серед європейських країн найвищий рівень створення підприємництва (10,5%) і рівень підприємницької активності на ранньому етапі (15,4%) досягнуто в Латвії. Це підтверджує той факт, що в маленькій балтійській країні, де чисельність населення складає 1,916 млн. чол., діє 15 бізнес-інкубаторів і створено 77 стартапів.

Діяльність бізнес-інкубаторів в Латвійській Республіці основана на державній підтримці. У 2016 році Латвійське агентство інвестицій та розвитку (Latvijas Investīciju un Attīstības Aģentūra, LIAA) разом з Центральним агентством фінансів та контрактів уклали угоду про реалізацію проекту «Регіональні бізнес-інкубатори та інкубатор творчої індустрії» Оперативної програми «Зростання та зайнятість» (термін дії – до 31 грудня 2023 року) [58].

Створення Програми «Зростання і зайнятість» має на меті сприяння створенню і розвитку малих і середніх підприємств, особливо в обробній промисловості та в пріоритетних галузях економіки. Реалізація заходів Програми передбачає створення і розвиток нових життєздатних і конкурентоспроможних підприємств в регіонах Латвії шляхом надання авторам бізнес-ідей приміщень (в оренду); ділових консультацій, навчання; співфінансування витрат на ведення бізнесу та ін. Підтримка надається у формі попередньої інкубації та підтримки інкубації.

В Положенні Кабінету Міністрів Латвійської Республіки № 279 від 3 травня 2016 року затверджено, що джерелами фінансування Програми є кошти Європейського фонду регіонального розвитку та кошти державного бюджету, при цьому:

- загальний обсяг фінансування регіональних бізнес-інкубаторів заплановано на суму 25,6 млн. євро (з Європейського фонду регіонального розвитку 21,7 млн. євро і державного бюджету 3,8 млн. євро);

- спільне фінансування для інкубатора творчих індустрій заплановано в розмірі 7,1 млн. євро, в тому числі фінансування з Європейського фонду регіонального розвитку – на суму 6 млн. євро, за рахунок державного бюджету – 1,1 млн. євро.

Також в Положенні закріплено, що підприємці можуть здійснити такі витрати на інкубаційну підтримку, як: плата за обслуговування; оренда приміщень і робочих місць, комунальні послуги; придбання обладнання (матеріалів, сировини); організація семінарів, тренінгів та інших заходів (обслуговування приміщень, обладнання інкубатора, закупівля обладнання, лекторів і консультантів); організація презентацій і конференцій (включаючи оренду, облаштування та утримання

приміщень, придбання устаткування, переклад, призи для учасників конкурсу, маркетингові та представницькі заходи) та ін.

Крім цього, в рамках проекту клієнти бізнес-інкубаторів, які отримують інкубаційну підтримку, можуть подати заявку на два типи грантів: до 10 тис. євро за кожну послугу (тестування, консультації експертів тощо); до 5 тис. євро за кожну одиницю закупівлі (придбання виробничого обладнання, матеріалів, сировини).

Щоб подати заявку на отримання гранту на обладнання, компанія повинна бути клієнтом бізнес-інкубатора не менше одного року. Грант призначається для конкретної ділової мети. Кожен грант доступний як співфінансування в розмірі 50% від прийнятних витрат, при цьому підприємець отримує 100% витрат. Клієнти інкубатора можуть подати вісім заявок на грант на календарний рік.

Реалізація Програми «Зростання і зайнятість» передбачає, що до 31 грудня 2023 року серед клієнтів бізнес-інкубаторів:

- кількість підтримуваних продавців, які отримують гранти, буде становити 200 продавців;

- кількість підтримуваних новостворених торговців – 400 продавців;

- відбудеться збільшення зайнятості на підтримуваних підприємствах – 200 чол.;

- кількість підприємств в сфері творчих індустрій, які отримують підтримку, буде становити 40 підприємств;

- число кінцевих бенефіціарів, які отримують нефінансову підтримку в формі попередньої інкубації – 180 кінцевих бенефіціарів;

- кількість торговців, які отримують нефінансову підтримку – 400 продавців.

Головні напрямки Програми здійснює відділ бізнес-інкубаторів Латвійського агентства інвестицій та розвитку, який для реалізації мети проекту створив в різних містах країни 15 бізнес-інкубаторів, зокрема, специфічний інкубатор творчої індустрії в Ризі. До створення нових інкубаторів у 2018 році, в Латвії забезпечували процес інкубації такі бізнес-інкубатори, як: Цесіський; Елгавській; Курземський; Резекненський бізнес-інкубатори; Ліванський центр інженерних технологій і

інновацій; Ризький регіональний інкубатор розвитку бізнесу; Валмієрський бізнес-інноваційний інкубатор та Вентспилсський Парк високих технологій [59].

В латвійських інкубаторах в залежності від терміну діяльності компанії і часу, проведеного в інкубаторі, застосовуються знижки від 10% до 85% від загальної вартості послуги. Наприклад, якщо підприємець приєднується до бізнес-інкубатора в перший рік після його створення, то продавець отримує послуги зі знижкою до 85%, тобто його власні інвестиції складають лише 15%.

Щоб отримати підтримку від бізнес-інкубатора, підприємець повинен відповідати певним критеріям, а саме – діяльність, яку він здійснює, не повинна бути більше двох років (переважно, починаюча або недавно створена компанія). З іншого боку, ділові операції нової компанії повинні відповідати пріоритетним сферам певного інкубатора. Так, латвійські бізнес-інкубатори в основному підтримують бізнес-ідеї, пов'язані з розвитком різних типів технологій у таких галузях, як: ІТ, телекомунікації, електроніка, машинобудування, комп'ютерний дизайн, збереження навколишнього середовища, а також виробництво товарів з високою доданою вартістю і можливостями експорту.

В той же час латвійські інкубатори бізнесу не підтримують підприємців, які планують або здійснюють свою діяльність в галузі сільськогосподарського виробництва, рибальства і аквакультури, суднобудування і вугільної галузі, фінансового посередництва, торгівлі, комерційних послуг, транспорту, алкогольних напоїв, тютюну, азартних ігор.

В Словацькій Республіці, де також досягнуто один з найвищих рівнів підприємницької активності на ранньому етапі (13,3%), процес інкубації включає програми прискорення та інкубації для приватних осіб, стартапів і підприємств, які пропонують можливості отримати професійну допомогу і підтримку для прискорення зростання бізнесу (див. *Додаток В*).

Сьогодні в Словаччині діють такі бізнес-інкубатори, як: Rubix Lab Garage (коворкінг); Університетський технологічний інкубатор; Launcher (стартап-студія); Обласний консультативно-інформаційний центр Прешов (установа, яка підтримує підприємництво в регіоні Східної Словаччини). Крок за кроком (програма

Словацького ощадбанку для підприємців-початківців); Інкубатор TUKE; Інкубатор UVP; Національний бізнес-центр [52].

Словацькі експерти підкреслюють, що маленька країна з населенням близько 5,5 мільйонів чоловік – це занадто малий ринок для стартапів, але, водночас, це відмінний ринок для тестування креативної ідеї [113].

Стартап в Словацькій Республіці складається з трьох-чотирьох розробників, а сучасні словацькі підприємці - це молоді, віком від 25 до 34 років (79%), добре освічені (зі ступенем магістра або вище, зазвичай в області бізнесу або інформатики), переважно, чоловіки. Національні стартапи зазвичай охоплюють широкий спектр галузей, знаходяться на ранній стадії і наймають нових членів команди.

Уряд Словаччини підтримує творчих, талановитих підприємців та, з огляду на це, ухвалив ініціативу запуску стартапів, яка передбачає переваги не тільки для словаків, а й для іноземців, які хочуть почати свій бізнес в Словаччині (стартова віза, гранти та багато іншого). Також в країні в наявності є капітал для великої кількості стартапів.

Для забезпечення діяльності бізнес-інкубаторів в країні діють декілька програм Національного бізнес-центра (Národné podnikateľské centrum), які спрямовані на початкові етапи підприємництва. Наприклад, програма інкубації включає оренду офісів в інкубаторі і широкий спектр послуг (навчання, професійні консультації, мережева взаємодія). Програма зростання пропонує індивідуальні консультації та групові заходи, орієнтовані на зростаючі компанії на місцевому та міжнародному ринках [107].

Програма Internship включає кілька варіантів поїздок за кордон з метою стажування в іноземному бізнес-інкубаторі або професійній установі, технопарку або відвідування заходів щодо започаткування бізнесу.

Creative Point – це творчий простір, де встановлені 3D-принтери, лазер, фрезерні верстати з ЧПУ, сканери та плотери для розвитку навичок і творчих ідей. Тут підприємці отримують безкоштовні технічні і технологічні послуги шляхом доступу до цих машин.

Ініціатива Startup Sharks, яка заснована на Схемі підтримки (схема підтримки de minimis) інноваційних та технологічних стартапів, складається з 3 частин:

- Start-up Pool, в рамках якого підприємці можуть відвідувати міжнародні заходи стартапу;
- Start-up Sea пропонує консультаційні послуги або навчальні курси, спрямовані на різні теми, пов'язані з підприємництвом;
- Start-up Ocean пропонує програму стажування в Національному бізнес-центрі.

EIT Raw Materials забезпечує фінансування та навчання підприємству для стартапів на ранньому етапі діяльності, метою яких є вихід на ринок або встановлення взаємозв'язків з партнерами.

Також в Словачській Республіці працюють бізнес та інноваційні центри (BIC) – це інститути для просування інновацій та підприємництва, які були створені за ініціативою Європейської комісії. В країні працюють такі офіси, як: BIC Banská Bystrica, BIC Bratislava, BIC Prievidza, BIC Spišská Nová Ves і BIC Košice. Наприклад, BIC Bratislava пропонує послуги бізнес-консалтингу, фінансування, передачі технологій, консультації по програмам ЄС, мережеву взаємодію та ін. [107].

Основною метою Центру трансферу технологій (Národné centrum Transferu technológií) при Словацькому центрі наукової та технічної інформації (Centrum vedecko-technických informácií) є комплексна підтримка в передачі технологій таких установ, як університети, інститути Словацької академії Науки та інші громадські дослідні інститути.

Словацька агенція з інновацій і енергетики (SIEA) спільно зі Словацьким агентством з інновацій ENERGY реалізують в країні проект inovujemesk («ми інновація»), для чого були створені регіональні центри, які надають консультаційні послуги бізнес структурам, що спеціалізуються на інноваціях та технологіях.

Щодо джерел фінансування, необхідно відмітити, що стартапи залучають інвестиції від венчурних фондів і бізнес-ангелів, на краундфандингових платформах та з інших джерел. У Словацькій Республіці капітал, необхідний для започаткування

бізнесу, підприємці можуть зібрати з декількох приватних або державних джерел [107].

Наприклад, Національний фонд підтримки (Národný holdingový fond, NHF) надав фінансові ресурси більш ніж 140 фірмам на загальну суму 10 млн. євро. Серед інших фондів необхідно відзначити Фонд інновацій і технологій (Fond inovácií a technológií, FIT), який інвестує в такі сфери, як: збереження навколишнього середовища; стійкі джерела енергії; промислові інновації; електронна комерція; інформаційні технології; телекомунікації та програмні рішення. Розмір фінансування, яке Фонд спрямовує в стартапи, становить від 20 тис. євро до 1,5 млн. євро (терміном на 4-6 років).

Також в Словаччині є фонди, які з'явилися в рамках ініціативи JEREMIE (загальноєвропейські джерела для малих і середніх підприємств). Це спільна ініціатива Європейської Комісії та Європейського інвестиційного фонду (EIF), яка спрямована на розширення доступу малих та середніх підприємств до зовнішнього фінансування. Кошти, отримані з JEREMIE-джерел, управляються двома адміністраторами:

- Neulogy Ventures, які пропонують початковий капітал від 50 тис. євро до 200 тис. євро, та стартовий поточний капітал від 300 тис. євро до 1,5 млн. євро підприємствам, що працюють в сфері інформаційно-комунікаційних технологій, енергетики та медичної діагностики;

- Limerock – максимальна сума інвестицій в одну компанію досягає 2,75 млн. євро на термін від 4 до 6 років.

Ще одним джерелом фінансування підприємництва в країні є приватні фонди, або бізнес-ангели. Так, кілька ангелів пов'язані з Клубом бізнес-ангелів (Klub podnikateľských anjelov), заснованим Асоціацією молодих підприємців Словаччини (Združenie mladých podnikateľov Slovenska), SLOVCA (Словацька асоціація венчурного капіталу і приватного акціонерного капіталу) і Словацьким бізнес-агентством.

Щодо банківського кредитування, варто відмітити, що такий вид фінансування для започаткування бізнесу пропонує Словацький банк гарантії і розвитку (кредити

для молодих підприємців, жінок-підприємців, молодих фермерів, ін.). Необхідно підкреслити, що підприємцям дозволено використовувати в основному кредитні послуги, що надаються Словацьким банком гарантії та розвитку (Slovenská záručná a rozvojová banka).

Що стосується мікропозик, в Словаччині є програма мікропозик (програма Mikropôžičková), доступна в словацькому агентстві, де розмір мінімального кредиту становить 2,5 тис. євро, а максимального - 50 тис. євро, який надається на термін від 6 місяців до 4 років.

Також, в рамках фінансування для підприємців-початківців, в країні працює Європейський інвестиційний фонд (EIF), в який входить і Словацький фонд гарантії і розвитку (Slovenský záručný a rozvojový fond), що займається наданням банківських гарантії і ризикового капіталу.

Ще однією країною, яка має одні з найвищих показників загальної підприємницької діяльності в Європі, є Люксембург (Велике Герцогство Люксембург), карликова держава в Західній Європі, яка за кількістю населення (613,9 тис. чол.) займає 170-е місце в світі (2019 р.).

У 2018 році в Люксембурзі загальний рівень початкової підприємницької активності (ТЕА) склав 10,7%, що вище середнього по Європі, де значення цього показника становить близько 8%. Ця величина суттєво вища, ніж у 2013-2014 роках. Проілюструємо показники ТЕА, зафіксовані в Люксембурзі протягом 2013-2018 років (див. Рис. 2. 3). Аналіз показників ТЕА (в середньому становить 9% за період 2013-2019 рр.) дозволяє зробити висновок, що в країні спостерігається тенденція до зростання рівня підприємницької діяльності [84, с. 18].

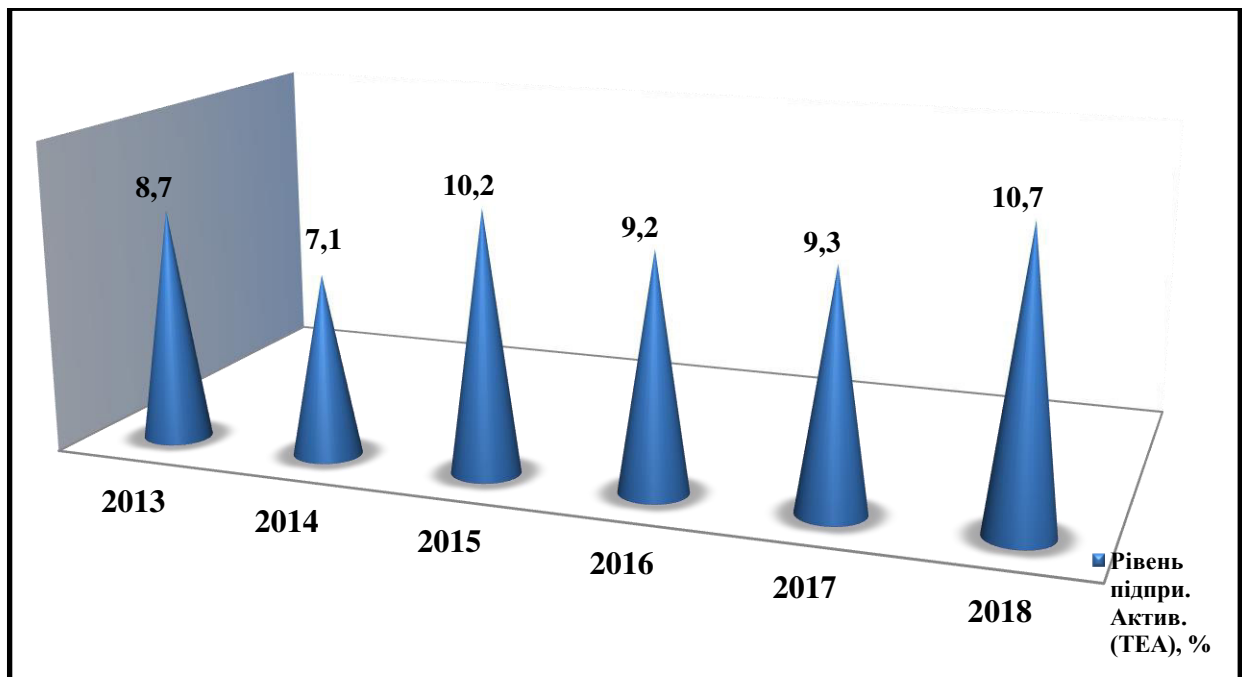

Рис. 2. 3. Загальний рівень початкової підприємницької активності (ТЕА) в Люксембурзі у 2013-2018 рр., %

Примітка. Складено автором за даними Global Entrepreneurship Monitor Luxembourg 2017/2018

Люксембург є провідним фінансовим центром єврозони і другим за величиною центром інвестиційних фондів в світі. В Люксембурзі підприємці можуть вести бізнес на французькій, англійській, німецькій мовах, включаючи юридичні контракти на будь-якій з цих мов. Крім цього, країна має легкий доступ до провідних ділових центрів Європи – Парижу, Лондону, Цюріху, Амстердаму, Франкфурту і Брюсселю.

Робоча сила Люксембургу високоосвічена, кваліфікована і різноманітна. В країні 47 відсотків населення складають іноземці, а 160 тисяч чоловік щодня їздять з Бельгії, Франції і Німеччини для роботи у Великому Герцогстві.

На погляд експертів, Люксембург процвітає завдяки зручному розташуванню, легкості ведення бізнесу (індекс легкості ведення бізнесу у 2018 р. – 63 місце, 2019 р. – 66 місце) [73, с. 5], духу співробітництва. Особи, які приймають рішення щодо бізнесу, як з приватного, так і з державного сектора, активно приймають участь у всіх питаннях, щоб домогтися успіху.

Стан підприємництва в Люксембурзі протягом останніх років можна вважати відносно стабільним, чому сприяє той факт, що умови підприємництва суттєво не змінюються. Дослідження Глобального звіту підприємництва в Люксембурзі (*Global*

Entrepreneurship Monitor Luxembourg, GEM 2018/2019) підтверджують, що мотивами підприємців щодо створення бізнесу, в першу чергу, є прагнення до незалежності та більший дохід, а не необхідність [84, с. 64].

Експертами GEM Luxembourg 2018/2019 були визначені індивідуальні особливості підприємців та характеристики люксембурзьких стартапів. Наприклад, типовий стартап в країні має одного власника (57%), до п'яти працівників (85%), є інноваційним (48%) і надає бізнес-послуги (39%). Такі ознаки сучасних стартапів підтверджують орієнтацію люксембурзької економіки на послуги та інноваційність [84, с. 64].

Інноваційність економіки країни підтверджує Глобальний інноваційний індекс (GII 2019), за яким Люксембург входить в першу двадцятку країн світу (2014 р. – 13 місце, 2018 р. – 15 місце, 2019 р. – 18 місце) [31].

Нові підприємці та нові підприємства дуже важливі для сприяння інноваціям та зайнятості. Тому політика уряду в країні спрямована на те, щоб підвищити інтерес громадськості до підприємницької кар'єри, та забезпечити навчання, фінансування і підтримку підприємців. Дослідження підтверджують, що кампанії уряду та Торгової палати (створення стартапів Nyuko, Fit4Entrepreneurhip, Fit4Start, ін.) викликали інтерес до підприємницької кар'єри серед 13 відсотків населення країни.

Так, програми навчання були популярними серед підприємців, третина підприємців заявляла, що займається тренінгами в середній школі, а майже половина після закінчення школи. Ці підходи були вищими для підприємців, ніж для тих, хто не є підприємцями, що підтверджує позитивний зв'язок між підприємницькими тренінгами і початком нового бізнесу.

Необхідно відзначити, що в Люксембурзі не існує ні правової основи, ні конкретної національної стратегії, яка застосовується для розвитку підприємницького досвіду молоді.

Проте, хоча навчання підприємництву не є обов'язковим в шкільних програмах країни, міністр освіти у справах дітей та молоді та державний секретар з економіки представили проект «Сприяння підприємництву в середніх школах» (*Promotion de l'entrepreneuriat à l'enseignement secondaire*).

З метою реалізації даного проєкту, у вересні 2019 року п'ять середніх шкіл розпочали новий курс підготовки техніків з інтелектуальних технологій. При цьому кожна школа пропонує свою спеціалізацію. Наприклад, курс підготовки з інфотроніки, поновлюваних джерел енергії, робототехніки й автоматизації, інтелектуальної енергії й електронного управління [105].

Також в країні існує неформальне навчання, на кшталт ініціативи міністерства освіти, дітей та молоді Bee Creative, яку координує Національна молодіжна служба та координаційна служба по освітнім і технологічним дослідженням та інноваціям (SCRIPT). На виконання цієї ініціативи в середніх школах відкриті студії Makerspaces для всіх зацікавлених молодих людей, які пропонують необхідну інфраструктуру та обладнання для розробки власного цифрового проєкту при професійній підтримці.

Також в країні існує такий вид заохочення молоді, як нагорода Міжнародної юнацької палати Люксембургу (JCEL) – «Творчий молодий підприємець Люксембургу» («Creative Young Entrepreneur Luxembourg»), яка вручається самим креативним молодим підприємцям країни. На премію (ця кампанія проводиться щороку) можуть претендувати молоді люди у віці від 18 до 40 років.

Для розвитку підприємництва та інновацій в центрі столиці 1 червня 2018 року був відкритий Люксембурзький будинок стартапів (HOST), який об'єднує п'ять інноваційних центрів, інкубаторів, бізнес-акселераторів, офісів з надання консультаційних послуг для початківців, і займає площу близько 6000 кв. м. (в будівлі Dome на rue du Laboratoire) [99].

Люксембурзький будинок стартапів, за підтримки Люксембурзької торгової палати, був створений для підтримки національної економіки і створення екосистеми стартапів шляхом встановлення партнерських відносин з державним і приватним секторами.

Як відзначив віце-прем'єр-міністр Етьєн Шнайдер, «в Люксембурзькому будинку стартапів, буде все, що потрібно стартапам - від інкубації до прискорення». Генеральний директор HOST Карін Шілтген вважає, що місія Будинку стартапів полягає в тому, щоб якнайкраще з'єднати «унікальну комбінацію» залучених дійових осіб: стартапи з одного боку та експерти і корпорації з іншого [99].

На думку генерального директора Люксембурзької торгової палати Карло Телена, «спільне розміщення всіх ключових учасників екосистеми стартапів дозволить вільно поширювати ідеї, допомагаючи втілювати інновації в життя».

Люксембурзький будинок стартапів – це кампус, який займає п'ять поверхів, і об'єднує Люксембурзький будинок фінансових технологій (LHoFT), Люксембурзький міський інкубатор (LCI), Міжнародний інкубатор Groupe Credit Agricole – HUB @ Luxembourg, бізнес-акселератор Nyukoї, Міжнародний акселератор кліматичного фінансування (ICFA) [63].

Наприклад, Люксембурзький міський інкубатор (LCI), створений Торговою палатою в партнерстві з містом Люксембург, на думку Генерального директора HOST Карін Шілтген, «є найбільш універсальним інкубатором, який буде зосереджений на технологіях, близьких до ключових сфер та інтересів зацікавлених сторін, включаючи міські технології, комерцію, туристичну галузь..., логістику, будівництво і житло». В даний час HOST приймає 19 стартапів [99].

HUB @ Luxembourg є першим Міжнародним інкубатором Groupe Credit Agricole (розташований на другому поверсі HOST), який прагне залучати стартапи, що працюють в космічній сфері, сфері кібербезпеки, а також в морському і сільськогосподарському секторах.

Компанія Nyuko пропонує програми для підтримки стартапів, як на ранній стадії, так і для більш зрілих підприємств. Наприклад, програма Impulse орієнтована на соціальні підприємства та фахівців, і допомагає підприємцям-початківцям в їх зусиллях по збору коштів.

Люксембурзький Будинок Фінансових Технологій (LHoFT) є найбільшим орендарем Люксембурзького будинку стартапів (HOST), який має двадцять три фінтех-фірми на верхніх поверхах. Генеральний директор LHoFT Насир Зубаїров підкреслив, що центр інновацій прагне зробити Люксембург «демонстрацією технологій та інновацій» і позиціонувати його як одну з провідних цифрових націй в Європі [99].

Люксембург є провідним фінансовим центром єврозони і другим за величиною центром інвестиційних фондів в світі. Люксембурзький Будинок фінансових

Технологій – LHoFT – це спеціалізований люксембурзький центр Fintech, де фінанси і технології взаємодіють, щоб стимулювати інновації та розробляти рішення для формування майбутнього фінансових послуг. Пропонуючи платформу для інкубації Fintech і спільну роботу, LHoFT також з'єднується, взаємодіє і створює цінність для ширшої екосистеми Fintech: фінансових установ, IT-індустрії, інвесторів, досліджень і наукових кіл, державних органів.

Люксембурзький Будинок Фінансових Технологій, LHoFT – це інкубатор, який створює і підтримує екосистему люксембурзьких фінтех стартапів. Компанія розширює екосистему на міжнародному рівні, з'єднуючись з провідними центрами Fintech по всьому світу.

П'ятий член Люксембурзького будинку стартапів – це Люксембурзький акселератор кліматичного фінансування. ICFA – це державно-приватне партнерство в межах стратегії кліматичного фінансування Люксембургу, яке прагне розвивати практику кліматичного фінансування і формувати нових фахівців в цій області.

Для зростання та інновацій Будинок стартапів запропонує бізнесменам платформу, а також дозволить деяким з них використовувати Люксембург для виходу на різні ринки. Очікується, що в майбутньому HOST розмістить близько двохсот місцевих і міжнародних стартапів через своїх п'ять основних орендарів.

Інкубатор Люксембурзького університету, який розпочав свою діяльність у вересні 2017 року завдяки фінансуванню Національного фонду Люксембургу та Фонду Вева Еміля Мец-Теша (Fondation Veuve Emile Metz-Tesch, Люксембург), також здійснює вагомий внесок у соціально-економічне зростання Люксембургу. Місією Інкубатора є створення мосту між університетом та професійним світом.

У 2019 році (26-29 лютого) в Люксембурзькому інкубаторі відбувся триденний підприємницький захід – шостий табір ідеалів, призначений для навчання підприємницьким навичкам студентів університету в екстремальних практичних умовах. Табір ідеалів фінансується Фондом Вева Еміля Мец-Теша [85].

Починаючи з 2019 року, Люксембурзький інкубатор співпрацює з університетом Джозефа Кі-Цербо (Буркіна-Фасо, Західна Африка). Африканська делегація, включаючи переможців, приїхала до Люксембурга, щоб взяти участь та

запропонувати свої ідеї у шостому таборі університету. «Нам пощастило, що ми можемо розраховувати на підтримку Люксембурзького інкубатора, який допоможе нам у впровадженні Health4All», – підкреслив член команди Жозе.

На відміну від існуючих в Люксембурзі інкубаторів, інкубатор університету відкритий для стартапів з усіх галузей, будь то FinTech, BioTech, Horeca або EduTech. Він пропонує своїм стартапам перший вхід до підприємницької екосистеми Люксембургу та повну підтримку протягом усього процесу їх дозрівання.

Завдяки тісній співпраці Люксембурзького інкубатора зі спеціалізованими бізнес-інкубаторами, його стартапи можуть інкубувати за межами університету після того, як відповідатимуть конкретним вимогам відповідних інкубаторів, пов'язаних із їхньою галуззю. Студенти та працівники можуть будь-коли зустрітися з колективом інкубаторів та обговорити свої стартові ідеї.

Цікавим є досвід створення бізнес-інкубаторів в Нідерландах. Королівство Нідерландів - це одна з європейських країн, де показники підприємницької діяльності є найвищими (рівень підприємницької активності на ранньому етапі (TEA) у 2018 р. – 12,3%, у 2019 р. – 10,4%).

У Нідерландах сильна і стабільна економіка, яка дуже приваблива для іноземних інвестицій завдяки відкритій економічній політиці і стабільному уряду. Країна відома як європейський транспортний хаб, що сприяє розвитку зовнішньої торгівлі. Основними торговими партнерами Нідерландів є Німеччина, Бельгія, Великобританія, Франція, Італія, Китай, США та ін.

В Нідерландах високий рівень життя та відносно високий рівень регулювання бізнесу (за Індексом легкості ведення бізнесу у 2019 р. країна займає 36 місце). За Глобальним інноваційним індексом (GII) Нідерланди займають перші позиції в світі (2018 р. – 2 місце, 2019 р. – 4 місце) [31]. Сукупність цих факторів сприяє розвитку бізнес-середовища і створенню великої кількості стартапів.

Крім цього, країна є членом Європейського Союзу, що забезпечує легкий доступ до інших європейських країн з метою розширення бізнесу. Європейський Союз, як об'єднана економіка, входить до числа найбільших в світі. Всі ці фактори роблять Нідерланди привабливими для великого числа підприємств.

Започаткування нового бізнесу в країні, тобто створення нових підприємств, відбувається за участю держави і громадськості. Політику в сфері зайнятості розробляють Міністерство соціальних справ і зайнятості спільно з Міністерством освіти, культури і науки; Міністерством економіки; Нідерландським агентством з підприємництва; Муніципалітетами та Arbeidsmarktregio's (регіони ринку праці, яких в країні 35) [106].

Нідерландське агентство з підприємництва (The Netherlands Enterprise Agency) працює під егідою Міністерства економічних питань та кліматичної політики. Це урядове відомство заохочує підприємців до започаткування стійкого, інноваційного та міжнародного бізнесу за рахунок фінансування, створення мереж, ноу-хау, дотримання законів і правил, допомагає з грантами і пошуком ділових партнерів. Мета полягає в тому, щоб поліпшити можливості для підприємців і зміцнити їхні позиції [100].

Таке відомство, як Нідерландське агентство з іноземних інвестицій, пропонує безкоштовні конфіденційні послуги, що полегшують започаткування бізнесу, розгортання і розширення компанії в Нідерландах.

Голландська асоціація інкубації (The Dutch Incubation Association, DIA), яка була створена у 2004 році як професійна мережа, сприяє процесу інкубації бізнесу в країні. DIA була створена, щоб надати голландським інкубаторам спільної платформи - Crunchbase - для професіоналізації та позиціонування на національному, європейському та міжнародному рівнях [76, 77].

Crunchbase – це провідна платформа для професіоналів, що дозволяє знаходити інноваційні компанії, встановлювати з ними зв'язки, і використовувати нові можливості. Більше 55 мільйонів професіоналів (зокрема підприємців, інвесторів, дослідників ринку і продавців) довіряють платформі Crunchbase для інформування про свої ділові рішення [72].

Щороку кількість звернень компаній з усього світу до API Голландської асоціації інкубації становить більше мільярда. Наприклад, на платформі можна знайти інформацію щодо компаній, інвесторів, раундів фінансування, придбання, керівників компаній, університетів, акселераторів, інкубаторів та ін. (див. Табл. 2.4).

Рекомендовані раунди фінансування стартапів, платформа
Crunchbase Голландської Асоціації Інкубації (DIA)

Назва компанії	Назва транзакції	Статус фінансування	Фінансування, млн. дол. США	Провідні інвестори
Clever Care Health Plan, охорона здоров'я США	Серія А	Рання стадія	20	Норвезькі венчурні партнери (Norwest - глобальна венчурна інвестиційна фірма)
Digits, фінтех-стартап, програмне забезпечення США	Серія Б	Рання стадія	22	GV, США Корпоративний венчурний капітал
Vedantu, онлайн-платформа електронного навчання, Індія	Серія С	Пізня стадія	7	Краудфандінгова платформа KB Global Platform Fund, Південна Корея
Reak, корпоративне програмне забезпечення Великобританія	Серія А	Рання стадія	12	MMC Ventures, венчурна компанія, Великобританія

Примітка. Складено автором на основі [72]

Також для функціонування свого сайту Голландська Асоціація Інкубації активно використовує нові технології, зокрема, Viewport Meta, iPhone/Мобільний Сумісний, SSL (за замовчуванням) та ін.

DIA пов'язана з міжнародною інкубаційною спільнотою через Мережу європейських бізнес-інноваційних центрів (European Business Innovation Centers Network (EBN)), Міжнародну Бізнес Інноваційну Асоціацію (iNBIA) та UBI Global (світовий дослідницький проєкт, що займається аналізом роботи бізнес-інкубаторів та акселераторів), і робить все, щоб сприяти розвитку процесу інкубації в країні.

В Нідерландах діє велика мережа інкубаторів і акселераторів, які допомагають підприємцям розпочати свій бізнес (і не тільки в країні, а й за її межами), та можуть підтримати стартапи від початку діяльності до успішної міжнародної компанії.

Варто відзначити, що історія інкубації в країні розпочалася у 1948 році з того, що будівлі в Роттердамі були облаштовані під офіси, які потім здавали в оренду. У 1996 році в країні здійснювали інвестиції в тематичні інкубатори, на кшталт, Twinning (ІКТ) та Biopartner (Biotech).

Прийняття нового закону про вищу освіту (2006 р.) ознаменувало новий підхід до розвитку бізнесу в Нідерландах, а саме, законом було встановлено, що підприємництво має починати свій розвиток у вищих навчальних закладах. На базі цього закону відбувся запуск урядової програми «валоризації» для стимулювання університетів з метою створення, розвитку і комерціалізації нових ідей, інновацій через Центри підприємництва та бізнес-інкубатори.

Сьогодні процес інкубації в Нідерландах забезпечують бізнес-інкубатори третього покоління, орієнтовані на впровадження інновацій, які для створення успішних стартапів надають підприємцям офісні й лабораторні приміщення (в оренду), пропонують користування високошвидкісним Інтернетом, професійне навчання, доступ до венчурного капіталу, налагодження зв'язків з партнерами, інвесторами та ін.

Зокрема, студенти можуть звернутися в університетські інкубатори в Амстердамі, Делфті, Утрехті, Вагенінгені і Маастріхті, але є й багато інших інкубаторів, таких, як ACEVentureLab, 15KM, Arnhem ModeIncubator, Vo Pinnovationcenter, DialoguesIncubator, Erasmus MC Incubator, IncubatorE та ін. [96]. Повний перелік голландських бізнес-інкубаторів можна знайти на веб-сайті Голландської асоціації інкубації (DIA).

Як відмічають експерти, Нідерланди, завдяки вдалому розташуванню, привабливій діловій культурі, сприятливому оподаткуванню, є відмінним місцем для бізнесу. Кількість стартапів в Нідерландах, як і в інших найбільших містах Європи (Лондон, Берлін, Париж) зростає, що зумовило появу нових інкубаційних програм [89].

Наприклад, Crosspring – це інкубаторна програма, орієнтована на тих, хто хоче розпочати бізнес в Інтернеті, в сфері мобільних додатків, програмного забезпечення, ігор. Crosspring розробив 18-місячну програму, щоб надати стартапам цінні знання від тренерів, інвесторів, дослідників і багато іншого [51].

Фабрика інновацій Brightlands (Brightlands Innovation Factory) - це успішна організація з управління стартапами, що складається з чотирьох кампусів в Brightlands, кожен з яких має свою сферу застосування. Brightlands пропонує як

програму акселератора, так і програму інкубатора. Він має мережу з 250 експертів, готових працювати разом зі стартапами в своїх програмах. Brightlands проводить підприємців через весь життєвий цикл стартапу [51].

Viisi Labs – це амстердамський інкубатор, в основному орієнтований на стартапи, які розробляють стійкий FinTech [51].

Ще один відомий в країні інкубатор – 15KM, який забезпечує підтримку міжнародних стартапів і допомагає розвивати бізнес «від ідеї до успіху». Він надає знання, досвід, мережі, фінансування для підтримки стартапів, забезпечує доступ до інфраструктури, спеціалізованих служб підтримки бізнесу.

Амстердамська інноваційна арена (Amsterdam Innovation Arena) – це інкубатор, орієнтований на забезпечення стійкості, управління об'єктами, цифрове підключення і обслуговування клієнтів.

Амстердамська Венчурна Студія (Amsterdam Venture Studios) - це інкубатор, який надає студентам, дослідникам і випускникам інститутів знання та інструменти, необхідні для перетворення їх ідей в життєздатний бізнес.

Щодо фінансування стартапів, необхідно підкреслити, що швидкий доступ як до мереж, так і до фінансів життєво важливий для них. Тому уряд Нідерландів, з метою поліпшення доступу до капіталу, знань, інновацій та світового ринку, виділив 75 млн. євро на [103]:

- забезпечення фінансування на ранній стадії, щоб підприємці могли досліджувати, чи є ідея (продукт) технічно здійсненною і підходящою для ринку;
- зміцнення міжнародних позицій стартапів і зростаючого бізнесу, а також залучення іноземних стартапів в Нідерланди через Techleap;
- надання тимчасових видів на проживання підприємцям, що не є членами ЄС, створюючи можливості для започаткування бізнесу в країні;
- розробку ініціативи NLevator – платформи, створеної для амбітних підприємців (допомога у зростанні);
- фінансування проєктів Eurostars – проєктів по розробці інноваційних технологій, в яких беруть участь партнери по бізнесу і знань як мінімум з двох країн

Європи. Фінансування Eurostars підтримало такі інновації, як ліки для боротьби із шлунково-кишковими інфекціями;

– забезпечення фінансування в рамках Horizon 2020 року, програми Європейської комісії для стимулювання європейських досліджень та інновацій.

Крім цього, Уряд розробив комплекс заходів для створення сприятливих умов для створення бізнесу, наприклад, Startup Delta, яка має три основні напрямки: капітал (створити сильну ділову мережу); мережа (відкриття державних закупівель для стартапів); креатив (запуск «підприємництва» як частини професійної та академічної освіти).

Ця ініціатива основних голландських інноваційних центрів, Міністерства освіти, культури і науки і спільноти підприємців має намір зміцнювати, пов'язувати і розвивати процвітаючу і конкурентоздатну екосистему стартапів Нідерландів, що робить країну кращим місцем для запуску і розвитку інноваційних компаній [106].

Опитування підприємців в європейських країнах (зокрема, в Австрії та Великобританії, Франції, Німеччині, Швеції, Нідерландах, Естонії), здійснених протягом 1994-2011 рр. підтверджує відносно високий рівень задоволеності послугами бізнес-інкубаторів. Це свідчить про те, що послуги інкубаторів з навчання та консультування є ефективними, фінансова підтримка для покриття адміністративних витрат (91%), доступ до робочої області (68%) та інфраструктури (67%) - дуже корисними.

Отже, загалом процес бізнес-інкубації в країнах Європи можна визначити як ефективний. Певні програми в державах мають загальні цілі і збільшують кількість стартапів, при цьому приносять користь молодим підприємцям, збільшуючи їх знання та вміння.

2. 2. Регулювання процесу бізнес інкубації в Європейському Союзі

Бізнес-інкубатори та прискорювачі бізнесу – можуть бути ефективною підтримкою створення нового та зростаючого бізнесу. Підприємства, які отримують

підтримку в інкубаторах, як правило, мають вищий рівень виживання, створюють більше робочих місць та приносять більший дохід.

Щоб повернути Європу до зростання і підвищення рівня зайнятості, потрібно створити більше підприємств. З метою відродження в Європі духу підприємництва, Європейська Комісія розробила План дій підприємництва 2020, який визначає оновлене бачення та ряд заходів, які необхідно реалізувати як на рівні Європейського Союзу, так і в країнах-членах ЄС [68, с. 3].

План дій підприємництва 2020 Європейської Комісії спрямований на полегшення створення нових підприємств і створення набагато більш сприятливих умов для процвітання і зростання існуючих підприємств. В документі визначено три сфери, які потребують змін:

- підприємницька освіта і навчання для підтримки зростання і створення бізнесу;
- зміцнення базових умов для підприємців шляхом усунення існуючих структурних бар'єрів і підтримки їх в критичних фазах життєвого циклу бізнесу;
- підвищення рівня культури підприємництва в Європі, а саме, виховання нового покоління підприємців.

Експертами було визначено шість ключових областей, які перешкоджають створенню і росту нового бізнесу. Це доступ до фінансів; підтримка підприємців на найважливіших етапах життєвого циклу бізнесу і їх зростання; використання нових можливостей для бізнесу в епоху цифрових технологій; передача комерційних операцій іншому суб'єкту бізнесу; процедури банкрутства і другий шанс для чесних підприємців; зниження нормативного навантаження [68, с. 8].

Так, наприклад, однією з найбільш значних перешкод для створення і зростання бізнесу в Європі є доступ бізнесу до фінансів. Як правило, підприємці у започаткуванні бізнесу поклалися на банківське кредитування, проте, сьогодні кредитні операції банків обмежені. Крім цього, підприємці особливо зазнають труднощів із залученням коштів на ранніх стадіях діяльності свого бізнесу.

З огляду на це, у 2011 році Європейська Комісія представила План дій щодо поліпшення доступу до фінансування для малих і середніх підприємств, а також

пропозиції щодо фондів венчурного капіталу і фондів соціального підприємництва [68, с. 8].

В Плані дій підприємництва 2020 підкреслено, що фінансова підтримка для тестування, демонстрації і випробування нових технологій, зміцнення венчурного капіталу, інвестицій ангелів, інкубаторів та кредитів для малого бізнесу з високим потенціалом – це ті області, де потрібно вносити зміни на рівні Європейського Союзу і країн-членів Європейської Співдружності.

Підприємцям потрібні кошти для комерціалізації досліджень і розробок і тестування інноваційних бізнес-моделей. Підтримка цих областей була запропонована Комісією шляхом реалізації цілей і напрямків Програми конкурентоспроможності малих і середніх підприємств (COSME) [69] і Horizon 2020 та посилена в рамках європейських структурних фондів [87].

У 2008 році Європейська Комісія створила Європейську мережу підприємств (Enterprise Europe Network), яка забезпечує підтримку малих і середніх підприємств, які хочуть створити міжнародну компанію. Мережу Enterprise Europe спільно фінансують програми ЄС COSME [69] і Horizon 2020 [87]. Мета Європейської мережі підприємств полягає в тому, щоб допомогти бізнесу впроваджувати інновації та розвиватися на міжнародному рівні.

Сьогодні Європейська мережа підприємств діє більш ніж в 60 країнах світу і об'єднує три тисячі експертів з більш, ніж шістсот організацій-членів, в тому числі: торгово-промислові палати; технологічні стовпи; організації підтримки інновацій; університети і дослідницькі інститути; регіональні організації розвитку.

Одним із завдань Enterprise Europe Network є надання підприємцям необхідної інформації про доступ до фінансування в ЄС. На сьогоднішній день Європейська Комісія разом з зацікавленими сторонами працює над зміцненням Європейської мережі підприємств, щоб зробити її більш ефективною.

З метою фінансової підтримки підприємництва в європейських країнах Європейська Комісія буде розробляти і впроваджувати в життя фінансові програми, а саме:

– спрямовані на розвиток ринку мікрофінансування в Європі, наприклад, «мікрофінансування прогресу» і «Спільні дії з підтримки мікрофінансових організацій» (JASMINE);

– надавати ресурси для мікрофінансування державам-членам ЄС і регіонам через Європейський соціальний фонд або Європейський фонд регіонального розвитку;

– сприяти прямому доступу підприємців до ринку капіталу шляхом розробки режиму ЄС для місць, що спеціалізуються на торгівлі акціями та облігаціями, випущеними малими і середніми підприємствами. Директива по інструментах (MiFID).

Щодо використання інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ), необхідно відзначити, що інформаційні технології значно допомагають процвітанню нових підприємств. Загалом, інформаційно-комунікаційні технології є ключовим джерелом зростання для національних економік, і європейські малі і середні підприємства ростуть в два-три рази швидше, коли вони використовують ІКТ [68, с. 13].

Що стосується попиту, то інвестиції в цифрові технології перестають бути вибором: в даний час компанії можуть бути конкурентоспроможними тільки тоді, коли вони охоплюють цифровий світ. Це створює можливості і проблеми, зокрема для малого і середнього бізнесу, оскільки вони часто менш підготовлені для того, щоб справлятися зі зростаючою складністю нових бізнес-моделей.

Цифрові підприємці – це ті підприємці, які в повній мірі використовують цифрові продукти і послуги, в тому числі і «хмарні обчислення», для підвищення своєї конкурентоспроможності.

Європейський Союз розробив Ініціативи «Інтелектуальне використання інформаційних технологій та інтеграція малого і середнього підприємництва (МСП) в глобальні виробничо-збутові ланцюжки», які разом з електронними навичками сприятимуть впровадженню цифрових технологій і з'єднанню підприємців з цифровим світом.

З метою поширення інформаційно-комунікаційних технологій в європейських країнах, Європейська Комісія буде [68, с. 14-15]:

- розвивати базу знань про основні тенденції ринку й інноваційні бізнес-моделі;

- підвищувати обізнаність підприємців про переваги нової цифрової еволюції;

- сприяти взаємодії через мережу Інтернет для стимулювання і підтримки нових бізнес-ідей шляхом створення Європейської мережі наставників для навчання, консультування та практичного інструктажу про те, як вести бізнес в епоху цифрових технологій, а також зустрічі для зацікавлених сторін для вивчення нових партнерських відносин;

- реалізовувати такі заходи для веб-підприємців, як: Європейське партнерство «Стартап», Клуб лідерів веб-підприємців для об'єднання веб-підприємців світового рівня і зміцнення культури підприємницької діяльності в Інтернеті в Європі; європейська мережа веб-бізнес-акселераторів;

- працювати з європейськими інвесторами, щоб збільшити потік венчурного капіталу і краудфандинга в стартапи;

- розвивати веб-таланти шляхом стимулювання появи масових відкритих онлайн-курсів і створення платформ для наставництва і розвитку навичок.

Водночас, державам-членам Європейського Союзу пропонується: посилити національну підтримку цифрових і веб-стартапів; запровадити альтернативне фінансування для стартапів (наприклад, ваучери на інновації в ІКТ); сприяти доступу підприємців до відкритих і великих даних; заохочуючи найяскравіших випускників почати свою кар'єру в стартапах; забезпечити найкраще використання європейських фондів для веб- і цифрового підприємництва.

Отже, розглянувши документи Європейської Комісії щодо покращення стану підприємницької активності в Європі, зокрема, Плану дій з питань підприємництва 2020, можна зробити висновок, що для розвитку бізнесу та підвищення рівня зайнятості в європейських країнах, необхідно реалізувати такі заходи, як доступ підприємців до фінансів; підтримка їх на найважливіших етапах життєвого циклу

бізнесу; застосування цифрових технологій; зниження нормативного навантаження та ін.

Реалізувати такі заходи та надати допомогу для підтримки підприємництва в Європі покликані бізнес-інкубатори разом з державною підтримкою в країнах-членах ЄС, а також підтримкою створених європейських інституцій і фондів.

Висновки до розділу 2

Отже, загалом процес бізнес-інкубації в країнах Європи можна визначити як ефективний. Певні програми в державах мають загальні цілі і збільшують кількість стартапів, при цьому приносять користь молодим підприємцям, збільшуючи їх знання та вміння.

Розглянувши документи Європейської Комісії щодо покращення стану підприємницької активності в Європі, зокрема, Плану дій з питань підприємництва 2020, можна зробити висновок, що, для розвитку бізнесу та підвищення рівня зайнятості в європейських країнах, необхідно реалізувати такі заходи, як доступ підприємців до фінансів; підтримка їх на найважливіших етапах життєвого циклу бізнесу; застосування цифрових технологій; зниження нормативного навантаження та ін.

Реалізувати такі заходи та надати допомогу для підтримки підприємництва в Європі покликані бізнес-інкубатори разом з державною підтримкою в країнах-членах ЄС, а також підтримкою створених європейських інституцій і фондів.

РОЗДІЛ 3

РОЗВИТОК БІЗНЕС-ІНКУБАЦІЇ В УКРАЇНІ

3. 1. Практика діяльності бізнес-інкубаторів в Україні

Підприємництво є одним з головних чинників покращення політичної та соціальної стабільності в державі. Протягом останніх десятиліть в Україні приймалися важливі заходи щодо розвитку малого і середнього підприємництва.

Ведення підприємницької діяльності в країні можна охарактеризувати за Індексом легкості ведення бізнесу (Ease of Doing Business Index), який визначає Світовий банк. Доклад «Ведення бізнесу» (Doing Business) – це провідна публікація Групи Світового банку (зокрема, Doing Business-2020 – сімнадцята в серії щорічних досліджень), в якій вимірюються нормативні акти, що підвищують або обмежують ділову активність [73].

У Doing Business 2020 представлені кількісні показники з регулювання бізнесу та захисту прав власності, які можна порівняти в 190 країнах світу. У 2020 році в рейтингу країн за рівнем ведення підприємницької діяльності Україна посіла 64 місце [73], (табл. 3.1):

Таблиця 3.1

Індекс легкості ведення бізнесу України (Doing Business), 2010-2020 рр.

Роки	Ранг	Роки	Ранг
2010	142	2016	96
2011	145	2106	83
2012	152	2017	80
2013	137	2018	76
2014	112	2019	71
2015	96	2020	64

Примітка. Складено автором за даними Doing Business 2020

Аналіз даних табл. 3.1 свідчить, що найнижчу позицію рейтингу Україна займала у 2012 році – 152 місце, у 2019 році країна посіла 71 місце серед 190 країн світу [73], (див. Додаток Е).

Рейтинг країни щодо сприятливих умов для ведення підприємницької діяльності складається з середнього значення субіндексів країни стосовно десяти показників (створення бізнесу, реєстрація власності, оподаткування, підключення до електропостачання, виконання зобов'язань за контрактом, дозвільна система у будівництві, захист прав інвесторів, отримання кредитів, зовнішня торгівля, банкрутство) і дає можливість оцінити легкість ведення бізнесу в країні. Вищі оцінки в індексі свідчать про спрощення регулювання бізнесу та сильніший захист прав власності.

В поточному році Україна спростила ведення бізнесу за такими напрямками, як: процес отримання дозволів на будівництво; умови отримання електроенергії; реєстрацію власності; посилила захист міноритарних інвесторів; скоротила час на імпорт [73].

За рахунок цих змін Україна покращила загальний індекс і зайняла вищу позицію рейтингу. Так, один з субіндексів характеризує створення бізнесу. Розглянемо динаміку створення малого і середнього бізнесу в Україні протягом 2006-2017 рр. (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Динаміка створення малого і середнього бізнесу в Україні, 2006-2017 рр.

Роки	Доросле населення, чол.	Кількість нових товариств з обмеженою відповідальністю	Субіндекс створення малого підприємництва
2006	32 576 961	30 934	0, 95
2007	32 472 877	38 141	1, 17
2008	32 383 064	31 385	0, 97
2009	32 296 050	21 567	0, 67
2010	32 185 894	31 450	0, 98
2011	31 986 108	34 468	1, 08
2012	31 831 454	29 619	0, 93
2013	31 674 411	35 203	1, 11
2014	31 410 439	33 406	1, 06
2015	31 186 375	38 088	1, 22
2016	30 905 254	48 138	1, 56
2017	30 581 925	51 349	1, 68

Примітка. Складено автором за даними The World Bank Entrepreneurship

На рис. 3.1 проілюстрована динаміка субіндексу створення малого підприємництва в Україні протягом 2012-2017 рр.

Рис. 3. 1 Рівень створення ТОВ в Україні, 2012-2017 рр.

Примітка. Побудовано автором за даними TheWorld Bank Entrepreneurship

Аналіз даних, представлених в табл. 3.2 дозволяє зробити висновок, що протягом останніх років в Україні спостерігається позитивна тенденція створення малого підприємництва, яка була зумовлена поліпшенням стану багатьох показників. Зокрема, у 2020 році Україна поліпшила шість показників з десяти індикаторів, які враховуються фахівцями Світового банку при складанні рейтингу [75].

Водночас, глобальний індекс підприємництва (GEI) України за 2019 рік становить 25,2. За цим показником наша країна знаходиться на 77 місці серед 137 країн світу [79], (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Найбільш підприємницькі країни світу
(за Глобальним індексом підприємництва (GEI), 2019 р.)**

Глобальний рейтинг	Країна	Індекс, (GEI)	Глобальний рейтинг	Країна	Індекс, (GEI)
1	США	86, 8	12	Ізраїль	67, 9
2	Швейцарія	82, 2	13	Гонконг	67, 9
3	Канада	80, 4	14	Франція	67, 1
4	Данія	79, 3	15	Німеччина	66, 7
5	Великобританія	77, 5	16	Австрія	64, 9
6	Австралія	73, 1	17	Бельгія	62, 2
7	Ісландія	73, 0	18	Тайвань	62, 1
8	Нідерланди	72, 3	19	Чилі	58, 3
9	Ірландія	71, 3	20	Південна Корея	58, 1
10	Фінляндія	70, 2	21	Люксембург	58, 1
11	Швеція	70, 2	77	Україна	25, 2

Примітка. Складено автором за даними Global Entrepreneurship Index

Глобальний індекс підприємництва (GEI) формують різні субіндекси, серед яких експерти обов'язково враховують загальну підприємницьку діяльність на ранньому етапі (ТЕА). Так, найвищу частку нових підприємців на душу населення (ТЕА) має Еквадор – близько 30 відсотків. Однак, це не означає, що Еквадор є більш підприємливим, ніж Сполучені Штати, де ТЕА становить лише 14 відсотків [79].

Одним з ключових факторів глобального економічного зростання є здатність підприємця впроваджувати на ринку нову концепцію, випускаючи нові товари і послуги, створювати робочі місця, і, тим самим, збільшувати національний дохід.

Виходячи з цього, найбільш підприємницькою країною в світі є Сполучені Штати Америки. Крім США, в десятку найкращих країн за якістю підприємницької екосистеми увійшли Швейцарія, Канада, Данія, Великобританія, Австралія, Ісландія, Нідерланди, Ірландія і Фінляндія [79].

Необхідно відзначити, що рівень підприємництва враховується й при визначенні інших світових рейтингів. Наприклад, світовий рейтинг добробуту (The Legatum Prosperity Index 2018), який складає британський аналітичний центр The Legatum Institute, оцінюється на основі результатів опитувань громадян за такими категоріями, як: стан економіки і соціальної сфери, влада, підприємництво, охорона здоров'я, персональна свобода [41].

У 2019 році в світовому рейтингу добробуту Україна посіла 96 місце (покращила результат на +15 позицій), а у 2018 році займала 111 місце серед 149 країн. Аналітики центру The Legatum Prosperity відзначили, що найсильніші сторони України – це освіта і умови життя, а слабкі – соціальний капітал. Також наголошується, що Україна за 10 років значно поліпшила умови ведення бізнесу [30].

Незважаючи на те, що протягом останніх років Україна покращила свої позиції у деяких світових рейтингах, однак, країна суттєво відстає в порівнянні з досягненнями європейських країн [41].

Тому для України сьогодні актуальними залишаються питання організації і підтримки нового бізнесу, створення нових робочих місць. Сприяти у вирішенні цих важливих завдань покликані бізнес-інкубатори, які є популярними інструментами для прискорення створення й підтримки нових підприємств.

Згідно з даними звіту щодо тенденцій розвитку бізнес-середовища та сектору МСП в Україні, який є результатом спільної роботи Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) і Європейського фонду освіти (ЄФО), в країні існує широко розвинена інфраструктура підтримки малого і середнього підприємництва, яка охоплює бізнес-центри (329), бізнес-інкубатори (62), технологічні і наукові парки (79), промислові кластери (зокрема, 20 національних кластерів) [32, с. 34], (рис. 3.2).

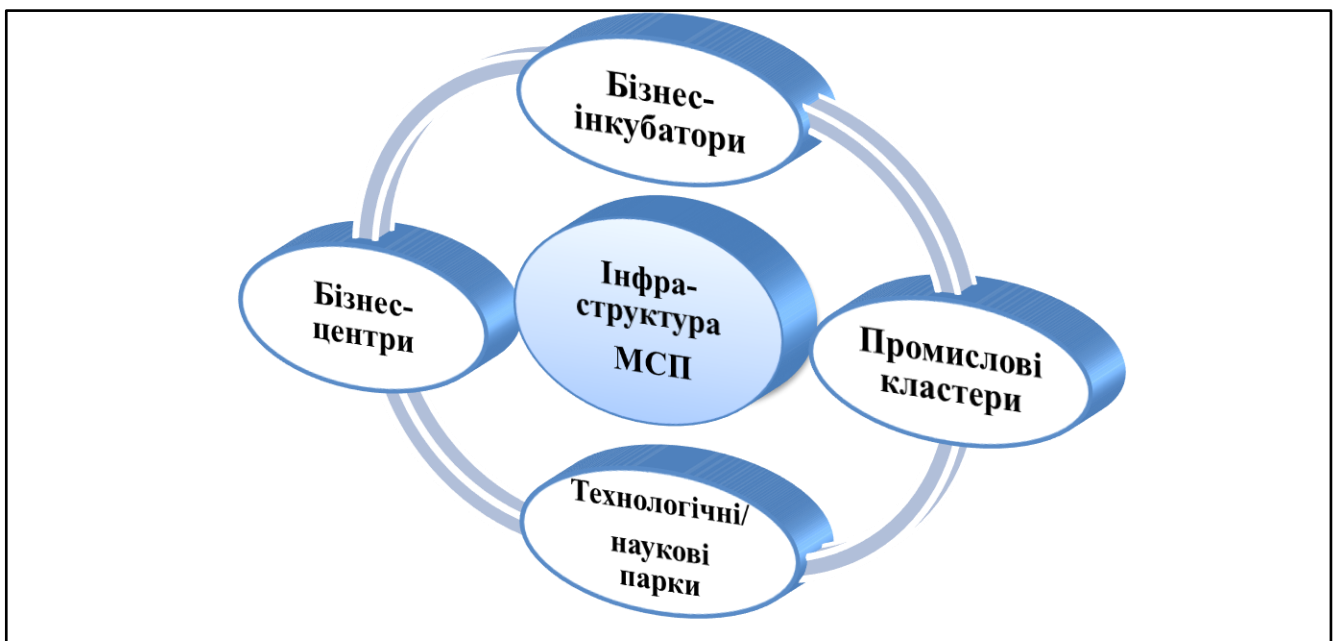

Рис. 3.2. Інфраструктура підтримки МСП в Україні, 2019 р.

Примітка. Побудовано автором за даними Індекс політики у сфері МСП: Країни Східного партнерства 2020

У 2018 році ці організації провели 19 тисяч навчальних заходів та семінарів, 4600 форумів, круглих столів і конференцій, які відвідали 330 тисяч учасників.

Крім того, у п'ятнадцяти містах України Європейський Союз (за посередництвом ЄБРР) створив Мережу центрів підтримки бізнесу (ЦПБ), які організовують навчання, семінари, консультації та надають інші послуги підтримки бізнесу у регіонах. Також Державна служба зайнятості створює центри розвитку бізнесу та консультацій, які надають консультації та допомогу в плануванні та здійсненні підприємницької діяльності у всіх регіонах України [32, с. 34].

Бізнес-інкубатори входять, як до інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва, так і до інноваційної інфраструктури України. Разом з технопарками і технополісами, інкубатори бізнесу є головною організаційною формою симбіозу підприємництва та науки, багато з яких створюються на базі університетів й опираються на їх науковий потенціал [17, с. 11].

Щодо бізнес-інкубаторів, то їх концепція полягає в тому, що відбір клієнтів повинен проводитися на конкурсній основі. При цьому претендент повинен довести, що його проєкт має реальні шанси на успіх і є конкурентоспроможним, а сам клієнт відповідає критеріям керівника інноваційного підприємства (досвід роботи) [17, с. 16].

Можна виокремити наступні етапи роботи вітчизняних бізнес-інкубаторів, а саме [25]:

- підприємець подає свій проєкт на розгляд в бізнес-інкубатор, в основі якого повинна бути особлива, креативна ідея, а план обов'язково має бути зрозумілим і масштабним;

- перший відбір відбувається без участі авторів проєкту, де фахівці інкубатора розглядають ідею і вирішують, чи зможе вона вже приносити дохід чи ні;

- перший консалтинг означає, що рішення щодо розміщення підприємця в бізнес-інкубаторі прийнято на 50 відсотків. Для остаточного позитивного рішення підприємець і його команда доводять, як потрібно рухати ідею на ринок і на чому заробляти;

- після остаточного прийнятого позитивного рішення команду розміщують в бізнес-інкубаторі, тобто, підприємцю надають площу під офіс і виробництво та всі необхідні послуги, консалтинг, витрати на просування проєкту; якщо необхідно, в оренду можуть запропонувати оснащення та устаткування.

Як підкреслив один з керівників київського інкубатора бізнесу, «більшість людей не розуміє реального механізму діяльності організації. А після появи будь-якої інформації про бізнес-інкубатор, багато підприємців звертаються з єдиним проханням – «дати гроші»» [25].

Отже, для заснування власної справи, талановиту ідею необхідно підкріпити розробленим бізнес-планом (до 10 сторінок), який має показати спеціальній селекційній комісії чітке бачення підприємця щодо розвитку та «просування» проєкту (опис, бюджет, шляхи залучення додаткових коштів).

Якщо комісія вирішить, що ідея та план мають шанси на успіх, то підприємець отримає місце в бізнес-інкубаторі (максимум на 3 роки). Також підприємець має подати свідоцтво про реєстрацію підприємства (до інкубатора приймають переважно юридичних осіб) та заяву про прийняття.

Надалі кожна компанія працює за власною схемою і має свої комерційні таємниці, в які не втручається керівництво інкубатора. Якщо в інкубаторі немає вакантних місць, претендента обов'язково повідомлять, коли воно з'явиться.

Поки клієнт не може стати постійним членом бізнес-інкубатора, його приймають в асоційовані члени, що дає право користуватися інформаційними та консалтинговими послугами. Така форма співпраці ідеально підходить для тих підприємців, які не потребують безпосереднього розміщення в межах інкубатора.

Щодо фінансової допомоги, необхідно підкреслити, що бізнес-інкубатор надає клієнтам тільки ресурси – робоче місце з усіма комплектуючими (меблі, комп'ютер, інтернет, телефон тощо). А підприємці самостійно (з власних коштів) оплачують витрати своєї діяльності (оренду і комунальні послуги, оплату праці персоналу, бухгалтера, ін.). В процесі своєї діяльності компанії розширюють робочу площу пропорційно до свого зростання, а після того, як компанія стала зрілою, вона залишає орендований офіс і розвивається окремо.

Крім цього, один раз на три місяці компанії-клієнти подають звіти своєї діяльності, на підставі яких керівництво бізнес-інкубатора вирішує питання їх подальшого підтримання. Як відзначають експерти, протягом одного року можна зрозуміти, чи зможе стартап зайняти своє місце на ринку, або зазнає невдачі.

Необхідно відзначити, що переважна кількість бізнес-інкубаторів, як в світі, так і в Україні, є неприбутковими громадськими організаціями, які існують на кошти різноманітних донорських та комерційних організацій (наприклад, фондів «Євразія» і «Відродження»), які фінансували програми підтримки малого підприємництва).

Сьогодні в Україні підтримку розширення цієї сфери здійснюють Світовий банк та Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), хоча в розвинених країнах світу розвиток процесу інкубації бізнесу підтримує держава (від 40% до 80% фінансування).

В нашій країні, крім грантів для компенсації наданих послуг підприємцям, бізнес-інкубатор отримує від своїх клієнтів членські внески, розмір яких збільшується залежно від терміну перебування компанії в інкубаторі.

Таким чином, можна констатувати, що в процесі своєї діяльності бізнес-інкубатори не вирішують всі проблеми українських підприємців, а лише створюють сприятливі умови для розвитку, допомагаючи початківцям реалізувати свої ідеї. Тому навіть в комфортних пільгових умовах, створених в бізнес-інкубаторі, підприємцям необхідно наполегливо працювати.

Щодо поширення процесу інкубації бізнесу в Україні, в економічній літературі зазначено, що в країні створена низка бізнес-інкубаторів, але вони фактично перебувають лише на початковій стадії функціонування, оскільки не створено належного правового механізму для регулювання діяльності бізнес-інкубаторів [37].

Таку думку підтримує багато вітчизняних науковців, зокрема, Н. Б. Демчишак відмічає, що «ідея бізнес-інкубаторів, незважаючи на інноваційну ідеологію цього виду бізнесу, на вітчизняному науково-дослідному ринку не є поширеною, що підтверджується динамікою створення бізнес-інкубаторів в Україні за період з 2001 по 2015 роки» [5, с. 226-227].

Кількість зареєстрованих бізнес-інкубаторів протягом останніх років становить близько 70, проте, лише близько десяти з них реально працюють, зокрема, Білоцерківський, Славутицький, Тернопільський, Львівський, Івано-Франківський, Донецький, Харківський [38].

Однак, у формуванні вітчизняної інноваційної інфраструктури існують певні недоліки, серед яких експерти виділяють нерівномірність розподілу об'єктів за регіонами. Наприклад, у Києві та Київській області діють 12 бізнес-інкубаторів, в Одеській області – 9; 18 з 27 регіонів країни мають по 1-2 бізнес-інкубатора. З 255 існуючих інноваційних фондів 175 працюють у Києві [3, с. 32].

Створення перших в країні бізнес-інкубаторів почалося наприкінці 90-х років за сприяння Агентства міжнародного розвитку США (USAID), яке фінансувало Програму розвитку бізнес-інкубаторів в Україні (BID), завдяки реалізації якої було створено технологічний бізнес-інкубатор «Харківські технології», бізнес-інкубатор Херсонської торгово-промислової палати, бізнес-інкубатор Об'єднаного профкому Чорнобильської АЕС у м. Славутичі та інші [5, с. 227].

Так, у 1997 році в м. Славутич було створено Підприємство «Агентство з розвитку бізнесу в м. Славутич» по міжнародному проекту TACIS «Інтегрована підтримка місту Славутич для пом'якшення соціальних наслідків закриття Чорнобильської атомної електростанції: створення Агентства з розвитку бізнесу та посилення можливостей місцевої адміністрації» (Проект № CNPP 2. Реалізація: грудень 1997 р. – серпень 1998 р.) [23].

У створенні Агентства брали участь: Європейська Співдружність; Уряд України; Славутицька міська рада; Громадська Рада з розвитку міста Славутич; Чорнобильська АЕС. Агентство є членом Національної мережі Агентств регіонального розвитку і Української Асоціації бізнес-інкубаторів й інноваційних центрів.

Метою діяльності Агентства є сприяння сталому соціально-економічному розвитку Славутицького регіону через створення нових робочих місць шляхом надання професійних послуг по підтримці малого та середнього бізнесу та залучення зовнішніх інвестицій. Для реалізації мети та основних завдань, в структурі Агентства були створені: відділ спеціальних та технічних послуг, бізнес-інкубатор і Бюро технічної інвентаризації [23].

Одним з основних завдань Підприємства було створення (у 1999 р.) та підтримка функціонування бізнес-інкубатора. За перші п'ять років існування Славутицький інкубатор бізнесу увійшов в число чотирьох кращих бізнес-інкубаторів України. Основними напрямками діяльності інкубатора є:

- оренда приміщень;

– офісні послуги (надання електронної пошти та Інтернету, доступ до телефону, факсу; ксерокопіювання; надання комп'ютера і принтера для набору і друку документів);

– спеціальні господарські послуги, що включають ведення договірної роботи з постачальниками комунальних і експлуатаційних послуг (електроенергія, водо- і тепlopостачання, прибирання приміщень і прилеглої території, вивіз сміття, сервісне обслуговування системи пожежної сигналізації, ін.), що обслуговують будинки Міжнародного центру розвитку бізнесу «Славутич – XXI століття» та інкубатору малого бізнесу «Даугава»;

– консультації з питань організації й ведення підприємницької діяльності;

– консультації і допомога по бізнес-плануванню;

– бухгалтерські послуги;

– допомога у проведенні зустрічей та налагодженні ділових контактів для залучення клієнтів, пошуку партнерів або постачальників;

– послуги по пошуку офісних і виробничих приміщень;

– підбір персоналу для клієнтських компаній бізнес-інкубатора.

В Славутицькому бізнес-інкубаторі клієнти отримують послуги з надання: соціальних консультацій; офісних послуг (ксерокопіювання, відправка факсів, телефонна мережа, сканування, набір та друк текстів); оренди офісних і виробничих приміщень та офісної техніки; послуг бізнес бібліотеки; бухгалтерських послуг; господарських послуг (укладення договорів на комунальні та експлуатаційні послуги, організація усунення аварійних ситуацій, ін.); проведення тренінгів для підприємців; впровадження в мережу партнерів і бізнес зв'язків; інформаційної підтримки і просування починаючих підприємців.

На сайті «Агентства з розвитку бізнесу в м. Славутич» наведена інформація щодо діяльності Славутицького бізнес-інкубатора. Так, наприклад, у 2001 році бізнес-інкубатором було проведено 604 консультації; 39 експертних оцінок майна (обладнання та нерухомості); тренінги для 85 підприємців; конкурс бізнес-ідей; були розроблені 25 бізнес-планів та надана консультаційна і практична допомога в

реєстрації (розробка макетів печатки, логотипів підприємств, внесення змін до установчих документів, ін.) 46 підприємствам [23]. Протягом двох років (2002-2004 рр.), компанії, що були створені в бізнес-інкубаторі, заплатили в місцевий бюджет податків на суму близько 300 тис. грн.

За весь період діяльності за допомогою до бізнес-інкубатора звернулось 2060 клієнтів та 57 підприємств, а 26 підприємців отримали з різних Фондів кредитів на суму 242,2 тис. дол. США. Було збережено 28 робочих місць і створено 307 нових. Загалом, до 2015 року в бізнес-інкубаторі було заплановано створити 1800 нових робочих місць.

З числа створених в Славутицькому бізнес-інкубаторі компаній, кожна третя - була започаткована жінками; кожную четверту очолює молодь віком до 25 років; 11% компаній були організовані безробітними; 19% компаній працюють в сфері виробництва; 22% – в сфері інформаційних технологій; 40% - надають послуги; 19% - займаються торгівлею [47], (див. Рис. 3.3).

Як видно з наведеної ілюстрації, найбільше нових підприємств, які були започатковані в Славутицькому бізнес-інкубаторі, здійснювали діяльність в сфері надання послуг (40%). Значно менше компаній реалізовували власні проекти в сфері інформаційних технологій (22%), у виробництві (19%) та торгівлі (19%).

В Харківському регіоні був створений при Центрі розвитку малого бізнесу «Харківські Технології» інноваційний (технологічний) бізнес-інкубатор, діяльність якого спрямована на підтримку малих і середніх інноваційних фірм, що працюють в науково-технологічній сфері і займаються комерційною реалізацією завершених науково-дослідних розробок [49].

Рис. 3.3 Сфери діяльності підприємств,
створених у Славутицькому Бізнес Інкубаторі, %

Примітка. Побудовано автором за даними Українська Асоціація Бізнес Інкубаторів та Інноваційних Центрів

Таким підприємствам в бізнес-інкубаторі на конкурсній основі надаються приміщення під офіс, які обладнані комп'ютерами, телефонами та іншою офісною технікою. Також компанії-клієнти отримують доступ до мережі Інтернет; консультації; приймають участь в тренінгах з інноваційного менеджменту та маркетингу, фінансової діяльності, трансферу технологій, ін. Фахівці Центру допомагають підприємцям в розробці бізнес-планів та інноваційних проектів, сприяють в одержанні інвестицій і кредитів, в пошуку партнерів.

Молоді підприємства стають клієнтами інкубатору на термін від двох до чотирьох років, після чого відбувається ротація: зміцнілі компанії залишають інкубатор, а їхнє місце займають нові інноваційні підприємства.

Клієнтами інкубатору за чотири роки діяльності стали шістнадцять підприємств, а число їх співробітників за час перебування в організації зросло більш ніж в три рази. При цьому, на підприємствах покращився менеджмент, збільшився обсяг продажів продукції, вони стали фінансово стійкими. Тобто, період становлення в інкубаторі пройшов для них набагато успішніше, ніж для підприємств, які розпочали свою діяльність самостійно, поза стінами інкубатора. Сьогодні в

інкубаторі Центру розвитку малого бізнесу «Харківські Технології» працюють вісім фірм [49].

Центр «Харківські Технології» (створений у 1998 році за підтримки Агентства з міжнародного розвитку США на базі НТК «Інститут монокристалів» Національної академії наук України) має великий досвід виконання міжнародних програм та проєктів.

Зокрема, за сприяння Програми Світового Банку InfoDev був виконаний проєкт «Створення інформаційно-комунікаційної підприємницької мережі для розвитку бізнес-інкубації в Харківському регіоні», в результаті чого було створено «Віртуальний Бізнес-Інкубатор» (www.vbi.com.ua). Учасниками «Віртуального Бізнес-Інкубатора» може бути необмежена кількість інноваційних компаній, які в мережі Інтернет можуть отримувати необхідні консультації щодо бізнесу, користуватися віртуальним обладнанням, електронною бібліотекою.

«Віртуальний Бізнес-Інкубатор» - це нове втілення «інкубаційного методу вирощування» компаній, заснованого на застосуванні сучасних інформаційних технологій, що дозволяє організувати сприяння починаючим підприємцям, поєднуючи традиційні послуги бізнес-інкубації з Інтернет-ресурсами і необмеженими можливостями глобальної Мережі [49].

Ще одним вітчизняним інкубатором бізнесу є Центр розвитку підприємництва «Бізнес-Інкубатор» Інституту економіки та управління у нафтогазовому комплексі Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (ІНЕУ ІФНТУНГ), який розпочав свою діяльність 9 вересня 2013 року в якості структурного підрозділу ІНЕУ ІФНТУНГ [50].

Мета Центру полягає в залученні молоді і студентства до ведення підприємницької діяльності, забезпеченні їх бізнес-освіти, сприянні розвитку підприємницького потенціалу міста Івано-Франківська та Івано-Франківської області, підтримці інноваційної діяльності та соціально відповідального бізнесу, забезпеченні інтеграції освіти і науки з виробництвом, впровадженні сучасних європейських практик і технологій у навчальний процес та науково-дослідну роботу ІНЕУ ІФНТУНГ.

Центр розвитку підприємництва «Бізнес-Інкубатор» ІНЕУ ІФНТУНГ – це новітня структурна одиниця на базі вищого навчального закладу, яка, з одного боку, сприяє розвитку підприємництва на Івано-Франківщині, а з іншого – допомагає студентам економічного та управлінського напрямів підготовки розвивати навички щодо організації та ведення власної справи.

У 2014 році між Виконавчим комітетом Івано-Франківської міської ради та Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу було підписано Договір про надання послуг з інформаційно-консультаційного та ресурсного обслуговування суб'єктів підприємницької діяльності міста Івано-Франківська.

Згідно з цим договором підприємці міста можуть отримувати у ЦРП «Бізнес-Інкубатор» ІНЕУ ІФНТУНГ бізнес-послуги на безкоштовній основі, зокрема: інформаційно-довідкову і консультаційну підтримку щодо ведення підприємництва; забезпечення можливості роботи в інкубаторі на десяти облаштованих робочих місцях, у конференц-залі з мультимедійним обладнанням тощо.

Необхідно відзначити, що сьогодні діяльність Центру розвитку підприємництва «Бізнес-Інкубатор» ІНЕУ ІФНТУНГ є необхідною і актуальною. Так, ЦРП «Бізнес-Інкубатор» запрошує переселенців зі сходу України долучитися до процесу інкубації бізнесу в Івано-Франківській області і пропонує на безоплатній основі такі бізнес-послуги, як [50]:

- робочі місця для підприємців та доступ до офісного обладнання (персональний комп'ютер, гарнітура, принтер, ксерокс...);
- комунікаційні послуги та послуги зв'язку і надання інформації – телефон, телефакс, e-mail, Internet (Wi-Fi), доступ до інформаційно-довідкової літератури та періодики;
- послуги з безпеки та охорони – можливість зберігання документів, зовнішня охорона приміщення бізнес-інкубатора;
- консультації з бухгалтерського обліку та оподаткування, щодо бізнес-планування, інвестування, фінансового забезпечення бізнесу та ін. ;

- рекламно-промоційні та маркетингові послуги – промоціювання діяльності та продукції клієнтів бізнес-інкубатора, оцінка кон'юнктури ринку окремої сфери економічної діяльності, допомога в пошуку потенційних постачальників, споживачів, бізнес-партнерів, інвесторів, дистриб'юторів тощо;
- навчально-просвітницькі послуги – участь у семінарах, конференціях, засіданнях у форматі «круглого столу» з актуальних питань ведення бізнесу;
- тренінгові послуги – навчання підприємця необхідним професійним навичкам;
- «післяінкубаційний» пакет бізнес-послуг – консультаційний супровід щодо «виходу» з бізнес-інкубатора, вирішення проблемних питань щодо ведення бізнесу.

Ще один бізнес-інкубатор, який був створений на базі вищого навчального закладу – це Акселератор академічного підприємництва «Інкубатор Центр» (бізнес-інкубатор), створений у 1993 році як підрозділ Технопарку Національного університету «Львівська політехніка». У 1997 році бізнес-інкубатор став членом Національної Американської Асоціації Бізнес-Інкубаторів (NBIA), а також членом Української Асоціації Бізнес-Інкубаторів та Інноваційних центрів. Починаючи з 2000 року, «Інкубатор Центр» є членом Партнерства сприяння зайнятості у Львівській області, що організоване при підтримці Міністерства міжнародного розвитку Великобританії (DFID) [24].

З початку своєї діяльності бізнес-інкубатор Національного університету «Львівська політехніка» надав послуги понад 850 клієнтам, близько 510 студентів взяли участь і пройшли навчання на тренінгах та навчальних програмах інкубатора. Протягом 2008-2014 років в бізнес-інкубаторі Національного університету «Львівська політехніка» було розроблено понад 200 інвестиційних проєктів, з яких шість – в інноваційній сфері.

Підприємці, а також партнери Акселератора академічного підприємництва «Інкубатор центр» мають можливість орендувати приміщення (офісні, складські, виробничі та інші), обладнання та устаткування (виробниче, науково-дослідне, лабораторне тощо), а також інші основні засоби та інвентар для реалізації інвестиційних та інноваційних проєктів. При цьому, для клієнтів та партнерів

«Інкубатор центра» запроваджуються спеціальні преференційні режими оплати оренди (залежно від термінів їх акселерації та партнерської програми).

З метою формування необхідних знань та навиків роботи для учасників «Інкубатор Центра» та інших цільових груп організуються і проводяться (на платній та безоплатній основах) навчальні курси і семінари (круглі столи) «Основи підприємництва», «Просування товару на ринку», «1С підприємство», «Податковий кодекс – нові правила гри», «Бізнес-планування», «Від науки до ринку» та ін. [24].

Крім цього, існує практика проведення зустрічей з власниками та керівниками великих компаній, політиками, громадськими діячами, іншими відомими людьми з метою мотивації початківців-підприємців, обміну досвідом, налагодження ділових контактів, підбору можливих шляхів фінансування підприємницької ідеї, пошуку партнера, працевлаштування тощо [24].

Своїм клієнтам і партнерам «Інкубатор Центр» надає аутсорсингові і консалтингові послуги, на кшталт, створення та просування веб-сторінок, бухгалтерські послуги, розробка бізнес-планів та техніко-економічних обґрунтувань, маркетингове дослідження ринків тощо. Стороннім суб'єктам господарювання персонал бізнес-інкубатора такі послуги надає на платній основі. На сучасному етапі в «Інкубатор Центрі» розпочинає свою роботу Лабораторія ідей на зразок студентських «бізнес-гаражів» у Фінляндії, «IdeaLab» у Швеції, «FabLab» у Швейцарії.

Щодо фінансування діяльності підприємців, в «Інкубатор Центрі» пропонуються різні варіанти фінансування проектів, зокрема:

– кошти закордонних грантодавців та інвесторів (міжнародні фонди підтримки інноваційного розвитку; міжнародні програми сприяння розвитку академічного підприємництва; міжнародні програми розвитку науки; міжнародні інвестиційні та венчурні фонди тощо);

– кошти вітчизняних грантодавців та інвесторів (новостворений фонд підтримки молодіжного підприємництва; кредитні ресурси Партнерів Акселератора; вітчизняні інвестиційні та венчурні фонди тощо);

– бюджетні кошти (фінансування через державну та/або регіональну програми інноваційного розвитку; міські програми розвитку підприємництва; допомога Державної служби зайнятості тощо);

– кошти Університету (пільгові умови оренди майна Університету та сплати комунальних платежів встановлені для учасників Акселератора; одноразові гранти Ректора Університету).

Безумовно, для того, щоб отримати допомогу в «Інкубатор Центрі» Національного університету «Львівська політехніка», спочатку необхідно перемогти в Конкурсі інноваційних проєктів, які розглядає комісія з представників регіональної влади, керівництва Університету, виробничих кіл та представників фінансового сектору. За результатами проведення Конкурсу, обирають переможців, яким будуть запропоновані варіанти дофінансування проєкту, або його продаж чи впровадження в реальний сектор економіки.

Недавно був створений бізнес-інкубатор і в Тернопільському регіоні, який розпочав свою роботу 2 березня 2018 року. Інкубатор був створений при Тернопільському міському центрі зайнятості за ініціативи Тернопільської обласної державної адміністрації [42].

Як підкреслив Голова Тернопільської обласної державної адміністрації Степан Барна, «серед населення Тернопільщини спостерігається велика зацікавленість до започаткування власної справи, при цьому більшість підприємців-початківців потребують всебічної підтримки – консультаційної, організаційної, технічної. Саме тому ми активно працюємо над створенням мережі бізнес-інкубаторів. В подальшому ми плануємо створення подібних бізнес-інкубаторів на базі Центрів зайнятості в усіх без винятку районах області» [45].

Тернопільський регіональний бізнес-інкубатор здійснює свою діяльність за спеціально розробленою програмою, яка передбачає технічно-оснащені робочі місця, наявність комп'ютерної та іншої оргтехніки, безкоштовний Інтернет (Wi-fi). Для клієнтів та зовнішніх користувачів бізнес-інкубатор надає такі послуги, як [42]:

– нетворкінг, конференції, семінари, тренінги, бізнес-зустрічі, круглі столи, майстер-класи, форуми з актуальних питань ведення підприємницької діяльності;

- бізнес-наставництво, менторинг;
- доступ до вільних приміщень (залів) з метою проведення тематичних заходів, переговорів, зустрічей, нарад, тощо;
- інформаційно-консультаційні послуги та навчальні заходи, визначені відповідно до Програми інкубації;
- співпраця з органами державної влади, установами та організаціями, науковими та банківськими установами, бізнес-об'єднаннями;
- підтримка від Тернопільського регіонального центру підтримки підприємництва.

Для участі в бізнес-інкубаторі за результатами конкурсного відбору було визначено 17 переможців, які будуть реалізовувати свої проєктні ідеї та бізнес-плани в різних галузях. Наприклад, в аграрному секторі (створення сільськогосподарських кооперативів та фермерських господарств, вирощування та реалізація зелені, переробка продукції бджільництва), у виробництві (обробка та розпилення природного каменю), освіті (створення приватного садочка), сфері інформаційних технологій (створення ІТ-продуктів), біоенергетиці (впровадження біоенергетичних проєктів).

В Тернопільському регіональному бізнес-інкубаторі підприємцям і тим, хто тільки мріє про власну справу, допомагають навчальними програмами, а також бухгалтерським і податковим супроводом [46].

Як розповіла директор Департаменту економічного розвитку Тернопільської облдержадміністрації Галина Воляник, «на Тернопільщині ця ідея дозрівала дуже давно, але спочатку був пошук приміщення. Згодом Центр зайнятості допоміг з приміщенням, оскільки основна проблема була саме в цьому. А далі з обласної програми підтримки малого і середнього бізнесу виділили 110 тисяч гривень і закупили техніку – комп'ютери, принтери, вивіски та інше. А персонал бізнес-інкубатора надає клієнтам податковий і бухгалтерський супровід, тренінги і навчання для інкубантів».

Щодо організації діяльності бізнес-інкубатора, Галина Воляник зауважила, що «десять осіб постійно будуть сидіти в коворкінговому просторі при Центрі зайнятості,

тобто підприємці беруть безкоштовно в оренду робоче місце і отримують супровід свого бізнесу. Перший рік вони будуть знаходитись в Інкубаторі, а надалі – отримувати інформаційну підтримку. Також є двадцять зовнішніх місць для підприємців, яким офісне приміщення не потрібне, але вони потребують допомоги бізнес-інкубатора».

Методологічно-інформаційне забезпечення (семінарами, співпраця з партнерами) клієнтам буде надавати Центр підтримки підприємництва, який створений в Департаменті економічного розвитку, а Центр зайнятості буде забезпечувати клієнтам перебування в офісі.

Необхідно відзначити, що відразу після відкриття Тернопільського бізнес-інкубатора, 2 березня 2018 року для інкубантів був проведений перший тренінг на тему «Електронні комунікації».

Крім класичних прикладів інкубації бізнесу, доцільно навести приклад створення бізнес-інкубатора для студентства і молоді на базі Харківського національного університету радіоелектроніки (ХНУРЕ), де 15 листопада 2018 року відбулась презентація початку роботи академічного бізнес-інкубатора «YEP!», який стане майданчиком для підтримки студентських ініціатив і стартапів [36].

Цей проєкт буде здійснювати просвітницьку, освітню та організаційну роботу, допомагаючи втілювати в життя перспективні задуми майбутніх бізнесменів. Під час спільної прес-конференції представників університету з засновником проєкту Андрієм Заїкіним, представниками Харківської обласної державної адміністрації і партнерами програми, ректор Харківського національного університету радіоелектроніки В. В. Семенець сказав, що: «Реалізація можливостей наших студентів, які, безумовно, дуже талановиті – одна з тих складових, без якої не може існувати сучасна освіта. Завдання університету – не тільки дати знання, а й допомогти їх реалізувати з максимальною користю для студентів. Саме тому, разом з кафедрою програмної інженерії, ми пішли на впровадження програми «YEP!» в ХНУРЕ» [36].

Академічний бізнес-інкубатор «YEP!» – це мережа академічних бізнес-інкубаторів, в якій студенти та молоді вчені вчаться створювати власні стартапи (<http://www.yepworld.org>). У мережу «YEP!» входять студентські стартап-клуби у

23 університетах України, бізнес-інкубатори в Києві і Харкові та програма для підприємництва в Молдові.

Програми «YEP!» проходять за підтримки Cisco, Deloitte, Lucky Labs, посольств Естонії та Ізраїлю, Міністерства освіти і науки та Міністерства економічного розвитку і торгівлі. В Харківському національному університеті радіоелектроніки бізнес-інкубатор був відкритий за підтримки Харківської обласної державної адміністрації.

Місія «YEP!» полягає у створенні екосистеми молодіжного підприємництва в Східній Європі, яка надає можливості молоді для персонального і професійного розвитку. Інкубатор має статус регіонального і не тільки студенти Харкова, а й сусідніх областей вчитимуться підприємництву, проектному менеджменту і маркетингу.

«YEP!» на базі Харківського національного університету радіоелектроніки - це майданчик для підтримки студентських ініціатив і стартапів, це можливість без ризику спробувати себе у підприємстві і запустити власний стартап за три місяці.

Сьогодні в світі та в Україні спостерігається новий тренд – поширення віртуальних бізнес-інкубаторів, що, на думку українських вчених є позитивним аспектом процесу інкубації бізнесу. Так, діяльність близько 90 відсотків суб'єктів, розміщених у бізнес-інкубаторах, стосується високих технологій та реалізації інновацій, при чому розповсюдження набули віртуальні (ІТ) бізнес-інкубатори [5, с. 228].

Зокрема, у 2012 році в Україні з'явився перший бізнес-інкубатор, який надає послуги з розвитку стартап-проектів, і забезпечує подальший супровід, а також залучення інвестицій в стартап-компанії. В Україні відомими ІТ бізнес-інкубаторами є EastLabs (створений у 2012 році), iHUB (2013), HappyFarm (2012), GrowthUp (2010), WannaBiz (2012), Voomy ІТ-парк (2013), Politeco (2013), які мають свої особливі характеристики, а саме [38]:

– HappyFarm – надає послуги бізнес-девелопменту для стартап-компаній, подальший супровід та залучення інвестицій у стартап-компанії, інвестує до 70 тис.

дол. США (15 тис. дол. США – командам, решта – ціна обслуговування) за 15 % частки компанії;

– EastLabs – моніторить талановиті команди з проривними ідеями, інвестує в команду 20 тис. дол. США, отримуючи 15 % акцій компанії;

– WannaBiz – розвиток ІТ-підприємництва та формування стартап екосистеми в Україні, допомага інноваційним та перспективним ІТ-проектам стати компаніями світового рівня, інвестує до 50 тис. дол. США за 5-10% акцій;

– iHUB – унікальний бізнес-інкубатор для ІТ-стартапів в Україні, де «молоді інтелектуали» мають змогу працювати разом. При цьому пропонують офіс з усім необхідним для початку бізнесу, можливість використання міжнародної мережі експертів та інвесторів, водночас умовою не є частка у власності за навчання і консалтинг;

– GrowthUP – спрямованість на технологічні стартапи, основною метою яких є передача знань та інформації на початковому етапі запуску бізнесу;

– Politeco – проєкт з підтримки студентської підприємницької ініціативи, в основі якої прогресивні ідеї в галузі інформаційних технологій.

Бізнес-інкубатори EastLabs, HappyFarm, WannaBiz, Voomy ІТ-парк надають командам-творцям стартапів повний набір послуг: коучинг, бізнес-девелопмент, навчання і розвиток, юридичний, фінансовий, HR-супровід, просування, офіс з усіма умовами для роботи, пошук інвесторів.

Зокрема, обсяг інвестицій бізнес-інкубатора HappyFarm є найбільшим - 8,4 млн. дол. США на три роки; у EastLabs – 1 млн. дол. США на один рік; Voomy ІТ-парк – 200 тис. дол. США; WannaBiz – 100 тис. дол. США.

При цьому, найбільша кількість стартапів є у бізнес-інкубатора HappyFarm – 21, у iHUB – 15 (бізнес-інкубатор iHUB отримав грант (SIVA) на суму 700 тис. євро та був запрошений до Силіконової долини); EastLabs – 11; Voomy ІТ-парк – 7; WannaBiz – 5 [5, с. 229].

Отже, сьогодні найбільш успішними бізнес-інкубаторами України експерти вважають Eastlabs, iHUB, HappyFarm, GrowthUp, Wannabiz, Voomy ІТ-парк та Polyteco.

Проте, незважаючи на успішну діяльність окремих бізнес-інкубаторів, в країні й далі продовжують відкривати інкубатори бізнесу, тому що їх недостатньо для розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва, а також інноваційної інфраструктури України.

З огляду на це, у 2019 році в Україні було покладено початок новому проекту «Бізнес-інкубатори» (Агентством США з міжнародного розвитку (USAID)), що має на меті стимулювати розвиток технологічної економіки та підтримати українські стартапи [29].

У Київській міській державній адміністрації відбулась презентація бізнес-інкубаторів, заснованих в рамках Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України». Відкриття першого з двох «Бізнес-інкубаторів» вже відбулось у Києві, а другий незабаром відкриється в Харкові.

«Бізнес-інкубатори» є частиною програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України», яка підтримує українські стартапи, малі й середні підприємства, допомагає підвищити їхню конкурентоспроможність на національному та міжнародному ринках, сприяє створенню сприятливого та прозорого бізнес-середовища в Україні та підтримує розробку ефективної торговельної політики.

Цей менторський проект був розроблений для підтримки та розвитку інноваційного бізнесу в сфері інформаційних технологій, науки, інженерії, сільського господарства, медицини та фармацевтичного сектору.

Відібрані стартапи візьмуть участь в експертних сесіях з підприємцями та інвесторами з усього світу, і пройдуть інтенсивний чотиримісячний курс навчання з питань створення та ведення успішного бізнесу - від ідеї до розвитку продукту та залучення капіталу.

Таким чином, створення бізнес-інкубаторів в Україні розпочалось ще у 1990-ті роки за сприяння Агентства міжнародного розвитку США (USAID), яке фінансувало Програму розвитку бізнес-інкубаторів в Україні, і сьогодні їх кількість становить близько 70. Однак, не всі інкубатори бізнесу реально працюють. Серед тих, які ефективно проводять свою діяльність, необхідно відмітити Білоцерківський, Славутицький, Тернопільський, Львівський, Івано-Франківський, Харківський.

Сьогодні в Україні спостерігається новий тренд, який є позитивним аспектом інкубації бізнесу, – це поширення віртуальних бізнес-інкубаторів, серед яких найбільш відомими і успішними є EastLabs, iHUB, HappyFarm, GrowthUp, WannaBiz, Voomy IT-парк та Polyteso.

Проте, незважаючи на успішну діяльність окремих бізнес-інкубаторів, в країні й далі продовжують відкривати інкубатори бізнесу, тому що їх недостатньо для розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва, а також інноваційної інфраструктури України.

3.2. Пропозиції щодо вдосконалення діяльності бізнес-інкубаторів для України

Аналіз діяльності бізнес-інкубаторів в Україні підтверджує той факт, що в країні функціонує мережа інкубаторів бізнесу (близько 70 інкубаторів), серед яких дійсно працюють не більше десяти. Зокрема, в Київському, Харківському, Івано-Франківському, Львівському, Тернопільському регіонах. Крім цього, існує нерівномірність розподілу цих об'єктів за регіонами. Наприклад, у Києві та Київській області діють дванадцять бізнес-інкубаторів, в Одеській області – дев'ять; вісімнадцять регіонів країни мають один або два інкубатора [3, с. 32].

Ось тому деякі науковці прийшли до висновку, що створені в країні бізнес-інкубатори фактично перебувають на початковій стадії функціонування, оскільки відсутній механізм належного правового регулювання їх діяльності [37].

Наприклад, В. В. Мачуський підкреслює, що у вітчизняному законодавстві має місце невизначеність поняття бізнес-інкубатора, яка викликає непорозуміння стосовно правового статусу таких об'єктів і призводить до неоднозначного тлумачення послуг, які повинні надавати бізнес-інкубатори. В свою чергу, це ускладнює розбудову інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва в Україні [35, с. 49].

Так, в Законі України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва» (ст.14) зазначено, що до об'єктів інфраструктури

підтримки малого і середнього підприємництва належать бізнес-інкубатори, основним завданням яких є сприяння розвитку малого і середнього підприємництва [39].

Виходячи зі змісту Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва», діяльність бізнес-інкубаторів перш за все спрямована на розвиток суб'єктів малого і середнього підприємництва.

На думку В. В. Мачуського, чинне українське законодавство містить два підходи до визначення їх місця і ролі в сфері підприємництва. Перший підхід визначає мету діяльності бізнес-інкубатора як розробку, вироблення і реалізацію інноваційних продуктів, а другий – відносить їх до об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва, діяльність яких спрямована на розвиток підприємництва і просування вироблених підприємцями товарів на внутрішній і зовнішній ринки [35, с. 50].

А отже, бізнес-інкубатори одночасно є суб'єктами інноваційної діяльності і об'єктами інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва. Вчений зауважує, що цей факт покладає на бізнес-інкубатори практично взаємовиключні функції і з правової точки зору зменшує ефективність правового регулювання в сфері підприємництва [35, с. 50-51].

Необхідно відмітити, що законодавча база, яка регулювала діяльність бізнес-інкубаторів й інноваційних центрів, починаючи з 2000-х років, зокрема, Закони України «Про державну підтримку малого підприємництва» і «Про інноваційну діяльність», своєї мети остаточно не досягла [3, с. 32].

Це означає, що необхідна більш конкретна державна і регіональна політика щодо забезпечення економіко-правових умов ефективного функціонування, як всієї інноваційної інфраструктури так і, зокрема, бізнес-інкубаторів.

Сьогодні функціонування бізнес-інкубаторів супроводжується низкою проблем, таких як: недосконалість організаційно-правової і методичної бази; правова невизначеність статусу бізнес-інкубаторів; недостатня фінансова підтримка держави; невизначеність сфери дії бізнес-інкубаторів; відсутність системи підготовки

компетентних кадрів для роботи в бізнес-інкубаторах та кадрового забезпечення інкубованих фірм.

Українські вчені В. Ф. Савченко і М. Г. Долгополов вважають, що недостатній розвиток бізнес-інкубаторів в Україні пов'язаний з наступними законодавчими та економічними факторами [15, с. 205]:

- відсутність законодавчого регламентування діяльності, стимулювання їхнього започаткування;
- дефіцит власних фінансових ресурсів;
- відсутність державної політики залучення інвестицій в розвиток;
- нерозвиненість систем венчурного фінансування;
- відсутність ефективних механізмів трансферу інновацій в промисловість.

Участь держави у вирішенні таких проблем дозволить вдосконалити процес інкубації бізнесу та збільшити підприємницьку ініціативу в Україні. Але не тільки держава має сприяти вдосконаленню діяльності українських бізнес-інкубаторів. На думку В. Ф. Савченко і М. Г. Долгополова, самоокупність бізнес-інкубаторів є важливим завданням, хоча вони є неприбутковими організаціями. Наприклад, додаткові кошти інкубатори можуть отримати за рахунок надання послуг суб'єктам господарювання, які не є учасниками інкубування [15, с. 205].

Щодо фінансування діяльності українських інкубаторів, необхідно зазначити, що фінансування їх діяльності здебільшого відбувається за рахунок міжнародних донорських програм і тільки незначна частина коштів надходить з боку держави та приватних спонсорів.

Розташовуються бізнес-інкубатори, в більшості випадків, в приміщеннях, які їм надають місцеві адміністрації. Найчастіше, це - будівлі колишніх підприємств і установ, що знаходяться в комунальній власності. Якщо пригадати історію створення перших інкубаторів на Заході, вони з'явилися у порожніх приміщеннях, які власники передали для потреб бізнесу. Також там знаходилися інвестори, які бажали направити власні фінансові ресурси на реалізацію бізнес-проектів, що в майбутньому принесло їм прибутки.

Сьогодні в нашій країні існує достатньо приміщень, які не використовуються і тому з розміщенням бізнес-інкубаторів проблему можна вирішити. Крім цього, для ефективного функціонування бізнес-інкубаторів в Україні нинішнього фінансування недостатньо, а тому доцільно розглянути зарубіжний досвід, наприклад, американську, європейську та азійську моделі бізнес-інкубаторів [15, с. 205].

Також в країні є велика кількість вищих навчальних закладів, а, отже, можна залучити до інкубування велику кількість студентів, які генерують багато інноваційних ідей, але не можуть самостійно їх реалізувати.

Безумовно, держава має розробити заходи щодо збільшення фінансування процесу інкубації бізнесу та врегулювання законодавства у сфері бізнес-інкубування і підприємництва в цілому.

При розбудові вітчизняної мережі інкубаторів бізнесу доцільно звернути увагу на азійську модель, адже на перших етапах для зменшення фінансових витрат необхідно організувати роботу так, щоб інкубатори обслуговували як можна більше суб'єктів господарювання.

Також потрібно зацікавити представників великого бізнесу у створенні інкубаторів на базі своїх підприємств, оскільки конкурентоспроможність української продукції бажає кращого, а тому виробники як ніхто зацікавлені в інноваційних розробках.

Державі необхідно створити систему мотивації, наприклад зменшення бази оподаткування на суму, що була витрачена на діяльність інкубатора. Через нерівномірність регіонального розвитку України, доцільно детально вивчити німецький досвід використання інкубаторів, як інструменту активізації депресивних територій [15, с. 206].

Це дозволить зменшити кількість дотаційних регіонів і суттєво покращити рівень життя їх населення. При цьому потрібно фінансувати не тільки інноваційних підприємців, але й будь-які комерційні ініціативи бізнесменів-початківців, адже малий бізнес в Україні знаходиться у скрутному становищі, а тому як ніхто потребує підтримки (рис. 3.4):

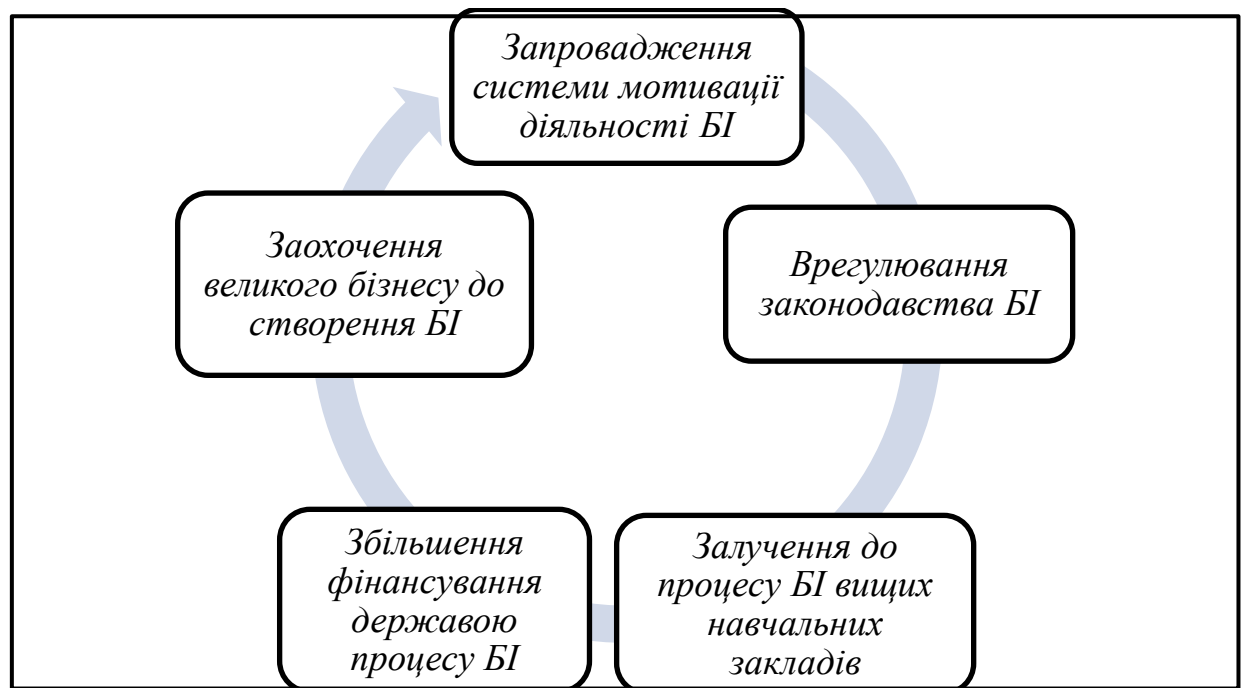

Рис. 3.4. Пропозиції щодо вдосконалення діяльності бізнес-інкубаторів (БІ) в Україні

Примітка. Побудовано автором за даними Савченко В. Ф. Бізнес-інкубатори як інструмент державної підтримки розвитку малого підприємництва / В. Ф. Савченко, М. Г. Долгополов // Науковий вісник Полісся. – 2016. – Вип. 4 (2). – С. 202-207.

Таким чином, бізнес-інкубатори стануть важливим чинником соціально-економічного зростання держави, але держава має розробити заходи щодо збільшення фінансування процесу інкубації бізнесу та врегулювання законодавства у сфері бізнес-інкубування і підприємництва в цілому.

Висновки до розділу 3

Отже, створення бізнес-інкубаторів в Україні розпочалось ще у 1990-ті роки за сприяння Агентства міжнародного розвитку США (USAID), яке фінансувало Програму розвитку бізнес-інкубаторів в Україні, і сьогодні їх кількість становить близько 70. Однак, не всі інкубатори бізнесу реально працюють. Серед тих, які ефективно проводять свою діяльність, необхідно відмітити Білоцерківський, Славутицький, Тернопільський, Львівський, Івано-Франківський, Харківський.

Сьогодні в Україні спостерігається новий тренд, який є позитивним аспектом інкубації бізнесу, – це поширення віртуальних бізнес-інкубаторів, серед яких найбільш відомими і успішними є EastLabs, iHUB, HappyFarm, GrowthUp, WannaBiz, Voomy IT-парк та Polyteco.

Проте, незважаючи на успішну діяльність окремих бізнес-інкубаторів, в країні й далі продовжують відкривати інкубатори бізнесу, тому що їх недостатньо для розвитку інфраструктури, підтримки малого і середнього підприємництва, а також інноваційної інфраструктури України.

Бізнес-інкубатори стануть важливим чинником соціально-економічного зростання держави, але держава має розробити заходи щодо збільшення фінансування процесу інкубації бізнесу та врегулювання законодавства у сфері бізнес-інкубування і підприємництва в цілому.

ВИСНОВКИ

Українські вчені вважають, що бізнес-інкубатори стануть важливим чинником соціально-економічного зростання держави. Інкубатори бізнесу обслуговують широке коло підприємців, а малий бізнес є невід'ємною частиною економіки будь-якої країни. Як показує практика, частка малого бізнесу у ВВП суттєва, а в деяких країнах саме він виробляє більшу частину продукції.

Перші бізнес-інкубатори з'явилися у 1950-х роках на Заході, але не стали популярними в бізнес-середовищі. І тільки згодом, протягом 1980-х років індустрія бізнес-інкубування почала швидко зростати, зокрема, і в європейських країнах.

Про популярність практики діяльності бізнес-інкубаторів в світі свідчить той факт, що провідні міжнародні організації (NBIA, UKBI, Світовий банк, OECD, ЄС) в своїй діяльності зосередилися на виконанні інкубаційних та інноваційних програм для посилення успішного зростання економічного та соціального розвитку.

Сьогодні бізнес-інкубатори поширені по всьому світу (від Європи до Африки, від Латинської Америки до Азії). Це один з інструментів, який застосовується на міждержавному рівні. Приклад Європейської комісії показовий в цьому сенсі. У 2002 році Європейська комісія виступила за подальший розвиток сектора бізнес-інкубаторів.

Бізнес-інкубатори були створені для стимулювання організації нового бізнесу, і сьогодні – це популярні інструменти для створення й підтримки нових підприємств з метою перетворення їх на успішні і процвітаючі компанії. Така підтримка охоплює кілька аспектів, таких, як офісні приміщення, спільні ресурси, підтримка бізнесу та доступ до мереж.

Важливу роль в процесі бізнес-інкубування відіграють інформаційні технології, які з кожним роком все більше впливають на глобальні світові економічні процеси. Сьогодні більша частина економіки та бізнесу стають електронними і здійснюються в мережі Інтернет. Як відзначив Мануель Кастельс, «. . . за останні два десятиліття у світі з'явилася економіка нового типу, яку називають інформаційною та глобальною.

Інформаційною, оскільки продуктивність і конкурентоспроможність факторів або агентів у цій економіці залежать першочергово від їх здатності генерувати, обробляти та ефективно використовувати інформацію».

Сучасні технології підтримки процесів бізнесу дозволяють їм перетинати кордони компанії і знову «з'єднуватися» через Інтернет. Тим самим виникає перспектива співпраці між економічними суб'єктами для організації спільних підприємств і можливість динамічної перебудови їх конфігурації в міру необхідності.

Аналіз діяльності бізнес-інкубаторів європейських країн свідчить, що інкубатори можуть бути ефективною підтримкою заснування та зростання бізнесу. При цьому, їх діяльність відбувається в нових умовах, коли більша частина економіки та бізнесу стають електронними і здійснюються в мережі Інтернет.

Так, наприклад, в Нідерландах Голландська асоціація інкубації (The Dutch Incubation Association, DIA), яка була створена у 2004 році як професійна мережа, сприяє процесу інкубації бізнесу в країні. DIA була створена, щоб надати голландським інкубаторам спільної платформи – Crunchbase – для професіоналізації та позиціонування на національному, європейському та міжнародному рівнях.

Crunchbase – це провідна платформа для професіоналів, що дозволяє знаходити інноваційні компанії, встановлювати з ними зв'язки, і використовувати нові можливості. Понад 55 мільйонів професіоналів (зокрема підприємців, інвесторів, дослідників ринку і продавців) довіряють платформі Crunchbase для інформування про свої ділові рішення.

Щороку кількість звернень компаній з усього світу до API Голландської асоціації інкубації становить більше мільярда. Наприклад, на платформі можна знайти інформацію щодо компаній, інвесторів, раундів фінансування, придбання, керівників компаній, університетів, акселераторів, інкубаторів та ін.

Також для функціонування свого сайту Голландська Асоціація Інкубації активно використовує нові технології, зокрема, Viewport Meta, iPhone/Мобільний Сумісний, SSL (за замовчуванням) та ін.

Щодо використання інформаційних технологій в діяльності бізнес-інкубаторів, необхідно підкреслити, що на сучасному етапі бізнес-інкубатори надають послуги

клієнтам виключно з використанням ІКТ. Це такі послуги, як високошвидкісний широкопугвий Інтернет; широкий спектр послуг віртуального офісу; бізнес-змагання/хакатони (марафони, під час яких спеціалісти в галузі розробки програмного забезпечення працюють над розв'язанням проблеми або створенням нового додатку чи сервісу).

Можна стверджувати, що завдяки інформаційним технологіям та Інтернету, підприємства, які отримують підтримку в бізнес-інкубаторах, мають вищий рівень виживання, створюють більше робочих місць та приносять більший дохід.

Як показує практика, у всьому світі інкубатори бізнесу прискорюють розвиток компаній, сприяють розвитку нових малих підприємств і робочих місць, збільшенню податкових надходжень до бюджету, поповненню товарного ринку новими інноваційними видами продукції. Поряд з технопарками, вони визнані однією з найбільш ефективних і перспективних форм підтримки підприємництва, що підтверджується світовою статистикою.

За даними американської Національної асоціації бізнес-інкубаторів (NBIA), 87 відсотків підприємств, що були «вирощені» в бізнес-інкубаторах, продовжують функціонувати на ринку. При цьому, без інкубаторів частка працюючих підприємств знижується до 50 відсотків.

Дослідження п'ятдесят одного бізнес-інкубатора в одинадцяти європейських країнах показали, що за два роки роботи вони започаткували 2726 компаній (з яких лише 11,2% зазнали невдачі), які за п'ять років роботи створили шістнадцять тисяч робочих місць.

Отже, практики діяльності бізнес-інкубаторів мають важливе значення для економіки країни. Подальший розвиток бізнесу сформує постійний попит на послуги бізнес-інкубаторів з боку малих підприємств та великих корпорацій, які зацікавлені в інвестуванні і розвитку виробництва та, в підсумку, в економічному зростанні.

Аналіз діяльності бізнес-інкубаторів в європейських країнах свідчить, що процес інкубації бізнесу в Європі можна визначити як ефективний. Певні програми в державах мають загальні цілі і збільшують кількість стартапів, при цьому приносять користь молодим підприємцям, збільшуючи їх знання та вміння.

Бізнес-інкубатори та прискорювачі бізнесу – можуть бути ефективною підтримкою створення нового та зростаючого бізнесу. Підприємства, які отримують підтримку в інкубаторах, як правило, мають вищий рівень виживання, створюють більше робочих місць та приносять більший дохід.

Щоб повернути Європу до зростання і підвищення рівня зайнятості, потрібно створити більше підприємств. З метою відродження в Європі духу підприємництва, Європейська Комісія розробила План дій підприємництва 2020, який визначає оновлене бачення та ряд заходів, які необхідно реалізувати як на рівні Європейського Союзу, так і в країнах-членах ЄС.

Експертами було визначено шість ключових областей, які перешкоджають створенню і росту нового бізнесу. Це доступ до фінансів; підтримка підприємців на найважливіших етапах життєвого циклу бізнесу і їх зростання; використання нових можливостей для бізнесу в епоху цифрових технологій; передача комерційних операцій іншому суб'єкту бізнесу; процедури банкрутства і другий шанс для чесних підприємців; зниження нормативного навантаження.

В сфері використання нових можливостей для бізнесу в епоху цифрових технологій Європейський Союз розробив Ініціативи «Інтелектуальне використання інформаційних технологій та інтеграція МСП в глобальні виробничо-збутові ланцюжки», які разом з електронними навичками сприятимуть впровадженню цифрових технологій і з'єднанню підприємців з цифровим світом.

З метою поширення інформаційно-комунікаційних технологій в європейських країнах, зокрема, в процесі інкубації бізнесу, Європейська Комісія пропонує державам: посилити національну підтримку цифрових і веб-стартапів; запровадити альтернативне фінансування для стартапів (наприклад, ваучери на інновації в ІКТ); сприяти доступу підприємців до відкритих і великих даних; заохочувати найяскравіших випускників почати свою кар'єру в стартапах; забезпечити найкраще використання європейських фондів для веб- і цифрового підприємництва.

Створення бізнес-інкубаторів в Україні розпочалось у 1990-х роках за сприяння Агентства міжнародного розвитку США (USAID), яке фінансувало Програму розвитку бізнес-інкубаторів в Україні, і сьогодні їх кількість становить близько 70.

Однак, з них реально працюють Білоцерківський, Славутицький, Львівський, Івано-Франківський, Харківський, Тернопільський бізнес-інкубатори.

Сьогодні в Україні спостерігається новий тренд, який є позитивним аспектом інкубації бізнесу, – це поширення віртуальних бізнес-інкубаторів, серед яких найбільш відомими й успішними є EastLabs, iHUB, HappyFarm, GrowthUp, WannaBiz, Voomy IT-парк та Polyteso.

Проте, незважаючи на успішну діяльність окремих бізнес-інкубаторів, в країні й далі продовжують відкривати інкубатори бізнесу, тому що їх недостатньо для розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва, а також інноваційної інфраструктури України.

Отже, бізнес-інкубатори стануть важливим чинником соціально-економічного зростання держави, але держава має розробити заходи щодо збільшення фінансування процесу інкубації бізнесу та врегулювання законодавства в сфері бізнес-інкубування і підприємництва в цілому.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабкина Е. В. , Сергеев В. А. Тройная спираль инновационного развития: опыт США и Европы, возможности для России / Е. В. Бабкина, В. А. Сергеев // *Инновации*. – 2011. – № 12 (158). – С. 68-78.
2. Багашова Н. В. Бізнес-інкубатори: світовий й вітчизняний досвід створення і функціонування / Н. В. Багашова. // *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*. – 2015. – Вип. 11. Ч. 1. – С. 60-63.
3. Водянка Л. Д. Перспективи розвитку бізнес-інкубаторів в Україні / Л. Д. Водянка, К. В. Горошовська // *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. - 2015. – Вип. 10. – С. 30-35.
4. Гришина Н. В. Підвищення ефективності використання потенціалу малого підприємництва у забезпеченні стійкого економічного зростання: дис... канд. екон. наук: 08. 00. 04 / Гришина Наталія Володимирівна. – Одеса, 2016. – 229 с.
5. Демчишак Н. Б. Фінансове регулювання інноваційної діяльності в Україні: дис... док. екон. наук: 08. 00. 08 / Демчишак Назар Богданович. – Львів, 2017. – 385 с.
6. Економіка й організація інноваційної діяльності : підруч. / [О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.] ; під. ред. О. І. Волкова, М. П. Денисенка. – К. : Центр навч. літер. , 2007. – 662 с.
7. Завадяк Р. І. , Копусяк Я. Ф. Теоретичні основи функціонування та види бізнес-інкубаторів в Україні / Р. І. Завадяк, Я. Ф. Копусяк // *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. – 2014. – Вип. 2 (43). – С. 78-81.
8. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / Кастельс М. ; под ред. О. И. Шкаратана. – М. : ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
9. Князевич А. Формирование и функционирование инновационной инфраструктуры Украины: монография / А. Князевич; под научн. ред. д. э. н. , проф. И. Бритченко. – Ривне: Волинські обереги, 2016. – 272 с.

10. Коваленко Є. О. Державна політика підтримки і розвитку бізнес-інкубації в Україні як об'єкта інноваційної інфраструктури / Є. О. Коваленко // Держава та регіони. Серія «Державне управління». – 2012. – № 3. – С. 44-47.
11. Литвин І. В. Екосистема стартап-підприємництва в Україні: історія створення та сучасність // «Молодий вчений». Економічні науки. -2019. - № 1 (65). – С. 476-481.
12. Марчук Ю. В. Розвиток форм євро регіонального співробітництва в інноваційній сфері: дис... канд. екон. наук: 08. 00. 05 /Марчук Юлія Віталіївна. – Луцьк, 2017. – 192 с.
13. Микитюк О. П. Бізнес-інкубатори в системі фінансової підтримки малого підприємництва // Світ фінансів. –2005. –№ 2 (3). – С. 160-164.
14. Плєскач В. Л. Електронна комерція: [підручник] / В. Л. Плєскач, Т. Г. Затонацька. – К. : Знання, 2007. – 535 с.
15. Савченко В. Ф. Бізнес-інкубатори як інструмент державної підтримки розвитку малого підприємництва / В. Ф. Савченко, М. Г. Долгополов // Науковий вісник Полісся. – 2016. – Вип. 4 (2). – С. 202-207.
16. Тардаскіна Т. М. Електронна комерція: Навчальний посібник / Тардаскіна Т. М. , Стрельчук Є. М. , Терешко Ю. В. – Одеса: ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2011. – 244 с.
17. Теоретичні засади державного регулювання інноваційної інфраструктури : метод. рек. / авт. кол. : А. О. Дєгтяр, Р. Г. Соболев, Я. В. калєдзян. – К. : НАДУ, 2012. – 44 с.
18. Тульчинська С. О. Функціонування студентських бізнес-інкубаторів на базі провідних університетів України // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2015. – № 2. – С. 134-140
19. Федішин І. Б. Електронний бізнес та електронна комерція (опорний конспект лекцій для студентів напрямку «Менеджмент» усіх форм навчання) / І. Б. Федішин. – Тернопіль, ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016. – 97 с.
20. Хромова Д. Д. Сучасні світові тенденції розвитку стартапів на світовій арені /Д. Д. Хромова, К. В. Антоненко // Науковий вісник Ужгородського

національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2018. - Вип. 19(3). – С. 123-127.

21. Царьов Р. Ю. Електронна комерція: навчальний посібник з підготовки бакалаврів / Царьов Р. Ю. – Одеса: ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2010. – 112 с.

22. Череп О. Г. Досвід формування інноваційних бізнес-інкубаторів у розвинених країнах світу / О. Г. Череп, А. А. Моїсеєва // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2015. – № 1. – С. 131-138

23. Асоціація агенцій регіонального розвитку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.narda.org.ua/?fuseaction=pages.main&name=68&print_version=1&transition=2

24. Бізнес-інкубатор «Львівська політехніка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://incubator.lp.edu.ua/>

25. Бізнес-інкубатори - міф чи привид? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bila-cerkva.osp-ua.info/ch-3_fl-bussiness.html

26. Бойченко Е. Б. Проблеми та перспективи розвитку процесів бізнес інкубування в Україні [Електронний ресурс] / О. С. Мельничук // Електронний журнал «Ефективна економіка». – 2017. – № 2. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6509>

27. Васільєва Л. М. Бізнес-інкубатор як форма й елемент інноваційної інфраструктури [Електронний ресурс] / Л. М. Васільєва. – 2015. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/26_OINXXI_2009/Economics/52632.doc.htm.

28. Виртуальный Бизнес-Инкубатор, г. Харьков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vbi.kt.kharkov.ua/Site/Master.html>

29. В Україні розпочав роботу новий проект глобальних технологічних бізнес-інкубаторів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2672752-v-ukraini-rozpocav-robotu-novij-proekt-globalnih-tehnologicnih-biznesinkubatoriv.html>

30. В яких міжнародних рейтингах Україна покращила свої позиції в 2019 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.com>

ua/2020/01/08/infografika/polityka/yakux-mizhnarodnyx-rejtynhax-ukrayina-pokrashhyla-svoiyi-pozycziyi-2019-rocz

31. Глобальный инновационный индекс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://statisticstimes.com/ranking/global-innovation-index.php>

32. Индекс політики у сфері МСП: Країни Східного партнерства 2020. Оцінка стану реалізації Акту про малий бізнес для Європи (Україна: Акт про малий бізнес, крайній профіль) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/global-relations/SMEPI-EaP-2020-Ukraine.pdf>

33. Історія розвитку та сутність бізнес-інкубування. Найбільш затребувані бізнес-інкубатори України [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://tempus.nung.edu.ua/uk/news>.

34. Коперник программы –Copernicus Programme [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.qwe.wiki/wiki/Copernicus_Programme

35. Мачуський В. В. Бізнес-інкубатор як об'єкт інфраструктурної підтримки малого і середнього підприємництва: правовий статус і класифікація [Електронний ресурс] / В. В. Мачуський // Юридичний науковий електронний журнал. – 2018. – №4. – С. 49-52. – Режим доступу: <https://www.businesslaw.org.ua/wp-content/incubator.pdf>

36. Открытие бизнес-инкубатора «УЕР!» в ХНУРЭ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nure.ua/ru/v-hnurje-otkryli-biznes-inkubator-uer>

37. Папінян В. Бізнес-інкубатори України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://advokat24.top/blog/stati/18-biznes-inkubatori-ukrajini>

38. Порівняльний аналіз функціонування найбільш затребуваних ІТ бізнес-інкубаторів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tempus.nung.edu.ua/uk/news/>

39. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва: закон України від 22. 03. 2012 № 4618-VI // Офіційний сайт ВРУ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

40. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 р. » від 24 травня 2017 р. № 504-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.kmu.gov.ua/npras/250167535>
41. Рябоштан І. Україна в міжнародних рейтингах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tyzhden.ua/Society/227774>
42. Стань учасником бізнес-інкубатора [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://ter.dcz.gov.ua/anonspodiya/stan-uchasnykom-biznes-inkubatora>
43. Стартап-акселератор чи бізнес-інкубатор – що краще для стартапу? Частина II [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://startupline.com.ua/startups/startap-akselerator-chy-biznes-inkubator-shcho-krashche-dlya-startapu-chastyna-ii>
44. Три американських бізнес-інкубатора, или три подхода к бизнес-инкубированию, продемонстрированные в ходе тренинговой программы SABIT в феврале 2011 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sibai.ru/media/American_Incubator_SABIT.pdf
45. У Тернополі відкрили перший регіональний бізнес-інкубатор [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/ternopil/10029536-u-ternopoli-vidkrili-pershiy-regionalniy-biznes-inkubator-foto.html>
46. У Тернополі запрацював перший бізнес-інкубатор [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://te.20minut.ua/Podii/u-ternopoli-zapratsyuvav-biznes-inkubator-10676687.html>
47. Українська Асоціація Бізнес Інкубаторів та Інноваційних Центрів [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.novekolo.info/ua/pro-uabiits/chleni-uabiits/196-chleny-uabiits-2>
48. Хакатон [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://uk.wikipedia.org/wiki/Хакатон>
49. Харківські технології. Центр розвитку малого бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kharkov.ua/Ukrainian/Incubator.html>

50. Центр розвитку підприємництва «Бізнес-Інкубатор» пропонує допомогу переселенцям зі сходу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.mvk.if.ua/dopper/29935>
51. Accelerators and incubators URL:<https://www.iamsterdam.com/en/business/startupamsterdam/hubs/accelerators-and-incubators>
52. Accelerators & Incubators – Innovation Map Slovakia URL:
<https://innovationmapslovakia.sk/en/accelerator>
53. Al-Mubaraki H. M. , Busler M. Challenges and opportunities of innovation and incubators as a tool for knowledgebased economy //Journal of Innovation and Entrepreneurship. 2017. URL:<https://link.springer.com/content/pdf/10.1186/s13731-017-0075-y.pdf>
54. Alinsunod J. et al. Best Practices of Technology Business Incubators in the Philippines / J. P. Alinsunod, F. D. Esponilla II, H. T. Ignacio, H. C. de Guzman, K. C. Dela Cruz, I. C. Valenzuela // International Journal of Advanced Trends in Computer Science and Engineering. – 2019. – Vol. 8(5). – P. 2315-2321 URL: <http://d.researchbib.com/f/3nq3q3YaqupaAyYz9IM19WFxSHD1ASY3A0LKEcL19jMTLiMzyfMF9cnzS0L3AyAmN4AGVjZGxhpTEz.pdf>
55. Alpenidze O. Key success factors for business incubators in Europe: an empirical study / O. Alpenidze, A. M. Pauceanu, S. Sanyal // Academy of Entrepreneurship Journal. – 2019. – Vol. 25, Issue 1.
56. Alpha Lab URL: <https://alphalab.org/faq/>
57. Alsever D. Startups attention: large corporations want to work with you URL: <https://www.inc.com/magazine/201304/jennifer-alsever/attention-startups-big-corporations-want-to-work-with-you.html>
58. Biznesa inkubatori URL: <http://www.liaa.gov.lv/lv/inkubatori>
59. Biznesa inkubatori URL:<http://www.naudabiznesam.lv/atbalsts-jaunajiem-uznemejiem/biznesa-inkubatori/>
60. Bone J. , Allen O. , Haley C. Business Incubators and accelerators: the national picture URL:<https://assets.publishing.service.gov>

uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/608409/business-incubators-accelerators-uk-report. pdf

61. Bruneel J. , Ratinho T. , Clarysse B. , Groen A. The Evolution of Business Incubators: Comparing demand and supply of business incubation services across different incubator generations // Technovation. – 2012. –Vol. 32. –P. 110-121. URL: <https://ris.utwente.nl/ws/files/6809752/evolution. pdf>

62. Busler M. & et. al. (2013). The Effect of Business Incubation in Developing Countries. // European Journal of Business and Innovation Research. – 2013. –Vol. 1, №1. – pp. 19-25. URL: https://pdfs.semanticscholar.org/187c/9064f45938b2a07f4538502f0b346c55ccf6. pdf?_ga=2.154755696.974872179.1570622600-717811757.1565746542

63. Campus brengt Innovatiounscentren, Experten a Gesellschaften zesommen URL: <https://www. host. lu/who-we-are/>

64. Centre for Economic and Social Services. 2002. Resolutions and decisions adopted by the Economic and Social Council at its substantive session of 2002 URL: <https://www. un. org/esa/ffd/wp-content/uploads/2002/07/E2002INF2Add2. pdf>

65. Center for Innovation Technology (ATIC) URL: <https://www. sinc. co. uk/sussex-innovation-croydon>

66. Cloud Innovation Center URL: <https://www. ncl. ac. uk/computing/research/projects/cloudinnovationcentre. html>

67. Cluster (2020). Best Incubation Practices and activities aimed at supporting Creative and Digital Businesses: Connecting with Efficient Practices Across Europe. URL: http://www. eciaplatform. eu/wp-content/uploads/2014/06/Best-Incubation-Practice_EBNReport_Cluster2020_FINAL. pdf

68. Communication from the Commission to the European Parliament, the council, the European economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Entrepreneurship 2020 Action Plan. Reigniting the entrepreneurial spirit in Europe. Brussels, 9. 1. 2013. URL: <https://eur-lex. europa. eu/LexUriServ/LexUriServ. do?uri=COM:2012:0795:FIN:EN:PDF>

69. COSME URL: <https://ec. europa. eu/easme/en/cosme.>

70. Copernicus Incubation Programs URL: <https://copernicus-incubation.eu/>
71. Criticalsuccessandfailurefactorsofbusinessincubationin HEI. URL:<https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/35ce359d-3c74-4857-91c8-ea03510f35b6/Critical%20factors%20%5BEN%5D.pdf>
72. Crunchbase URL: https://www.crunchbase.com/discover/organization.companies?utm_source=cb&utm_medium=native_ads&utm_campaign=gtm-NewDesign_2020_04_23
73. Doing Business 2020 URL:<https://www.doingbusiness.org/>
74. Doing Business reports 2019 (DB2019 business) URL: https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf
75. Doing Business-2020. За счет чего Украина поднялась в рейтинге на 64 строчку [Электронный ресурс]. – Режим доступа:<https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2019/10/24/652929/>
76. Dutch Incubation Association (DIA) URL: <https://www.dutchincubator.nl/about-dia/>
77. Dutch Incubation Association (DIA) URL: <https://www.crunchbase.com/organization/dutch-incubation-association#section-overview>
78. Ease of doing businessURL:https://en.wikipedia.org/wiki/Ease_of_doing_business_index#Ranking
79. Global Entrepreneurship IndexURL:<https://knoema.ru/GEI2018/global-entrepreneurship-index>
80. Global Entrepreneurship Monitor 2017/2018 Global ReportURL:<https://www.c4e.org.cy/reports/2018/gem-2017-2018-global-report.pdf>
81. Global Entrepreneurship Monitor 2018/2019 Global ReportURL:<file:///D:/Users/Admin/Downloads/gem-global-2019-1559896357.pdf>
82. Global Entrepreneurship Monitor 2019/2020 Global ReportURL:<file:///D:/Users/Admin/Downloads/gem-2019-2020-global-report-1582625393.pdf>

83. Global Entrepreneurship Monitor Luxembourg 2017/2018
URL:[https://statistiques. public. lu/catalogue-publications/LuxGEM/2019/PDF-GEM-2017-18. pdf](https://statistiques.public.lu/catalogue-publications/LuxGEM/2019/PDF-GEM-2017-18.pdf)
84. Global Entrepreneurship Monitor Luxembourg 2018/2019
URL:[file:///D:/Users/Admin/Downloads/pdf-gem-2018-19-1575284618. pdf](file:///D:/Users/Admin/Downloads/pdf-gem-2018-19-1575284618.pdf)
85. Health4All Wins Ideation Camp URL: [https://www.fr. uni. lu/formations/incubator/news/health4all_wins_ideation_camp](https://www.fr.uni.lu/formations/incubator/news/health4all_wins_ideation_camp)
86. Here's how large firms can innovate with startups. URL:[https://www. forbes. com/sites/iese/2018/05/10/heres-how-large-firms-can-innovate-by-collaborating-with-startups/#569ba8482241](https://www.forbes.com/sites/iese/2018/05/10/heres-how-large-firms-can-innovate-by-collaborating-with-startups/#569ba8482241)
87. Horizon 2020 URL:[http://ec. europa. eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020](http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020)
88. How to start a startup the Swedish way / Official site of Sweden URL: [https://sweden. se/business/how-to-start-up-the-swedish-way/](https://sweden.se/business/how-to-start-up-the-swedish-way/)
89. Hoyt J. The best accelerators and incubators in the Netherlands
URL:[https://globig. co/blog/top-accelerators-and-incubators-in-the-netherlands](https://globig.co/blog/top-accelerators-and-incubators-in-the-netherlands)
90. Imperial College White City Incubator URL:[http://www. imperial. ac. uk/enterprise/business/incubator/spaces/](http://www.imperial.ac.uk/enterprise/business/incubator/spaces/)
91. Incubators adapt to changing conditions, but remain a solid option for start-ups.
– Accessed: [http://www. technologytransfertactics. com/content/ reprints/210-incubators](http://www.technologytransfertactics.com/content/reprints/210-incubators).
92. Incubators – Innovation and Research // Luxembourg URL:[http://www. innovation. public. lu/en/innover/start-up/hebergement/incubateurs/index. html](http://www.innovation.public.lu/en/innover/start-up/hebergement/incubateurs/index.html)
93. Infodev (2010). Global Practice in Incubation Policy Development and Implementation. URL:[http://www. infodev. org/infodev-files/resource/InfodevD ocuments_834. pdf](http://www.infodev.org/infodev-files/resource/InfodevDocuments_834.pdf)
94. Kufogeorgu E. Startup incubators and accelerators in Luxembourg
URL:[https://www. citysavvyluxembourg. com/expat-essentials/work-and-money/incubatorsandaccelerators/](https://www.citysavvyluxembourg.com/expat-essentials/work-and-money/incubatorsandaccelerators/)
95. LHoFT URL: [https://www. lhoft. com/en/our-services](https://www.lhoft.com/en/our-services)

96. Lijstbusiness incubators URL: <https://www.dutchincubator.nl/incubator/lijst-business-incubators/>
97. Lobel B. How business incubators help drive growth and innovation URL: <https://smallbusiness.co.uk/how-business-incubators-help-boost-growth-and-innovation-2471907/>
98. MayuriH. Business Incubators: Meaning, Definition, Services, Development and Types. URL: <https://www.businessmanagementideas.com/startups/business-incubators/business-incubators-meaning-definition-services-development-and-types/18192>
99. MironeskoR. Startups House Opens Doors for Innovation URL: <https://luxtimes.lu/luxembourg/34004-house-of-start-ups-opens-door-to-innovation>
100. Netherlands Enterprise Agency URL: <https://english.rvo.nl/about-us>
101. Policy Brief on Incubators and Accelerators that Support Inclusive Entrepreneurship. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019 URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/d7d81c23-en.pdf?expires=1586813092&id=id&accname=guest&checksum=0CD134F17B516F910F781BD997A85CE4>
102. 2018 review: global innovation landscape - from corporations URL: <https://ubi-global.com/2018-year-in-review-the-global-innovation-landscape-of-and-by-corporations/>
103. Support for ambitious entrepreneurs and startups URL: <https://www.government.nl/topics/enterprise-and-innovation/supporting-ambitious-entrepreneurs-and-startups>
104. Swedish Incubators & Science Parks, SISP URL: <https://www.sisp.se/>
105. The official website of the European Union. Luxembourg. 3. Employment and Entrepreneurship URL: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/3-employment-entrepreneurship-luxembourg>
106. The official website of the European Union. Netherlands. 3. 9 Start-up funding for young entrepreneurs URL: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/39-start-funding-young-entrepreneurs-netherlands>

107. The official website of the European Union. Slovakia. 3. 9 Start-up funding for young entrepreneurs URL:<https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/39-start-funding-young-entrepreneurs-slovakia>

108. The Smart Guide to Innovation Based Incubators (IBI). February 2010. URL:https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/working/innovation_incubator.pdf

109. TheWorld Bank. Entrepreneurship. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/entrepreneurship>

110. UBI Global URL: <https://ubi-global.com/>

111. 153 UK business incubators for startups and entrepreneurs URL: <https://entrepreneurhandbook.co.uk/incubation-centres/>

112. USA Small Business Administration URL:<https://www.sba.gov>

113. Yanchinova K. , Uymyakova P. Place for doing business in Slovakia URL:<https://magazine.startus.cc/bratislava-startup-city-guide/>

114. <https://www.startupranking.com/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Етапи розвитку бізнес-інкубаторів

Період/роки	Ключові ціннісні пропозиції	Основні характеристики	Концепція або теоретичне обґрунтування	Причини виникнення
1950 - 1980 рр.	Офісні приміщення та загальні ресурси	Перші бізнес-інкубатори були зосереджені на наданні недорогих площ і загальних послуг (секретарські, телефонні, інші послуги; копіювальне та ін. обладнання, конференц-зали, паркування, ін.).	Економія від масштабу	Бізнес-інкубатори вважалися новим інструментом економічного розвитку після стагнації 1970-х рр. в економіці США. Тому надання недорогих послуг може стимулювати зростання нових невеликих компаній. МСП потребують нових допоміжних інструментів і засобів для скорочення накладних витрат і часу; Експеримент зі стимулювання інновацій та підприємництва в університетах було розпочато у 1973 р. , який фінансувався Національним науковим фондом
Середина 1980-х - середина 1990-х	Тренерська і навчальна підтримка включаючи послуги на основі знань	Послуги, засновані на знаннях, щоб допомогти підприємцям розпочати бізнес (навчання, інструктаж, наставництво, ін.)	Прискорення навчання	Уряди в Європі і США зіткнулися зі зростанням безробіття, зокрема, у галузях важкої промисловості). Інновації та підприємництво стають наріжними каменями економічного розвитку і зростання. Поглиблення зобов'язань: <ul style="list-style-type: none"> - державних, регіональних і місцевих політиків щодо підтримки підприємництва та створення робочих місць, - громадських організацій, що надають місцеві можливості працевлаштування і володіння бізнесом, - підприємців, венчурних капіталістів, бізнес-консультантів та інших розробників приватного сектора, щоб реагувати на розширення ринку малого бізнесу,

Період/роки	Ключові ціннісні пропозиції	Основні характеристики	Концепція або теоретичне обґрунтування	Причини виникнення
Середина 1980-х - середина 1990-х	Тренерська і навчальна підтримка включаючи послуги на основі знань	Послуги, засновані на знаннях, щоб допомогти підприємцям розпочати бізнес (навчання, інструктаж, наставництво, ін.)	Прискорення навчання	- університети та дослідні центри, щоб використовувати свої величезні ресурси для передачі знань і комерціалізації продуктів, послуг, що призвело до зростання програм бізнес-інкубації. Бізнес-інкубатори стали популярним інструментом для створення нових компаній, у яких не було управлінських, маркетингових та інших ділових навичок. Інкубаційні фірми можуть уникнути процесу проб і помилок і швидше піднятися по кривій навчання. Передача знань здійснювалася кількома способами. Бі був одним з них.
Середина 1990-х – Нині	Доступ до технологічних, професійних і фінансових мереж	Надаючи доступ до мереж, нові фірми долають дефіцит ресурсів. Доступу до зовнішніх мереж полегшує придбання ресурсів, надає можливості для навчання. Відсутність фінансового капіталу, досвідчених управлінських команд перешкоджає розвитку нових компаній і їх зростання	Доступ до зовнішніх ресурсів, знань і законності	Основною причиною невдач венчурного бізнесу є високий ризик і дефіцит ресурсів. Недостатньо ресурсів орендарів, інвесторів, бізнес-аналітиків і необхідно подолати цей дефіцит. Пошук швидкого доступу до капіталу та нових знань є однією з найважливіших задач для підприємців. Підприємства відчувають постійний тиск з боку ринку, своїх конкурентів і змушені значно скоротити час виходу на ринки. Мережі допомагають скоротити час виходу на ринок для підприємців. Бізнес-інкубатор надає орендарям пільговий доступ до потенційних клієнтів, постачальників, технологічних партнерів та інвесторів

Примітка. Складено автором за даними Багашова Н. В. Бізнес-інкубатори: світовий й вітчизняний досвід створення і функціонування / Н. В. Багашова. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. – 2015. – Вип. 11. Ч. 1. – С. 60 – 63.

Додаток Б

Рисунок Б. 1. Зовнішнє середовище програми бізнес-інкубації (бізнес-інкубатор)

Джерело: Блог о предпринимательстве, бизнес-инкубациях, бизнес-моделях и стратегии. Универсальная модель бизнес-инкубации - часть 3 [Электронный ресурс]– Режим доступа:<https://worldbusinessincubation.wordpress.com/2014/04/30/generic-business-incubation-model-part-3/>

Додаток В

Таблиця В.1

Програми бізнес-інкубації в Словаччині

Назва програми інкубації	Основні характеристики
RubixLab Garage	<p>RubixLabGarage - це коворкінг, де зустрічаються і змішуються творчі здібності та виняткові навички людей з різних країн і культур. Будучи частиною RubixLab Garage, ви зможете використовувати всі можливості, пропонувані космічним простором, а також ви будете в тісному контакті з міжнародними стартапами і наставниками з усього світу.</p> <p>Контакт: hello@rubixlab.com Адреса: Jégého 2, Братислава, Словаччина</p>
Університетський технологічний інкубатор	<p>Університетський технологічний інкубатор є підрозділом Словацького технологічного університету в Братиславі, метою якого є підтримка стартапів. Інкубатор надає підтримку новоствореним підприємствам за допомогою більш вигідною оренди за нижчими цінами, ніж звичайні ринкові ціни, а також з пакетом додаткових послуг.</p> <p>Ми - університетський технологічний інкубатор STU, робоче місце Словацького технологічного університету в Братиславі. Ми були створені в 2005 році завдяки фінансовій підтримці європейських фондів. Ми підтримуємо студентів та початківців та пов'язуємо університет із практикою. Ми надаємо інкубаційним компаніям особисті консультації з нашими наставниками, а з командою лекторів ми регулярно організуємо безкоштовні заходи для широкої громадськості, метою яких є не лише освіта, але й мережа. Крім того, ми надаємо офісні та конференц-зали в оренду.</p> <p>Контакт: info@inqb.sk Адреса: Pionierska 15, Братислава, Словаччина</p>
Launcher	<p>Launcher - це стартап-студія, яка створює молоді інноваційні компанії, поєднуючи досвід стартапів і реальний світ. Вони надають свою мережу, досвід, внутрішні кадри, допомагають у формуванні команди і експансії на закордонні ринки. Вони також надають необхідні фінансові ресурси для розвитку стартапу.</p> <p>Контакт: info@launcher.sk Адреса: Galvaniho 17, Братислава, Словаччин</p>
Обласний консультативно-інформаційний центр Прешов Regionálneporadenské ainformačné centrumPrešov	<p>Regionálneporadenské ainformačné centrumPrešov - це установа, яка підтримує підприємництво в регіоні Східної Словаччини.</p> <p>Контакт: rastislav.tkac@rpicrpo.sk Адреса: Райманова 9, Прешов, Словаччина</p>

Продовження додатку В
Продовження таблиці В.1

Назва програми інкубації	Основні характеристики
Крок за кроком Krok za krokom –	Krokzakrokom - це програма Словацького ощадбанку (Slovenská Sporiteľňa) для підприємців-початківців, яка надає комплексні бізнес-консультації. З 2015 року більше 3000 підприємців-початківців і фірм приєдналися до програми і здобули освіту і безкоштовні індивідуальні консультації з фахівцями банку. Контакт: info@slsp. sk
Інкубатор TUKE	Інкубатор TUKE - це інкубатор, який є частиною екосистеми університетського наукового парку TECHNICOM і є ключовим компонентом прискорення бізнесу, передачі технологій і інновацій, створеним в рамках концепції університетського наукового парку. Контакт: frantisek.jakab@tuke. sk Адреса: Nemcovej 5, Кошице, Словаччина
Інкубатор UVP	Інкубатор UVP - це інкубатор, який базується в Науковому парку університету в Братиславі, однією з цілей якого є сприяння розвитку сектора за допомогою підтримки інноваційних ідей, а також виникнення нових і побічних ефектів і розвитку як на регіональному, так і на міжнародному рівнях. рівень. Контакт: cuspi@uniba. sk Адреса: Ilkovičova 8, Братислава, Словаччина
Інкубатор Університетського наукового парку Жилінської Університети	Інкубатор Університетського наукового парку Жилінської Університети підходить для молодих дослідників, випускників, студентів з творчими ідеями, які потребують професійної допомоги та підтримки в інноваційних галузях. Вони пропонують експертну підтримку в науково-технічних проектах. Контакт: ctt@uvp. uniza. sk Адреса: Універзйтна 1, Жиліна, Словаччина
Національний бізнес-центр	Це комплексна служба підтримки в одному магазині. Мета полягає в тому, щоб підтримати виникнення і розвиток малих і середніх підприємств і мотивувати людей вступати в бізнес. Контакт: info@nrc. sk Адреса: Караджічева 2, Братислава

Примітка. Складено автором за даними Accelerators&Incubators – Innovation Map Slovakia URL: <https://innovationmapslovakia. sk/en/accelerator>

Додаток Д

Таблиця Д.1

Кількість стартапів у європейських країнах, 2018 р.

Країна	Кількість	Країна	Кількість
Великобританія	5210	Естонія	197
Німеччина	2071	Греція	154
Франція	1457	Литва	135
Іспанія	1276	Болгарія	126
Італія	+886	Чехія	112
Нідерланди	+884	Хорватія	86
Швейцарія	685	Латвія	77
Швеція	630	Сербія	75
Бельгія	543	Словенія	73
Фінляндія	432	Люксембург	66
Польща	420	Словаччина	61
Португалія	353	Кіпр	53
Данія	345	ПівнічнаМакедонія	9
Ірландія	336	Боснія і Герцеговина	8
Угорщина	294	Ліхтенштейн	5
Австрія	286	Україна	272
Норвегія	267	США	48085
Румунія	219		

Примітка. Складено автором за даними [<https://www.startupranking.com/>]

Рисунок. Індекс легкості ведення бізнесу (*DoingBusinessIndex*) України, 2006-2020 рр.

Джерело: Doing Business-2020. За счет чего Украина поднялась в рейтинге на 64 строчку [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2019/10/24/652929/>

